

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

*"Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ"*

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΥΛΩΡΟΠΟΥΛΟΣ/ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΟΦΙΑ ΦΡΑΓΚΟΥ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2981

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1. Έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	1
2. Ιστορική αναδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	2
3. Δομή Τοπικής Αυτοδιοίκησης	9
4. Λειτουργίες και κατανομή αυτών μεταξύ των Βαθμίδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	11
5. Δήμαρχος	17
6. Οικονομικοί πόροι των ΟΤΑ	19
7. Δεύτερος Βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης	21
8. Όργανα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης	24
9. Δανειοδότηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	26
10. Δάνεια από εγχώριες πηγές	28
11. Δάνεια από πηγές εξωτερικού	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
1. Ορισμός πόλης	32
2. Η γένεση της πόλης	33
3. Λειτουργίες των πόλεων	35
4. Χαρακτηριστική μιάς υγιούς πόλης	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
1. Τοπική Αυτοδιοίκηση και περιβάλλον	39
2. Προτάσεις	41
3. Πολίτες και περιβάλλον	44
4. Τοπική Αυτοδιοίκηση και στερεά απορρίματα	45
5. Ρύπανση νερού και θαλασσών	51
6. Ατμοσφαιρική ρύπανση	55
7. Τοπική Αυτοδιοίκηση και δάση, κήποι, πάρκα, άλση	58
8. Ηχορύπανση	61
9. Κυκλοφοριακό	63
10. Γεωργικά φάρμακα και λιπάσματα	66
11. Τοπική Αυτοδιοίκηση και πολεοδομία	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
1. Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση	72
2. Βιβλιοθήκες	77
3. Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα	81
4. Τομέας Θεάτρου Σπουδών	82
5. Τομέας λόγου	83
6. Τομέας Εικαστικών Τεχνών	84
7. Τομέας Κινηματογράφου και άλλων Οπτικών Μέσων	85
8. Τομέας χορού	86
9. Συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς	88
10. Παραδοσιακοί οικισμοί	89
11. Αθλητικές εγκαταστάσεις	93
12. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μουσεία	96

13. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Αγροτουρισμός -----	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
1. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνία-----	101
2. Τοπική Αυτοδιοίκηση Φορέας Κοινωνικής Μέριμνας-----	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	
Μέρος I	
1. Ιστορική αναδρομή-----	119
2. Οι Τοπικοί άρχοντες και τα έργα τους-----	130
Μέρος II	
1. Η Ναυτιλία και το Λιμάνι της Πάτρας (1872-1992)----	143
2. Μελέτες και Έργα περιόδου 1950-1992-----	149
3. Αστική Συγκοινωνία-----	150
4. Σιδηρόδρομος-----	151
Μέρος III	
1. Επίπεδο εκπαίδευσης-----	153
2. Συνθήκες διαβίωσης-----	154
3. Καθεστώς απασχόλησης και συνθήκες εργασίας-----	154
4. Επίπεδα εισοδήματος-----	155
5. Πληθυσμιακή εξέλιξη-----	157
Μέρος IV	
1. Κυκλοφοριακή συνείδηση-----	161
2. Υφιστάμενο και προβλεπόμενο συγκοινωνιακό Οδικό δίκτυο-----	162
3. Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου-----	164
4. Αστική Συγκοινωνία-----	166
5. Ατμοσφαιρική ρύπανση-----	171
6. Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός-----	176
7. Ποιότητα πόσιμου νερού-----	180
8. Πεζόδρομοι - Χώροι πρασίνου-----	183
9. Κυκλοφοριακή Ασφάλεια-----	186
Μέρος V	
1. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Πάτρα-----	190

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τοπική Αυτοδιοίκηση σημαίνει την διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ορισμένης εδαφικής περιοχής από όργανα που εκλέγονται άμεσα και ελεύθερα από τους πολίτες της περιοχής.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ασχολείται με τοπικά θέματα αλλά ως ενιαία, πανελλήνια παρουσία διαμορφώνει και πανελλήνιο κλίμα που δεν μπορεί να το αγνοήσει καμία κεντρική εξουσία.

Με αυτή την έννοια, η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι και πολιτική εξουσία διότι αντανακλά ανησυχίες, παλμούς και αιτήματα του λαού των Κοινοτήτων και των Δήμων. Μέσα στο Δήμο και την Κοινότητά του, κοντά στο πρόβλημα και την επιδίωξη της λύσης, ειδικά ο κάτοικος της υπαίθρου αισθάνεται λιγότερο "αλλοτρωμένος" και περισσότερο "πολίτης".

Είναι μία λαϊκή τοπική εξουσία, που ορίζει μέσα στα πλαίσια της νομιμότητος τον εαυτό της. Τοπική Αυτοδιοίκηση σημαίνει διοίκηση και εξουσία προκειμένου να επιλύονται υποθέσεις του συγκεκριμένου τόπου. Η εξουσία δεν είναι κεντρική αλλά αποκεντρωμένη εξουσία. Η εξουσία αυτή

ασκείται μέσα στο κρατικό Συνταγματικό πλαίσιο, αλλά δεν είναι κρατική.

2. Ιστορική αναδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης έχει μακράιωνα ιστορία, αντίστοιχη με εκείνη του Ελληνικού Κράτους. Εμφανίζεται σαφέστερα κατά την εποχή του Κλεισθένη (508 πχ), καθώς οι Δήμοι έγιναν αυτοτελείς διοικητικές οργανώσεις από τον Κλεισθένη.

Ο Κλεισθένης, αύξησε τις τέσσερις φυλές του Σόλωνα σε δέκα και αντικατέστησε τις σαράντα οκτώ ναυκρατίες, με τοπικούς Δήμους.

Το πλήθος των πολιτών κάθε Δήμου αποτελούνταν από τους δημότες και τους ετεροδημότες. Οι πρώτοι ήταν γραμμένοι στο ληξιαρχικό γραμματείο, ενώ οι δεύτεροι δεν ήταν και γιὰ το λόγο αυτό ήσαν υποχρεωμένοι να πληρώνουν ένα ειδικό τέλος που λεγόταν "εγκυητικόν" σαν δικαίωμα διαμονής τους σε ξένο Δήμο.

Γιὰ όλα τα ζητήματα που αφορούσαν το Δήμο, τον λόγο είχε η "αγορά", δηλαδή η συνέλευση όλων των γραμμένων στο ληξιαρχικό γραμματείο, όπου έπαιρναν τις αποφάσεις με ψηφοφόριο. Οι άρχοντες του Δήμου λέγονταν Δήμαρχοι, τους εξέλεγε η αγορά και εκτός από τους Δήμαρχους, εκλέγονταν και άλλοι κατώτεροι άρχοντες, οι ταμίες, οι λογιστές, οι ευθύνοι

και οι κήρυκες.

Η πολιτική οργάνωση του αρχαίου Δήμου λέγονταν "Εκκλησία του Δήμου". Η Εκκλησία του Δήμου ήταν η ανώτερη εξουσία της αρχαίας πολιτείας, στην οποία εγίνετο συνέλευση των ελευθέρων πολιτών της Αρχαίας Ελλάδος, για τη συζήτηση και λήψη αποφάσεων που αφορούσαν τα κοινά.

Η Εκκλησία του Δήμου ήταν ο αρχαιότερος θεσμός. Συναντάται σε όλα τα πολιτεύματα των Ελληνικών πόλεων, οποιαδήποτε μορφή και εάν παρουσίαζε αυτή. Κατά τους ηρωϊκούς χρόνους, η Εκκλησία του Δήμου ονομαζόταν "Αγορά". Ο Ομηρος, μας πληροφορεί ότι πολλά σημαντικά ζητήματα έπαιρναν κάποια λύση στην αγορά.

Ο Αγαμέμνωνας συνεκάλεσε την Εκκλησία του Δήμου στο στρατόπεδο της Τροίας και ζήτησε τη γνώμη των πολεμιστών για την επίθεση. Ο Τηλέμαχος στην Εκκλησία του Δήμου παραπονέθηκε, για την αισχρή διαγωγή των μνηστήρων.

Διαφορετική είναι η Εκκλησία των Αθηνών και διαφορετική η Εκκλησία της Σπάρτης. Επαιρναν μέρος όσοι είχαν συμπληρώσει το 30ο έτος της ηλικίας τους και όσοι μπορούσαν να συνεισφέρουν στα κοινά συσσίτια, δηλαδή οι πλούσιοι και οι εύποροι.

Η Εκκλησία των Σπαρτιατών ονομαζόταν "Αμπέλλη". Στην Αμπέλλη, ελάχιστοι νόμοι ψηφίζονταν και τις περισσότερες φορές αυτή αποφάσιζε σχετικά με την κήρυξη του πολέμου, ή την συνομολόγηση της ειρήνης.

Η ταύτιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ελληνικής αρχαιότητας προς τη σύγχρονη μορφή της είναι ανεπίτρεπτη, διότι τότε ήταν μάλλον τρόπος πολιτειακής οργάνωσης. Σήμερα είναι τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων της διοικητικής λειτουργίας υπό το σχήμα της τριπλής διάκρισης των λειτουργιών της ενιαίας Κρατικής εξουσίας σε Νομοθετική, Δικαστική και Διοικητική.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, υπό τα προεκταθέντα γενικώς σχήματα, επέζησε και της Ρωμαϊκής κατάκτησης. Η Ρώμη, επί πολύ χρόνο είτε αναγνώρισε ρητώς, ή σιωπηρώς, είτε ανέχθηκε την ύπαρξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι Ρωμαίοι δηλαδή επέβαλαν μεν ομοιόμορφο σύστημα διοίκησης των κατεχομένων χωρών, όχι όμως χωρίς παροχή ορισμένων εξαιρέσεων σε τοπικούς θεσμούς.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διατηρήθηκε και στο διαχωρισμό της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας σε Ανατολική και Δυτική.

Κατά τη διάρκεια του Βυζαντινού Κράτους, λειτούργησε και επεκτάθηκε ο θεσμός, είτε υπό τη μορφή της έντονης χροιάς πολιτικής αυτοδιοίκησης των Δήμων της πρωτεύουσας, είτε υπό τη μορφή των ελεύθερων κοινοτήτων των επαρχιών.

Πριν φτάσει το τέλος του Βυζαντινού Κράτους, η Φραγκοκρατία εισήλθε στην ιστορία της Ελλάδος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση επέζησε κατά τους χρόνους της Φραγκοκρατίας, με τη μορφή κατά βάση, με την οποία λειτούργησε στο

Βυζάντιο.

Η πτώση της Κωνσταντινούπολης εσήμανε το τέλος του Βυζαντινού Κράτους, όχι όμως και το τέλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον Ελληνικό χώρο. Ο θεσμός αυτός προσαρμόστηκε αναλόγως και επέζησε επιτυχώς της δουλείας των τεσσάρων αιώνων, με τη μορφή σχεδόν εκείνη που εμφανίστηκε επισήμως, για πρώτη φορά, κατά την Ελληνική αρχαιότητα.

Κατά την Τουρκική εποχή, γνωστή στην Ελλάδα ακμάζουσα Κοινότητα, ήταν τα Αμπελάκια. Δηλαδή, πέρα από το Δήμο της Αρχαίας Ελλάδος, έχουμε και τη δημιουργία των Κοινοτήτων. Τα Αμπελάκια είναι μία ιστορική Κομόπολη της Θεσσαλίας. Κτίστηκαν από τους κατοίκους των Θεσσαλικών χωριών Ραψάνης και Λυκοστομίου, που είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους εξαιτίας Τουρκικών πιέσεων και κατέφυγαν στον Κίτσαβο. Αργότερα κατέφυγαν εκεί και άλλοι κάτοικοι της Κοιλάδας των Τεμπών. Από τότε άρχισε και η ακμή αυτής της κοινότητας στην οποία εκτός από τα Αμπελάκια, που είχαν 6.000 κατοίκους, ανήκαν και άλλα 22 χωριά.

Η ακμή αυτή οφειλόταν στο γεγονός ότι εκεί παρήγετο εξαιρετικής ποιότητας βαμβάκι, η επεξεργασία του οποίου δημιούργησε την ανεπτυγμένη βιοτεχνία των βαμβακερών των Αμπελακίων.

Η συνέχεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανευρίσκεται στη μετά το 1821 Ελληνική πραγματικότητα, υφίσταται όμως

αλλοίωση. Ενώ μέχρι τότε αποτελούσε θεσμό Ελληνικό, από την εποχή της Αντιβασιλείας του Οθωνα με το από 27/12/1833 Διάταγμα "περί Δήμων", αγνοείται το παρελθόν και κατά μίμηση ξένων προτύπων, εισάγεται τυπικώς μεν η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ουσιαστικά δε απλώς σύστημα άσκησης διοικητικής εξουσίας στις Περιφέρειες του Κράτους από την απολυταρχία του Οθωνα. Διότι διαγράφεται η μορφή και η λειτουργία της Κοινότητας και επιβλήθηκε η διαίρεση όλου του Βασιλείου σε Δήμους, διακρινόμενους σε τρεις τάξεις, αναλόγως του πληθυσμού τους.

Αυτό το σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρέμεινε σε ισχύ, μέχρι το έτος 1914, κατά το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή ο Νόμος 1912 "περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων". Με το Νόμο αυτό εισήχθη ως μονάδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η Κοινότητα. Δήμοι παρέμειναν όσες πόλεις, πρωτεύουσες των Νομών, είχαν άνω των 10.000 κατοίκων.

Η νομοθεσία αυτή του 1912 (1914), αφού υπέστη διάφορες τροποποιήσεις και κωδικοποιήσεις (1926 και 1936), ίσχυσε μέχρι το έτος 1954. Από το έτος αυτό τέθηκε σε ισχύ ο ΔΚΚ (ΝΔ 2884/1954), ο οποίος διατήρησε τις ίδιες βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το έτος 1980, τέθηκε σε εφαρμογή ο ΔΚΚ 1605/1980. Ο νέος αυτός κώδικας δεν υπήρξε τέλειος, ούτε βέβαια κατέστη μεταγενέστερα τέλειος. Αποτέλεσε όμως, βήμα εκδημοκρατισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο τελευταίος

Κοινοτικός και Δημοτικός Κώδικας που έχει ψηφιστεί είναι το 1989 και ισχύει μέχρι σήμερα.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, δεν προβλέφθηκε Τοπική Αυτοδιοίκηση Β΄ Βαθμού. Όμως, η Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Αυτοδιοίκηση αναφέρεται στο Σύνταγμα του 1975, χωρίς όμως αυτό να ορίζει τη σύστασή τους, αλλά αφήνει το θέμα στη νομοθεσία.

Σήμερα η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση υπάρχει με σάρκα και οστά, μετά το νομοσχέδιο που κατατέθηκε και ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 1994 και τα όργανά της είναι πλέον αιρετά και εκλέγονται από το Λαό.

Όσον αφορά το Β΄ Βαθμό αυτοδιοίκησης, υπάρχει από πολλά χρόνια, αλλά εφαρμόστηκε πλήρως με τις εκλογές του 1994, των Νομαρχιακών Συμβουλίων.

Η πρώτη απόπειρα για τη θέσπιση του Β΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης γίνεται το 1833, με την έκδοση Βασιλικού Διατάγματος για "Διαίρεση του Βασιλείου και της Διοικήσεώς του", στο οποίο αναφερόταν ο θεσμός του Επαρχιακού και Νομαρχιακού Συμβουλίου".

Τελικά, τα Συμβούλια αυτά έμειναν μόνο απόπειρα. Ο Θεσμός παίρνει νομική υπόσταση με το Διάταγμα του 1836 "περί Επαρχιακών Συμβουλίων" και αρχίζει να λειτουργεί ουσιαστικά από το 1940, χωρίς όμως αποτελέσματα. Τελικά, τα Επαρχιακά Συμβούλια καταργούνται το 1887, από τα Νομαρχιακά Συμβούλια.

Η κατάργηση των Νομαρχιακών Συμβουλίων γίνεται το 1891 και αντικαθιστούνται πάλι από τα Επαρχιακά Συμβούλια, τα οποία καταργούνται το 1900 για να διαδεχθούν και πάλι τα Νομαρχιακά.

Μετά από πολλές ταλαντεύσεις και αναζητήσεις με σκοπό τη δημιουργία του Β΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, φτάνουμε στο Διάταγμα του 1923 "περί διοικήσεως των Νομών". Με το Διάταγμα αυτό, ο Νομός αποτελεί Νομικό Πρόσωπο που αυτοδιοικεί τις Περιφέρειές του, οι οποίες του έχουν ανατεθεί από το Νόμο.

Προβλέπονται τρία αιρετά από το Λαό όργανα: Νομάρχης, Νομαρχιακό Συμβούλιο, Νομαρχιακή Επιτροπή, καθώς επίσης προβλέπονται και οι αρμοδιότητές τους.

Με το Σύνταγμα του 1927, η χώρα αποκτά Β΄ Βαθμού Αυτοδιοίκηση, Συνταγματικά κατοχυρωμένη. Το Σύνταγμα όμως αυτό, δεν διήκεσε για πολύ και στο Σύνταγμα του 1952 δεν υπήρχε καμμία σχετική διάταξη.

Στην εποχή μας ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έχει μεγάλο αντίκτυπο και εφαρμόζεται επιτυχώς σε πολλά Ευρωπαϊκά Κράτη, όπως Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο, Ελβετία, καθώς και σε μεγάλα ομοσπονδιακά κράτη, όπως Η.Π.Α. και πριν από μερικά χρόνια στην Ε.Σ.Σ.Δ.

3. Δομή Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στη χώρα μας, υπάρχει σε δύο Βαθμούς, τον Α΄ Βαθμό, δηλαδή τους Δήμους και τις Κοινότητες και τον Β΄ Βαθμό, δηλαδή τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Α΄ Βαθμός - Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα, στο άρθρο που αναφέρει ρητά στην παράγραφο 1, ότι "η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει εις τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης των οποίων την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Οι λοιπές βαθμίδες ορίζονται διά νόμου".

Στη συνέχεια ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (ΔΚΚ), ορίζει (ΠΔ 76/1985, ΦΕΚ 27, άρθρο 1) ότι "οι Δήμοι και οι Κοινότητες αποτελούν την Α΄ Βαθμίδα Τοπικής Αυτοδιοίκησης".

Δήμοι είναι :

- i. οι πρωτεύουσες των Νομών και
- ii. οι πόλεις που έχουν περισσότερους από 10.000 κατοίκους, καθώς επίσης και οι Κοινότητες άνω των 2.500 κατοίκων, που χαρακτηρίστηκαν ως λουτροπόλεις, ή Κοινότητες, ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας.

Δήμος δεν είναι όνομα αόριστο, άψυχο και απρόσωπο. Είναι σύνθεση προσώπων και όχι ατόμων, με την έννοια της

ύλης.

Κοινότητα είναι το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου έως και 10.000 κατοίκους. Ως Κοινότητες δε αναγνωρίζονται οι συνοικισμοί που έχουν απογραφεί ως αυτοτελείς και έχουν πληθυσμό τουλάχιστον 1.000 κατοίκων, αλλά και οικονομική δυνατότητα.

Αρα, Δήμος και Κοινότητα, ή γενικότερα Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν είναι απλώς μία Υπηρεσία, ή ένας οργανισμός. Είναι η συνένωση των πολιτών ενός τόπου. Είναι ένα σώμα, το οποίο με το ενδιαφέρον του προσπαθεί να βελτιώσει τον τρόπο ζωής του και τον τρόπο ζωής των απογόνων του.

Όργανα Δήμων

Τα όργανα των Δήμων είναι το Δημοτικό Συμβούλιο, ο Δήμαρχος, η Δημαρχιακή Επιτροπή, οι Αντιδήμαρχοι, τα Συμβούλια Δημοτικών Διαμερισμάτων, οι Πρόεδροι των Συνοικισμών και τα Συνοικιακά Συμβούλια.

Όργανα Κοινοτήτων

Τα όργανα της Κοινότητας είναι το Κοινοτικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος της Κοινότητας, ο Πρόεδρος και τα Συνοικιακά Συμβούλια.

4. Λειτουργίες και κατανομή αυτών μεταξύ των Βαθμίδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Μεταξύ των Βαθμίδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης διακρίνουμε τις παρακάτω βασικές λειτουργίες:

Κατηγορία λειτουργιών Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Περιβαλλοντολογικές Υπηρεσίες Α΄ Βαθμίδας - Δήμων ή Κοινοτήτων

Οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών αυτών, είναι η κατασκευή έργων τοπικού χαρακτήρα και σημασίας, ήτοι:

- i. Έργα διαμόρφωσης κοινόχρηστων χώρων (πλατείες, άλση, παιδικές χαρές, πεζοδρόμια κλπ)
- ii. Έργα υποδομής (ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιία, διαμόρφωση ακτών, ηλεκτροφωτισμός κλπ)
- iii. Κατασκευή πάρκινγκ
- iv. Κατασκευή και συντήρηση κοιμητηρίων
- v. Έλεγχος και ρύθμιση της κυκλοφορίας και της στάθμευσης των οχημάτων
- vi. Καθορισμός των περιοχών κυνηγίου, αλιείας και υλοτομίας
- vii. Έλεγχος τήρησης των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα και γενικά την προστασία του

- περιβάλλοντος από την ρύπανση
- viii. Συλλογή, μεταφορά, διάθεση και επεξεργασία απορριμάτων
 - ix. Συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών κτιρίων
 - x. Προγραμματισμός χρήσης γης

Περιβαλλοντολογικές Υπηρεσίες Β' Βαθμίδας Επαρχία

Οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών αυτών είναι οι εξής:

- i. Κατασκευή και συντήρηση του επαρχιακού οδικού δικτύου
- ii. Εκπόνηση προγραμμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος
- iii. Εκδοση κανονιστικών αποφάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος
- iv. Λήψη μέτρων για την προστασία των υδάτινων πόρων και των φυσικών αποδεκτών από την ρύπανση
- v. Εκδοση κανονιστικών αποφάσεων για την ύδρευση και αποχέτευση
- vi. Συντήρηση και αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων και γενικότερα, η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των ιστορικών πολιτιστικών μνημείων
- vii. Εκπόνηση προγραμμάτων χωροταξικού σχεδιασμού της επαρχίας
- viii. Εγκριση προγραμματισμού για τη χρήση γης

Προσωπικές Υπηρεσίες Α' Βαθμίδας - Δήμοι ή Κοινότητες

Συγκοινωνίες

- i. Οργάνωση και διαχείριση τοπικών συγκοινωνιακών μέσων

Κοινωνική πρόνοια και υγεία

- i. Κατασκευή και λειτουργία παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, κέντρων ανοικτής περίθαλψης ηλικιωμένων, κέντρων προληπτικής υγιεινής κλπ
- ii. Υπευθυνότητα λειτουργίας και συντήρηση μονάδων περίθαλψης, όπως κέντρων υγείας, αγροτικών ιατρείων κλπ

Εκπαίδευση

- i. Υπευθυνότητα λειτουργίας και συντήρησης της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- ii. Συμμετοχή στα όργανα διοίκησης των σχολείων Γενικής Εκπαίδευσης

Κατοικία

- i. Κατασκευή, συντήρηση και διάθεση στους κατοίκους λαϊκών κατοικιών
- ii. Έλεγχος τήρησης των οικιστικών διατάξεων
- iii. Χορήγηση αδειών ίδρυσης σταθμών αυτοκινήτων
- iv. Χορήγηση αδειών κυνηγίου, αλιείας και υλοτομίας

- v. Χορήγηση αδειών ίδρυσης, επέκτασης και μεταφοράς βιοτεχνιών, χειροτεχνιών και τουριστικών μονάδων (από άποψης ασφάλειας των έργων και αποφυγής ρύπανσης του περιβάλλοντος)
- vi. Εκδοση αδειών ανέγερσης, επέκτασης και επισκευής οικοδομών γενικά
- vii. Χορήγηση αδειών ίδρυσης καταστημάτων, περιπτέρων, κυλικείων
- viii. Χορήγηση ερασιτεχνικών και επαγγελματικών αδειών οδήγησης οχημάτων και αδειών εκγυμναστών υποψηφίων οδηγών
- ix. Τήρηση της αστικής κατάστασης των πολιτών
- x. Τήρηση κτηματολογίου

Προσωπικές Υπηρεσίες Β' Βαθμίδας - Επαρχιών

Συγκοινωνίες

- i. Οργάνωση και διαχείριση επαρχιακών συγκοινωνιακών μέσων

Κοινωνική πρόνοια και υγεία

- i. Υπευθυνότητα λειτουργίας και συντήρησης επαρχιακού νοσοκομείου

Εκπαίδευση

- i. Υπευθυνότητα λειτουργίας και συντήρησης

- δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης
- ii. Κατασκευή, λειτουργία και συντήρηση μαθητικών οικοτροφείων
 - iii. Εποπτεία λειτουργίας των σχολείων Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
 - iv. Κατάρτιση προγραμμάτων λαϊκής επιμόρφωσης
 - v. Συμμετοχή στα όργανα διοίκησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης

Κατοικία

- i. Εποπτεία των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης
- ii. Χορήγηση αδειών ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων και φροντιστηρίων
- iii. Χορήγηση αδειών ίδρυσης, επέκτασης και μεταφοράς αγροτικών εκμεταλλεύσεων, λατομικών εκμεταλλεύσεων βιομηχανικών και τουριστικών συγκροτημάτων
- iv. Χορήγηση αδειών μεταλλευτικών ερευνών
- v. Καθορισμός ωρών λειτουργίας των καταστημάτων
- vi. Χορήγηση αδειών ίδρυσης αποθηκών και πρατηρίων υγρών καυσίμων και υγραερίων
- vii. Χορήγηση αδειών ίδρυσης ιδιωτικών κλινικών, ιδρυμάτων, κουρείων, φαρμακείων, φαρμακαποθηκών

Υπηρεσίες προστασίας Α' Βαθμίδας - Δήμων και Κοινοτήτων

- i. Οργάνωση και λειτουργία τοπικής αστυνομίας

- ii. Οργάνωση υπηρεσιών προστασίας του καταναλωτή

Υπηρεσίες προστασίας Β΄ Βαθμίδας - Επαρχία

- i. Οργάνωση και λειτουργία υπηρεσιών αντιμετώπισης εκτάκτων-βιαίων γεγονότων (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί κλπ)
- ii. Έλεγχος τήρησης των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας στους χώρους εργασίας (ασφάλεια και υγιεινή εργαζομένων)

Υπηρεσίες αναψυχής Α΄ Βαθμίδας - Δήμων και Κοινοτήτων

- i. -Εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων πολιτιστικών εκδηλώσεων
- ii. Πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο
- iii. Αθλητικές εγκαταστάσεις
- iv. Εγκαταστάσεις αναψυχής
- v. Βιβλιοθήκες
- vi. Μουσεία
- vii. Πινακοθήκες
- viii. Φιλαρμονικές
- ix. Θέατρα

Υπηρεσίες αναψυχής Β΄ Βαθμίδας - Επαρχία

- i. Οι αναφερόμενες ανωτέρω στην Α΄ Βαθμίδα εφόσον έχουν επαρχιακή σημασία

Υπηρεσίες παραγωγικές και αναπτυξιακές - Δήμων και Κοινοτήτων

- i. Διαχείριση φυσικών πόρων τοπικής σημασίας
- ii. Αγροτική και δασική οδοποιΐα
- iii. Εγγυοβελτικά και αντιπλημμυρικά έργα τοπικής σημασίας
- iv. Αρδευση
- v. Κατασκευή βιοτεχνικών περιοχών και των έργων υποδομής αυτών

Υπηρεσίες παραγωγικές και αναπτυξιακές - Επαρχία

- i. Διαχείριση υδάτινου δυναμικού και άλλων φυσικών πόρων επαρχιακής σημασίας
- ii. Λιμάνια, εγγυοβελτικά, αντιπλημμυρικά και αρδευτικά έργα επαρχιακής σημασίας
- iii. Κτίρια και εγκαταστάσεις χονδρικού και διακομετακομιστικού εμπορίου
- iv. Έργα υποδομής σε βιομηχανικές περιοχές

5. Δήμαρχος

Δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος του συνδυασμού που πήρε τους περισσότερους ψήφους. Οι αρμοδιότητες του Δημάρχου ορίζονται με το άρθρο 104 του Κώδικα και είναι οι παρακάτω:

- i. Εκπροσωπεί το Δήμο στα Δικαστήρια και σε κάθε Δημόσια Αρχή και δίνει όρκους που επιβάλλονται στο Δήμο
- ii. Εκτελεί τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημαρχιακής Επιτροπής
- iii. Είναι προϊστάμενος των Υπηρεσιών του Δήμου και τις διευθύνει
- iv. Είναι προϊστάμενος σε όλο το προσωπικό του Δήμου, αποφασίζει για το διορισμό αυτού και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για τον διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου
- v. Διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής εις βάρος των πιστώσεων που προβλέπονται στο προϋπολογισμό, ή έχουν ψηφιστεί με ειδικές αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, αφού προηγουμένως έχουν ελεγχθεί τα σχετικά δικαιολογητικά από την αρμοδία Υπηρεσία του Δήμου
- vi. Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο Δήμος
- vii. Εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής καταστάσεως των δημοτών
- viii. Ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναθέτουν ειδικές επιτροπές του Κώδικα, ή άλλου νόμου. Σε περίπτωση που τα συμφέροντα του Δημάρχου συγκρούονται με τα

συμφέροντα του Δήμου, τα καθήκοντα του Δημάρχου ασκεί ο βοηθός του Δημάρχου και εάν υπάρχουν περισσότεροι βοηθοί Δήμαρχοι, αυτός που ορίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο

- ix. Στο Δήμαρχο μπορεί να ανατεθούν με νόμο καθήκοντα οργάνου του Κράτους, ή άλλου Δημόσιου φορέα. Ο Δήμαρχος επίσης είναι πρόεδρος των διοικητικών συμβουλίων, των δημοτικών οργάνων και λοιπών νομικών προσώπων και εκθέτει τα πεπραγμένα της δημοτικής δραστηριότητας σε ανοικτές συγκεντρώσεις μία φορά το χρόνο
- x. Ο Δήμαρχος παρίσταται υποχρεωτικά στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, χωρίς να έχει δικαίωμα ψήφου

6. Οικονομικοί πόροι των ΟΤΑ

- 1. Οι οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν δικαίωμα, στα πλαίσια της εθνικής οικονομικής πολιτικής, σε επαρκείς ίδιους πόρους, τους οποίους μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.
- 2. Οι οικονομικοί πόροι των ΟΤΑ, πρέπει να είναι ανάλογοι

με τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα ή το νόμο.

3. Τουλάχιστον ένα μέρος των οικονομικών πόρων των ΟΤΑ, πρέπει να προέρχονται από τοπικούς πόρους και τέλη των οποίων το ύψος έχουν το δικαίωμα να ορίζουν, μέσα στα όρια του νόμου.
4. Τα οικονομικά συστήματα επί των οποίων βασίζονται οι πόροι τους οποίους διαθέτουν οι ΟΤΑ, πρέπει να είναι επαρκώς διαφοροποιημένοι και εξελικτικής φύσεως, ώστε να τους επιτρέπουν να ακολουθούν, όσο είναι δυνατό στην πράξη, την πραγματική του κόστους ασκήσεως αρμοδιοτήτων τους.
5. Η προστασία των ασθενεστερών ΟΤΑ, απαιτεί την εφαρμογή διαδικασιών ίσης οικονομικής κατανομής, ή ισοδύναμων μέτρων των οποίων ο σκοπός είναι η διόρθωση των συνεπειών της άνιση κατανομής των δυνητικών πόρων χρηματοδότησεως, καθώς και των βαρών τα οποία επωμίζονται.

Τέτοιες διαδικασίες, ή τέτοια μέτρα, δεν πρέπει να περιορίζουν την ελευθερία επιλογής των ΟΤΑ στο δικό τους πεδίο αρμοδιότητας.

6. Οι ΟΤΑ πρέπει να εκφράζουν την γνώμη τους με κατάλληλο τρόπο όσον αφορά τους τρόπους παροχής σε αυτούς των ανακατανεμόμενων πόρων.
7. Στο μέτρο του δυνατού, οι επιχορηγήσεις που παρέχονται

στους ΟΤΑ, δεν πρέπει να περιορίζονται για την χρηματοδότηση ειδικών σχεδίων. Η παροχή επιχορηγήσεων δεν πρέπει να θίγει την θεμελιώδη ελευθερία της πολιτικής των ΟΤΑ στο δικό τους πεδίο αρμοδιότητας.

8. Οι οργανισμοί ΤΑ, πρέπει να έχουν σύμφωνα με τον νόμο, πρόσβαση στην εθνική αγορά κεφαλαίων ώστε να χρηματοδοτούν τις επενδύσεις τους.

7. Δεύτερος Βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τη δεύτερη βαθμίδα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κατά το άρθρο 19 του νόμου 1622/1986, αποτελούν οι "νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις", οι οποίες έχουν σκοπό την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Περιφέρειάς τους, με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις είναι αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ενώ η Περιφέρεια, η ονομασία και η έδρα κάθε Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι εκείνες που έχει ο Νομός.

Αρμοδιότητες Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις έχουν αρμοδιότητες αρκετά εκτεταμένες και ειδικότερα στους τομείς:

- i. Δημοκρατικού προγραμματισμού
- ii. Κοινωνικής πρόνοιας-υγείας
- iii. Υγείας
- iv. Συγκοινωνιών
- v. Πολιτισμού
- vi. Περιβάλλοντος - Πολεοδομίας
- vii. Γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας και δασών
- viii. Εργασίας
- ix. Βιομηχανίας-εμπορίου
- x. Εμπορίου
- xi. Παιδείας
- xii. Αθλητισμού
- xiii. Τουρισμού
- xiv. Λαϊκής επιμόρφωσης
- xv. Νέας γενιάς

Στα πλαίσια του δημοκρατικού προγραμματισμού η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- i. Διατυπώνει στο Περιφερειακό Συμβούλιο προτάσεις για έργα και μέτρα πολιτικής, περιφερειακής ή εθνικής σημασίας που αφορούν το Νομό, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο περιφερειακό ή αναπτυξιακό πρόγραμμα
- ii. Καταρτίζει, ύστερα από σχετικές προτάσεις των

- Δημοτικών Συμβουλίων και των Αναπτυξιακών Συνδέσμων, το μεσοχρόνιο Νομαρχιακό αναπτυξιακό πρόγραμμα στα πλαίσια του αντίστοιχου μεσοχρόνιου περιφερειακού αναπτυξιακού προγράμματος
- iii. Καταρτίζει το ετήσιο Νομαρχιακό αναπτυξιακό πρόγραμμα
 - iv. Αποφασίζει για τα ετήσια τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα
 - v. Αναμορφώνει τα πλαίσια για την κατάρτιση των μεσοχρόνιων τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων του Νομού, εξειδικεύοντας το μεσοχρόνιο Νομαρχιακό αναπτυξιακό πρόγραμμα και εγκρίνει τα τοπικά μεσοχρόνια αναπτυξιακά προγράμματα
 - vi. Κατανέμει τις πιστώσεις του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για έργα τοπικής σημασίας
 - vii. Διατυπώνει προς τους φορείς του Δημόσιου Τομέα προτάσεις για έργα και μέτρα πολιτικής που αφορούν το Νομό και χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, αλλά εντάσσονται στα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα των φορέων αυτών (άρθρο 23)
 - viii. Χρηματοδοτεί από ίδιους πόρους της νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης καθώς και από τις πιστώσεις του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων που του κατανέμει το Περιφερειακό Συμβούλιο, έργα Νομαρχιακής σημασίας του ετήσιου Νομαρχιακού αναπτυξιακού

προγράμματος

Οι αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων δεν θίγουν καμμία από τις αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ Βαθμού και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις δεν ασκούν εποπτεία στους Δήμους και τις Κοινότητες. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ Βαθμού, αποτελούν ανεξάρτητες βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Μεταξύ των δύο αυτών βαθμών, δεν υπάρχει καμμία ιεραρχική σχέση. Περισσότερο απλά, οι βαθμοί της δεν εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο, αλλά έχουν δικούς τους πόρους και αρμοδιότητες

8. Οργανα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Τα όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι:

- i. το Νομαρχιακό Συμβούλιο
- ii. η Νομαρχιακή Επιτροπή και
- iii. ο Πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου

Αρμοδιότητες του Προέδρου του Νομαρχιακού Συμβουλίου

Οι κυριότερες αρμοδιότητες του Προέδρου του Νομαρχιακού Συμβουλίου είναι οι ακόλουθες:

- i. Συγκαλεί και διευθύνει τις εργασίες του Νομαρχιακού

Συμβουλίου

- ii. Εκτελεί τις αποφάσεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου και της Νομαρχιακής Επιτροπής
 - iii. Εκπροσωπεί την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δικαστικώς και εξωδίκως
 - iv. Προϊσταται της Υπηρεσίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
 - v. Προϊσταται στο προσωπικό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, αποφασίζει για τον διορισμό του και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για τον διορισμό του και τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές
-
- vi. Διατάσσει την είσπραξη των εσόδων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων που προβλέπονται στο προϋπολογισμό
 - vii. Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (άρθρο 36)

Πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Οι κυριότεροι πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι οι εξής:

- i. Η ειδική ετήσια οικονομική ενίσχυση του Τακτικού Κρατικού Προϋπολογισμού
- ii. Η τακτική ετήσια οικονομική ενίσχυση του Κρατικού

Προϋπολογισμού

- iii. Πιστώσεις του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων
- iv. Επιχορηγήσεις φορέων Δημοσίου Τομέα
- v. Δάνεια, δωρεές, κληροδοσίες, κληρονομίες
- vi. Εσοδα από διάθεση, εκμετάλευση της κινητής, ή ακίνητης περιουσίας της
- vii. Εσοδα από τέλη για τη χρήση έργων που γίνονται με δανεισμό
- viii. Φόροι ή τέλη που επιβάλλονται υπέρ αυτής
- ix. Εσοδα από κάθε άλλη πηγή

9. Δανειοδότηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία οι Οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μπορούν να συνομολογούν δάνεια με το Κράτος, με αναγνωρισμένα Πιστωτικά Ιδρύματα, με Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και με κάθε είδους Δημόσιους Οργανισμούς, για την πραγματοποίηση κάθε σκοπού που ανήκει στην αρμοδιότητά τους. (άρθρο 167, Νόμος 1065/1980, άρθρο 18, παρ. 7, νόμος 1270, άρθρο 207 Π.Δ. 76/1985 κα).

Με την απόφαση του Δημοτικού ή του Κοινοτικού Συμβουλίου που αφορά στη σύναψη του δανείου, πρέπει να καθορίζονται ο σκοπός, οι όροι και η τοκοχρεωλυτική δόση

του. Για να συναφθεί δάνειο για την εκτέλεση των έργων, ή προμηθειών, πρέπει να υπάρχει προκαταρκτική μελέτη, ή προμελέτη, ή οριστική μελέτη των έργων, ή των προμηθειών για τα οποία θα συνομολογηθεί το δάνειο, που να έχει συνταχθεί και εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα.

Το δάνειο απαγορεύεται να χρησιμοποιηθεί για σκοπό άλλον από εκείνο για τον οποίο έχει συνομολογηθεί. Κατ'εξάιρεση επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί το δάνειο, ή μέρος του για την εκτέλεση άλλου έργου, έπειτα από αιτιολογημένη απόφαση του Δημοτικού, ή Κοινοτικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση που και ο σκοπός αυτός ματαιωθεί, το δάνειο επιστρέφεται στο δανειστή. Η παράβαση αυτών των ρυθμίσεων συνεπάγεται αστικές ευθύνες και οι υπαίτιοι πρέπει να αποζημιώσουν το Δήμο ή την Κοινότητα, για κάθε ζημιά που προξένησαν σε βάρος της περιουσίας της, από δόλο, ή βαρεία αμέλεια (άρθρο 157, ΠΔ 76/1985).

Η διατύπωση των ρυθμίσεων αυτών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι Δήμοι και οι Κοινότητες δεν έχουν την ευχέρεια να προσφύγουν για την εξεύρεση κεφαλαίων στην ελεύθερη χρηματαγορά εντός και εκτός της χώρας. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι Δήμοι και οι Κοινότητες δεν έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν πηγές χρηματοδότησης εκτός της Ελλάδος, μέσω άλλων διαδικασιών.

10. Δάνεια από εγχώριες πηγές

Συνήθως, τα δάνεια που μπορούν να συνάψουν οι Δήμοι και οι Κοινότητες από εγχώριες πηγές είναι τα ακόλουθα:

i. Δάνεια από Ελληνικούς Πιστωτικούς Φορείς

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες έχουν την ευχέρεια να προσφεύγουν για δανεισμό σε διάφορους Πιστωτικούς Οργανισμούς, αλλά ο κύριος πιστωτικός φορέας, ο οποίος και έχει αναλάβει τη δανειοδότησή τους στην Ελλάδα, είναι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δανειοδότηση των Δήμων και Κοινοτήτων από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, είναι η ύπαρξη τεχνικής μελέτης ή προμελέτης του έργου, ή των σχεδιαζόμενων προμηθειών, η δυνατότητα του δανειζόμενου να εξυπηρετήσει τις τοκοχρεωλυτικές δόσεις του δανείου, η υποβολή της οικονομικής μελέτης, η αποδοχή από το δανειζόμενο Δήμο ή Κοινότητα, των όρων του δανεισμού.

ii. Δάνεια από το Υπουργείο Εσωτερικών

Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 83 του ΒΔ της 24/9/1958, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο μόνο του ΝΔ 1098/1979 και τα άρθρα 1, 2 και 3 του Νόμου 677/1977, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει την ευχέρεια να χορηγεί δάνεια σε Δήμους με πληθυσμό μέχρι 20.000 κατοίκους και σε Κοινότητες ανεξαρτήτως αριθμού

κατοίκων.

Οι πόροι εξυπηρέτησης αυτής της ευχέρειας του Υπουργείου, προέρχονται από κεφάλαια που έχουν συσσωρευθεί από κρατήσεις επί των εσόδων από φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές των Δήμων και των Κοινοτήτων, τα οποία διαχειρίζεται ο εκάστοτε Υπουργός των Εσωτερικών.

Τα δάνεια χορηγούνται ατόκως για την εκτέλεση έργων κοινής οφέλειας, προτασσομένων των έργων ύδρευσης. Η διάρκεια των δανείων κυμαίνεται μεταξύ τριών και δέκα ετών. Το ανώτατο όριο των δανείων αυτών είναι πέντε εκατομμύρια δραχμές. Απαραίτητη

προϋπόθεση για την υποβολή αίτησης δανειοδότησης από τον ενδιαφερόμενο Δήμο ή Κοινότητα, είναι η υποβολή μελέτης ή προμελέτης.

iii. Δάνεια για τις επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες έχουν την ευχέρεια να συνιστούν ίδιες επιχειρήσεις, ή να μετέχουν σε επιχειρήσεις, τις οποίες συνιστούν με άλλα Φυσικά Νομικά Πρόσωπα, ή σε υφιστάμενες επιχειρήσεις, για την εκτέλεση έργων για την εξυπηρέτηση του κοινού, για την οικονομική εκμετάλευση αυτών των έργων, για την παραγωγή αγαθών, ή παροχή υπηρεσιών προς εξυπηρέτηση του κοινού, ή την ανάληψη

δραστηριοτήτων, γιά την πραγματοποίηση εσόδων (άρθρο 205, Νόμος 1065/1980, άρθρο 35 Νόμος 1416/1984, άρθρο 24 ΠΔ 76/1985 κα).

Επίσης, δύο ή περισσότεροι Δήμοι ή Κοινότητες, μπορούν να συνιστούν κοινές Δημοτικές ή Κοινοτικές επιχειρήσεις και να συμμετέχουν σε υφιστάμενες επιχειρήσεις, Δημοτικές ή Κοινοτικές.

Οι επιχειρήσεις των ΟΤΑ έχουν την ευχέρεια να δανειοδοτούνται από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, αλλά και από τις εμπορικές τράπεζες, καθώς και από τους ειδικούς Πιστωτικούς Οργανισμούς με απόφαση της Τράπεζας Ελλάδος.

Αναλυτικά μπορούν να συνάπτουν δάνεια γιά Δημοτικά, ή Κοινοτικά Ιδρύματα και να ιδρύουν Δημοτικά, ή Κοινοτικά Νομικά Πρόσωπα. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες έχουν την δυνατότητα να συνιστούν (υπό προϋποθέσεις) Ιδρύματα, ή άλλα Νομικά Πρόσωπα.

Ενα Δημοτικό ή Κοινοτικό Ιδρυμα, συνιστάται έπειτα από απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών και του αρμόδιου καθ' ύλην Υπουργού. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, μπορούν να συνιστούν και άλλα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Αυτά τα Ιδρύματα και τα Νομικά Πρόσωπα, έχουν την

ευχέρεια να συνάπτουν δάνειο από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρα 171 και 175 ΠΔ 76/1985), υπό τους όρους οι οποίοι ισχύουν κατά περίπτωση και καθορίζονται μονομερώς υπό του Ταμείου.

11. Δάνεια από πηγές εξωτερικού

Οι Ελληνικοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ιδιαίτερα οι μικρότεροι από αυτούς δεν έχουν, λόγω οικονομικής αδυναμίας που τους διέπουν, την ευχέρεια προσφυγής σε αλλοδαπούς πιστωτικούς οργανισμούς για την λήψη δανείων.

Ενας από τους κύριους Οργανισμούς αυτής της κατηγορίας είναι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία είναι ταυτόχρονα Κοινοτικό και Πιστωτικό Ίδρυμα και έχει Νομική Προσωπικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. Ορισμός πόλης

Η πόλη είναι γενικότερα το αποτέλεσμα της ανθρώπινης δομικής επέμβασης, στο φυσικό χώρο. Συγκεκριμένα, είναι το δημιούργημα μιάς αρχιτεκτονικής δραστηριότητας που πραγματώνεται με ορισμένα μέσα, τεχνικές και αισθητικές αντιλήψεις πάνω στη τέχνη.

Η πόλη όμως δεν είναι μονάχα μία ενότητα χώρου, μία δομή χώρου. Είναι συγχρόνως και μία οντότητα και ενότητα κοινωνική. Πόλη είναι ένας "ζωντανός κοινωνικός οργανισμός" που ζει και εξελίσσεται.

Αναφέροντας τον όρο "πόλη", αυτόματα μας έρχεται στο νου, η σύγχρονη μορφή της, ή οι σύγχρονες αυτές μορφές που διαμορφώθηκαν μετά την εκβιομηχάνηση. Πόλεις όμως δεν υπάρχουν μόνο σήμερα.

Αν ανατρέξουμε στη μελέτη της ιστορίας, η πόλη σαν παρουσία, έστω με διαφορετική δομική μορφή και κοινωνική οργάνωση, καλύπτει τόσο τις πόλεις-Κράτη της αρχαιότητας, τις πόλεις του μεσαίωνα, όταν ο πληθυσμός τους δεν ξεπερνούσε τις πεντακόσιες χιλιάδες κατοίκους, όσο ακόμα και τις τωρινές Ευρωπαϊκές, Αμερικάνικες, ή Ασιατικές μεγαλουπόλεις.

2. Η γένεση της πόλης

Στη σημερινή εποχή, δεν έχουμε την ευκαιρία να επιλέξουμε εξ αρχής τη θέση για ένα εντελώς νέο οικισμό, καθώς ένα πυκνό δίκτυο πόλεων και οικισμών σκεπάζει τις περισσότερες κατοικήσιμες περιοχές της γης και οι άνθρωποι τείνουν να συσπειρώνονται σε όλο και μεγαλύτερες αστικές συγκεντρώσεις.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η θέση των οικισμών που ξαίρουμε σήμερα δεν είναι τυχαία, αλλά κάποτε διαλέχτηκε ανάμεσα από πολλές άλλες από τους ανθρώπους που δημιούργησαν τον πρώτο οικιστικό πυρήνα σε εκείνη την τοποθεσία.

Φυσικά αυτοί οι παράγοντες που στο παρελθόν κάποτε έκριναν την θέση ενός οικισμού, εξακολουθούν να έχουν και σήμερα σημασία για την ανάπτυξη και επέκτασή τους. Σε συνδυασμό με αυτούς τους παράγοντες, σημασία έχουν πάντα και ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης, χαρακτηριστικά που κάνουν τον άνθρωπο "ζώο κοινωνικό", δηλαδή ον που επιζητεί την συνκατοίκηση με τους όμοιούς του. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι:

- i. Ψυχοσωματικές ανάγκες, όπως αυτοσυντήρηση και αναπαραγωγή, φόβος της μοναξιάς κλπ

- ii. Οικονομικές ανάγκες, που οδηγούν στη συνένωση προσπαθειών για την επίτευξη καλύτερου οικονομικού αποτελέσματος
- iii. Πνευματικές ανάγκες
- iv. Θρησκευτικές ανάγκες, που οδηγούν στην επιδίωξη του ανθρώπου να ταυτίσει την τύχη του με άλλους στο "υπέρτατο ον" και να το λατρεύει μαζί με άλλους

Όσο για τα κριτήρια χωροθέτησης του οικισμού είναι:

- i. Κλίμα-φυσικό περιβάλλον
Η αναζήτηση από τον άνθρωπο ενός φυσικού περιβάλλοντος, που να μην αντιστρατεύεται την φυσιολογία του οργανισμού και ταυτόχρονα να τον ικανοποιεί ψυχολογικά
- ii. Υλικά αγαθά άμεσης ανάγκης
Η εξασφάλιση από τον άνθρωπο εκείνων των υλικών αγαθών, χωρίς τα οποία δεν μπορεί να επιζήσει, όπως τροφή, νερό και έπειτα τα υλικά μέσα για την προφύλαξή του από τις καιρικές συνθήκες
- iii. Επικοινωνία
Η ανάγκη εξασφάλισης επικοινωνίας ανάμεσα στον οικισμό και άλλους τόπους απομακρυσμένους, οδηγεί στην τάση χωροθέτησης του οικισμού, σε όσο το δυνατό πλεονεκτικότερη θέση, σχετικά με κάποιο κυκλοφοριακό δίκτυο χερσαίο, ή θαλάσσιο, ή εναέριο

iv. Αποστάσεις από άλλους οικισμούς

3. Λειτουργίες των πόλεων

Μπορούμε να σημειώσουμε τις παρακάτω βασικές λειτουργίες για την δραστηριότητα και ανάπτυξη των πόλεων. Αυτές είναι οι παρακάτω:

Οικονομική Λειτουργία

Ο γνωστός οικονομικός κύκλος (εργασία-παραγωγή-διάθεση-κατανάλωση-εργασία), ενεργεί ως κινητήρια δύναμη ανάπτυξης του οικισμού. Μία ιδιαίτερη έξαρση της λειτουργίας αυτής, παρουσιάζεται στις βιομηχανικές πόλεις, αλλά και στις πόλεις που είναι σημαντικά κέντρα εμπορίου, έδρες μεγάλων επιχειρήσεων.

Διοικητική λειτουργία

Στη Διοικητική λειτουργία, η κεντρική διοίκηση και οι τοπικές εξουσίες αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στην πολεοδομική ανάπτυξη. Έξαρση της λειτουργίας αυτής παρουσιάζεται στις πρωτεύουσες Κρατών, Νομών, Επαρχιών κλπ.

Πνευματική λειτουργία

Η πόλη διαδραματίζει βασικό ρόλο στην εξύψωση του μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου του ανθρώπου, η οποία είναι και προϋπόθεση σωστής ανάπτυξης, αλλά και βασικός ρόλος της πόλης.

Κοινωνική λειτουργία

Η πόλη είναι ο τόπος όπου παρέχονται σε μεγάλη κλίμακα οι λεγόμενες κοινωνικές υπηρεσίες (κοινωνική μέριμνα, περίθαλψη κλπ), αλλά και όπου μπορούν να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι ανάγκες κοινωνικότητας του ανθρώπου. Η διευκόλυνση της επικοινωνίας των κατοίκων μεταξύ τους για επίτευξη όχι μόνο οικιστικής συνοχής, αλλά και κοινωνικής, είναι πολύ ισχυρός παράγοντας στην ανάπτυξη της πόλης.

Τουριστική λειτουργία

Η λειτουργία αυτή βασίζεται στη συστηματική αξιοποίηση και παρουσίαση φυσικών, ιστορικών, καλλιτεχνικών πόρων, ή ψυχαγωγικών δυνατοτήτων, που διαθέτει ένας οικισμός.

Η ανάπτυξη αυτής της λειτουργίας εξαρτάται από την δυνατότητα εξασφάλισης μέσω προσέλκυσης, προσωρινής παραμονής και εξυπηρέτησης μικρού, ή μεγάλου αριθμού επισκεπτών από άλλες περιοχές.

Συγκοινωνιακή λειτουργία

Η εξασφάλιση διασυνδέσεων ανάμεσα σε μία πόλη και σε άλλες κοντινές, ή μακρινότερες, εξυπηρετεί τόσο αυτή την ίδια την πόλη, όσο και άλλες περιοχές γύρω της.

4. Χαρακτηριστικά μίας υγιούς πόλης

Μία πόλη γιά να χαρακτηριστεί "υγιής", πρέπει να συγκεντρώνει τις παρακάτω κύριες προϋποθέσεις:

- i. Καθαρό, ασφαλές φυσικό περιβάλλον υψηλής ποιότητας
(συμπεριλαμβανομένης και της ποιότητας στέγασης)
- ii. Βραχυχρόνια σταθερό οικοσύστημα με τη δυνατότητα να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα
- iii. Δυνατή, αλληλέγγυα και ανιδιοτελή κοινότητα
- iv. Υψηλό ποσοστό συμμετοχής και ελέγχου εκ μέρους των πολιτών των αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους, την υγεία τους και την ευημερία τους
- v. την κάλυψη των βασικών αναγκών (τροφή, νερό, στέγη, εισόδημα, ασφάλεια και εργασία) γιά όλους τους κατοίκους της πόλης
- vi. Βιώσιμη οικονομία ποικίλλης δραστηριότητας και προοδευτικού χαρακτήρα
- vii. Προγράμματα γιά τη διατήρηση της παράδοσης του τόπου, της πολιτικής και βιολογικής κληρονομιάς, καθώς

- και για την ανάπτυξη σχέσεων με άλλες ομάδες και άτομα
- viii. Την πρόσβαση σε ευρύ πεδίο εμπειριών και αγαθών με τη δυνατότητα-ποικίλλων επαφών, αμοιβαίων ανταλλαγών και επικοινωνίας
 - ix. Αριστη οργάνωση των υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και Νοσηλείας, με την δυνατότητα πρόσβασης όλων των πολιτών
 - x. Υψηλό ποσοστό υγείας (υψηλά ποσοστά θετικής υγείας και χαμηλά ποσοστά ασθενειών)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

1. Τοπική Αυτοδιοίκηση και περιβάλλον

Οι πόλεις έζησαν και επέζησαν στα πλαίσια των αυτοκρατοριών, εθνικών κρατών και καθεστώτων. Είναι οι στυλοβάτες της οικονομίας και οι θεματοφύλακες του πολιτισμού, της κληρονομιάς και των παραδόσεων. Οι πόλεις ήταν πάντα βιομηχανικά, βιοτεχνικά, εμπορικά, μορφωτικά και διοικητικά κέντρα.

Γιά το λόγο αυτό, η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει σημαντικές ευθύνες για την προστασία του περιβάλλοντος, την περιβαλλοντολογική εκπαίδευση και την σύνδεσή της με την αναπτυξιακή πολιτική.

Όπως αναφέραμε και στο πρώτο κεφάλαιο, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, έχει ορισμένες υπηρεσίες και μία από αυτές είναι οι περιβαλλοντολογικές υπηρεσίες. Αυτές οι υπηρεσίες στοχεύουν στον έλεγχο και στη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Από την πρώτη στιγμή η περιβαλλοντολογική υγεία των πόλεων, αποτέλεσε αντικείμενο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Έτσι από το 1833 και μετά, σε όλα τα κείμενα αναφέρονται

άμεσα ή έμμεσα οι λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες έχουν την υπευθυνότητα για την κατασκευή έργων τοπικού χαρακτήρα και σημασίας. Τέτοια έργα είναι:

- i. Έργα διαμόρφωσης κοινόχρηστων χώρων
- ii. Έργα υποδομής

Επίσης προβαίνουν σε έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, όπως:

- i. Συλλογή, μεταφορά, διάθεση και επεξεργασία απορριμμάτων
- ii. Εκπόνηση προγραμμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος
- iii. Λήψη μέτρων για την προστασία των υδάτινων πόρων και των φυσικών αποδεκτών από την ρύπανση
- iv. Έκδοση κανονιστικών αποφάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος

Παρακάτω θα αναφερθούμε αναλυτικά στις υποχρεώσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης απέναντι στην ατμοσφαιρική ρύπανση, στα στερεά αστικά απόβλητα, στη ρύπανση του νερού και των θαλασσών κλπ, αλλά πρώτα όμως θα αναφερθούμε στην έννοια του περιβάλλοντος.

Καταρχήν, **περιβάλλον** είναι το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την

ποιότητα της ζωής, την υγεία των πολιτών, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες.

2. Προτάσεις

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να σχεδιάσουν δράσεις με στόχο τον περιορισμό της αδιαφορίας των πολιτών, ώστε να ανταποκριθούν θετικά στην προστασία του περιβάλλοντος.

- i. Να προχωρήσουν σε μελέτη για ίδρυση και υποστήριξη Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- ii. Να ενθαρρύνουν την συμμετοχή των πολιτών σε πρωτοβουλίες σχετικές με το περιβάλλον
- iii. Να συνεργαστούν με Κέντρα (ιδιωτικά ή μη) ελέγχου ρύπανσης των νερών, του αέρα, της γής και κατά συχνά διαστήματα να ανακοινώνουν τα αποτελέσματα στους πολίτες
- iv. Να προχωρήσουν στο σχεδιασμό πολιτικής ανακύκλωσης, η οποία θα οδηγήσει σε γνώση του όγκου των απορριμμάτων
- v. Να δημιουργήσουν γραφείο περιβάλλοντος, με τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών οργανώσεων και ειδικών σε αντίστοιχα θέματα με επιμέρους στόχους.

I. Το συμβουλευτικό ρόλο στις αποφάσεις των Δημοτικών και Κοινοτικών συμβουλίων.

II. Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κοινωνικών ομάδων σε θέματα που σχετίζονται σε συμπεριφορές περιβαλλοντικές.

III. Τη δημόσια πληροφόρηση για την περιβαλλοντική επίδραση των δραστηριοτήτων τους.

- vi. Να αναπτύξουν δίκτυα συνεργασίας με άλλες Τοπικές Αυτοδιοικήσεις, τόσο σε Εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.
- vii. Να αναλάβουν την υποχρέωση (με την βοήθεια των οργανώσεων- φορέων που διαθέτουν σχετική εμπειρία), να οργανώνουν μαθήματα Επιμόρφωσης-Κατάρτισης σε ζητήματα περιβαλλοντικής ενημέωσης.

Η ενεργοποίηση και η συμμετοχή του τοπικού παράγοντα, έχει ιδιαίτερη σημασία και αυτή γιατί έχει διαπιστωθεί ότι:

- i. Κοινωνικές δράσεις που συμβαίνουν σε τοπική κλίμακα ασκούν επιδράσεις σε μεγαλύτερες χωρικές κλίμακες
- ii. Κοινωνικές δράσεις που συμβαίνουν σε μια σφαίρα (οικονομική, κοινωνική, πολιτική κ.λ.π.) ή σε μιά χωριστή κλίμακα μπορεί να αφαιρεθούν, ή να ενισχυθούν απο κοινωνικές δράσεις που συμβαίνουν σε άλλη σφαίρα, ή χωρική κλίμακα.

Η σημασία του τοπικού παράγοντα και η συμμετοχή του στη διαμόρφωση των συνολικών περιβαλλοντικών συνθηκών,

έχει κατανοηθεί σε παγκόσμια κλίμακα, για αυτό ακριβώς το λόγο οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει απο μόνοι τους να υιοθετήσουν μικρούς οδηγούς τοπικού χαρακτήρα, ώστε να προωθήσουν την επίλυση μικρών και μεγάλων προβλημάτων.

Παράλληλα, θα πρέπει να συντονίζουν το έργο τους και με τις εμπειρίες άλλων πόλεων καθώς και με κοινά προγράμματα ανάπτυξης σε συνεργασία με τοπικούς και υπερτοπικούς περιφερειακούς αντίστοιχους φορείς.

Στην Ελλάδα, το μικρό μέγεθος των Δήμων και Κοινοτήτων και ο μεγάλος αριθμός τους στο σύνολο της χώρας οδηγεί σε υπολειτουργία των οργανισμών αυτών.

Για τον λόγο αυτό, θεσπίστηκε με τον νόμο 2218/1994, περί "Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης", η δημιουργία των Συμβουλίων περιοχής αναγκαστικών συνδέσμων Δήμων και Κοινοτήτων, με στόχο αυτοί να αποτελέσουν πόλους έλξης και συνένωσης όλων των δραστηριοτήτων των κατοίκων της περιοχής, στη κατεύθυνση της υλοποίησης κοινών αναπτυξιακών στόχων.

Ετσι, σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος, μπορούν να διαδραματίσουν τα Συμβούλια περιοχής, στα οποία μεταβιβάζεται ικανός αριθμός αρμοδιοτήτων, ως προς την προστασία και την ανάδειξη των αξιόλογων στοιχείων του περιβάλλοντος της περιοχής τους.

3. Πολίτες και περιβάλλον

Γιά να διατηρηθεί όμως μιά πόλη καθαρή, ο κάθε πολίτης οφείλει να αναλάβει μιά σειρά από ρόλους ζωτικής σημασίας, όπως:

- i. ως άτομο που ενδιαφέρεται γιά την ποιότητα του περιβάλλοντος, την προσωπική του υγεία και την υγιεινή, καθώς και την ποιότητα ζωής των επόμενων γενεών και ως υπεύθυνος πολίτης ο οποίος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει τις πολιτικές και τις γενικότερες αποφάσεις
- ii. ως άμεσος παραγωγός ρύπανσης και αποβλήτων οικιακής προέλευσης, ως εργοδότης ή εργαζόμενος, ως χρήστης των μεταφορικών μέσων, καθώς και στο πλαίσιο της αναψυχής του
- iii. ως καταναλωτής προϊόντων και υπηρεσιών, επειδή τα αίτια και οι λύσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων, εξαρτώνται συχνά από τις επιλογές των καταναλωτών

Προτού λοιπόν ένα άτομο να είναι σε θέση να αναλάβει στην πράξη το ρόλο του, σύμφωνα με τις δυνατότητές του, πρέπει να πληρούνται μιά σειρά από προϋποθέσεις.

Οι επαρκείς γνώσεις και πληροφόρηση είναι ουσιαστικής σημασίας, ώστε ένα άτομο να κατανοήσει τη σχέση των προσωπικών του δραστηριοτήτων με την ρύπανση ή την προστασία του περιβάλλοντος. Θα χρειαστούν εκστρατείες

συνειδητοποίησης για να επέλθουν βελτιώσεις. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν την δυνατότητα, σύμφωνα με την ισχύουσα Κοινοτική νομοθεσία, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στις περιβαλλοντικές πληροφορίες, να διευκολύνουν την μεγαλύτερη συμμετοχή του στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αύξηση της εμπιστοσύνης του κοινού. Μπορούμε λοιπόν από τα εκτεθέντα, να συμπεράνουμε ότι Τοπική Αυτοδιοίκηση μαζί με την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, οδηγούν σε καθαρές πόλεις.

4. Τοπική Αυτοδιοίκηση και στερεά απορρίματα

Ο ογκος των στερεών απορριμάτων μιάς σύγχρονης πόλης είναι μεγάλος και εμφανίζει σημαντικά ετήσια αύξηση 3-5%. Τα σκουπίδια έχουν αποτελέσει το σημαντικότερο πρόβλημα της πολιτισμένης ζωής και μαζί αποτελούν το σημαντικότερο υλικό για αξιοποίηση.

Η εγχώρια σύσταση των σκουπιδιών που πρόσθετα περιέχει μέχρι 50% υγρασία, αποτελείται βασικά από αποφάγια, πράγμα που αντανάκλα στο είδος της διατροφής μας, που είναι πλούσιο σε χόρτα και φρούτα.

Σημαντικές διαφορές παρατηρούνται στις σύγχρονες πόλεις, ως προς τις μεθόδους αντιμετώπισης των σκουπιδιών. Τέτοιες μέθοδοι συνήθως είναι:

- i. Μέθοδοι μηχανικού διαχωρισμού των διάφορων συστατικών
- ii. Μέθοδοι απόρριψης ή μεταφοράς στα χωράφια, ή στη θάλασσα
- iii. Μέθοδοι καταστροφής και ενεργιακής αξιοποίησης με καύση, πυρόληση και αεριοποίηση.
- iv. Επίσης, έχουμε και τις μεθόδους για ουσιαστική ανακύκλωση και αξιοποίηση των σκουπιδιών στις κατευθύνσεις
- v. Μέθοδοι της ζυμωτικής αξιοποίησης των σκουπιδιών με παραγωγή ενέργειας και παραγωγή βιολογικού λιπάσματος
- vi. Μέθοδοι της υδρολυτικής επεξεργασίας των σκουπιδιών με παραγωγή πρωτεϊνικών ζωοτροφών

4α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στα απορρίματα

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, εκτός εάν έχει συσταθεί σύνδεσμος, ή Δημοτική/Κοινοτική επιχείρηση και υποχρεούνται να τα δεχθούν πλην ορισμένων εξαιρέσεων (πχ επικίνδυνα απόβλητα, ή μεγάλες ποσότητες, ή όσα παράγονται σε απρόσιτους ή απομακρυσμένους χώρους - άρθρο 6 παράγ. 2 ΚΥΑ 49541). Σε

περίπτωση τέτοιας εξαιρέσης, ο Νομάρχης μπορεί να χορηγήσει σχετική άδεια σε άλλο φυσικό, ή νομικό πρόσωπο.

Επίσης, εάν δεν ασκεί ο ίδιος τη διαχείριση τοξικών επικίνδυνων αποβλήτων, ή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, συμμετέχει σε ελέγχους, οι οποίοι διενεργούνται σε εγκαταστάσεις, βιομηχανίες, ή επιχειρήσεις που παράγουν, κατέχουν ή διαθέτουν τέτοια απόβλητα, ή χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια στην περιοχή του Δήμου, ή της Κοινότητας.

Σημαντικές είναι επίσης και οι αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, ορισμένες δε από αυτές είναι οι ακόλουθες:

- i. Ο Νομάρχης εγκρίνει στο πλαίσιο του σχεδιασμού διαχείρισης των αποβλήτων σε επίπεδο Νομού, τη μελέτη εντοπισμού των χώρων για τις εγκαταστάσεις (α' φάση), καθώς και την κυρίως μελέτη, όπου εξειδικεύεται η μέθοδος διαχείρισης των αποβλήτων της περιοχής (β' φάση)
- ii. Ασκεί τακτικούς ή έκτακτους ελέγχους σε κάθε εγκατάσταση, βιομηχανία, ή επιχείρηση που διαχειρίζεται στερεά, ή επικίνδυνα/τοξικά απόβλητα ή ορυκτέλαια
- iii. Επιβάλλει πρόστιμο, ή και αφαιρεί (μόνιμα ή προσωρινά) την άδεια σε όσους προκαλούν με εργασίες διαχείρισης στερεών ή επικίνδυνων τοξικών αποβλήτων, ή εργασίες διάθεσης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και οι οποίες

- έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη Δημόσια υγεία, ή
ρύπανση, ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος
- iv. Παραχωρεί άδεια συλλογής και μεταφοράς στερεών αποβλήτων σε άλλα πλην των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρόσωπα (πχ σε εταιρίες), μετά από εισήγηση της περιφερειακής υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ και γνώμη ειδικής επιτροπής
 - v. Παραχωρεί, ή ανακαλεί άδεια διάθεσης στερεών αποβλήτων σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μετά από εισήγηση της περιφερειακής υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ και γνώμη της ειδικής επιτροπής
 - vi. Μπορεί και στις δύο προηγούμενες περιπτώσεις, να επιβάλλει με απόφασή του πρόσθετους όρους, εφόσον είναι απαραίτητοι για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος
 - vii. Αποφασίζει να επιτρέψει μετά από προκαταρκτική έρευνα και έγκριση περιβαλλοντολογικών όρων, την απόρριψη ορισμένων επικίνδυνων ουσιών, στα υπόγεια ύδατα
 - viii. Ελέγχει την μεταφορά τοξικών/επικίνδυνων αποβλήτων και εκδίδει το σχετικό συνοδευτικό έντυπο αναγνώρισής τους που προβλέπει ο νόμος

Τέλος, αναφέρουμε ότι όσο αφορά την καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων, ο στόχος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι τριπλός:

A. Πληροφορίες του πολίτη στα θέματα καθαριότητας (ώστε να δημιουργήσει σε αυτόν τοπικό ενδιαφέρον για τη λύση του προβλήματος, με επαναλαμβανόμενες ομιλίες-διαλέξεις από ειδικούς, και:

- i. Ανακοινώσεις, αφίσες
- ii. Εκστρατείες πληροφόρησης στον τοπικό ημερήσιο, ή περιοδικό τύπο και λοιπά μέσα ενημέρωσης (τοπικό ραδιόφωνο και τηλεόραση εφόσον υπάρχουν)

B. Εθελοντική προσφορά εργασίας εκ μέρους των πολιτών σε θέματα καθαριότητας, όπως:

- i. Τη συνδρομή των καταστηματαρχών και των ιδιοκτητών στη καθαριότητα περιοχών γειτονιάς, αφού προηγουμένως θα έχουν πειστεί ότι η απαξία των κοινόχρηστων χώρων της γειτονιάς τους, θα συνεπάγεται και την απαξία της ιδιοκτησίας τους
- ii. Την καθιέρωση τακτικών εξορμήσεων καθαριότητας ή την οργάνωση περιοδικά εβδομάδων καθαριότητας όπου θα συμμετέχουν πολίτες, Σύλλογοι κλπ

Γ. Η έγκαιρη, πλήρης, υπεύθυνη ενέργεια των Δημοτικών υπηρεσιών καθαριότητας, με:

- i. Την τοποθέτηση πινακίδων σε κατάλληλες θέσεις
- ii. Τον τακτικό καθαρισμό και παρακολούθηση των κοινόχρηστων χώρων από τα συνεργεία του Δήμου
- iii. Τοποθέτηση καινούργιων απορριματοδοχείων (τακτική πλύση και απολύμανσή τους)

iv. Την δημιουργία στοιχείων εξυπηρέτησης σε κοινόχρηστους χώρους (πάγκοι, βρύσες, WC)

Επίσης, οι οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θα πρέπει να έχουν ως έργα άμεσης προτεραιότητας δραστηριότητες, όπως οι ακόλουθες:

- i. Τον εκσυγχρονισμό του συστήματος αποκομιδής των απορριμάτων με την αγορά ικανού αριθμού απορριματοφόρων οχημάτων
- ii. Την αγορά και τοποθέτηση επαρκούς αριθμού κάδων, σε όλη την πόλη, αλλά και στις παραλίες
- iii. Την προώθηση της ανακύκλωσης
- iv. Την αγορά μηχανημάτων καθαρισμού των ακτών
- v. Την δημιουργία χώρων στάθμευσης απορριματοφόρων και μικρού συνεργείου για την συντήρηση και διατήρηση των οχημάτων σε καλή κατάσταση
- vi. για την ασφαλή διάθεση των απορριμάτων πρέπει να κατασκευαστούν σύγχρονοι χώροι υγειονομικής ταφής, που να πληρούν όλες τις προϋποθέσεις υγιεινής που θέτει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και να εξασφαλίζει καθαρό περιβάλλον, χωρίς περιβαλλοντολογικές επιβαρύνσεις

5. Ρύπανση νερού και θαλασσών

Η χημική ρύπανση στο νερό δημιουργείται από τη διάλυση σε αυτό χημικών ουσιών ανόργανης και οργανικής προέλευσης. Η διάλυση μπορεί να είναι ηθελημένα το αποτέλεσμα της αντίδρασης του νερού επάνω σε αποθεματικά υλικά, ή σε κατασκευαστικά υλικά, όπως από την διαλυτοποίηση μετάλλων σε αυτό, από τη διαλυτική δράση του νερού σε μεταλλικές κατασκευές κα.

Η ρύπανση από ηθελημένη προσθήκη προκαλείται με το ρίξημο σε ποταμούς, λίμνες και στη θάλασσα στερεών απορριμάτων, λιμάτων, ή απόβλητων που ενεργούν τοξικά στην υδρόβια ζωή.

Επικρατεί η εντύπωση πως όλα τα απορρίματα της βιομηχανίας είναι τοξικά και ότι για τους παρατηρούμενους ομαδικούς θανάτους ψαριών, μοναδικός υπεύθυνος είναι η βιομηχανία, αλλά αυτό δεν είναι απόλυτα αληθινό.

Η ρύπανση του νερού μπορεί να οφείλεται στις παρακάτω κύριες αιτίες:

- i. Η ρύπανση από υγρά απόβλητα απειλεί σοβαρά τα ύδατα. Άλλοτε πρόκειται για αστικά απόβλητα, άλλοτε πρόκειται για υγρά απόβλητα βιομηχανικών, κτηνοτροφικών και άλλων μονάδων. Η ρύπανση προκαλείται ακόμα και από ελαιοτριβεία, λάδια μηχανών,

- ή από βόθρους
- ii. Ρύπανση από στερεά απόβλητα, ιδιαίτερα από εναποθέσεις σκουπιδιών σε χειμάρους, ή και από χιλιάδες χώρους εναποθέτησης απορριμάτων που διατηρούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
 - iii. Ρύπανση που προέρχεται από αγροτικές καλλιέργειες. Η υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων απειλεί τον υδροφόρο ορίζοντα
 - iv. Η κατασκευή μεγάλων φραγμάτων οδηγεί σε σοβαρές διαταραχές της υδρολογικής ισορροπίας
 - v. Η υπεράντληση και μη ορθολογική άρδευση, οδηγούν σε εξάντληση των υδατίνων πόρων, ή σε υφαλμύρωση. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Αγίου Βασιλείου (Κορώνεια), στο Λαγκαδά που τείνει να μετατραπεί σε έλος.

5α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στη ρύπανση νερού

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες είναι αρμόδιοι για τα τοπικά συστήματα ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης και γενικά για την προστασία των τοπικών φυσικών πόρων (πχ ιαματικών πηγών) και τον έλεγχο των απόβλητων και της ρύπανσης.

Οι συναφείς αρμοδιότητες της Νομαρχιακής

Αυτοδιοίκησης, δεν έχουν προσδιοριστεί με σαφήνεια και ακρίβεια. Οι αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στο θέμα αυτό είναι:

- A. Την επιβολή περιορισμών στο δικαίωμα ύδρευσης
- B. Τη λήψη μέτρων για την προστασία των υδάτων που προορίζονται για ύδρευση από δραστηριότητες που απειλούν την ποιότητά τους, ή γενικότερα την επιβολή περιορισμών στη χρήση των υδάτινων πόρων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων περιορισμών που επιβλήθηκαν όμως με το νόμο επειδή αφορούσαν ευρύτερη περιοχή και συνδυάζονταν με κυρώσεις, ήταν αυτές που επιβλήθηκαν με το Νόμο 2118/1993 για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας στην Αθήνα.

Οι Νομάρχες έχουν επίσης την ευθύνη να ελέγχουν τη διατήρηση σε καλή κατάσταση των εγκαταστάσεων που διαθέτουν φορείς που διαχειρίζονται ύδατα κοινής οφελείας, ενώ εξουσιοδοτούνται από το νόμο 1650/1986 (άρθρο 30), να επιβάλλουν πρόστιμα μέχρι δέκα εκατομμύρια δραχμές στους παρανομούντες κατά των υδάτων.

Αξίζει να αναφέρουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εναντίον της μόλυνσης των υδάτων που εφαρμόζουν οι Δήμοι και οι βιομηχανίες της περισσότερο βιομηνοποιημένης περιοχής της Γερμανίας, που είναι η κοιλάδα του ποταμού Ρουρ. Διαθέτει, αν και είναι βέβαια πολύ παλιό, ένα από τα περισσότερο τελειοποιημένα συστήματα καθαρισμού. Σχημάτισαν ένα Συνεταιρισμό, τον "Ruhrverband", που

κατασκεύασε 102 σταθμούς καθαρισμού. Αυτοί οι σταθμοί καταφέρνουν να διατηρούν το νερό πόσιμο κατά τη διαδρομή του από πόλη σε πόλη. Ο Συνεταιρισμός ώθησε με οικονομικά κίνητρα τις βιομηχανίες να κάνουν πολλαπλά χρήση του ίδιου νερού.

Με τον τρόπο αυτό πέτυχε να ελαττωθεί πενήντα φορές η αναγκαία ποσότητα νερού για την κατασκευή ενός τόνου χάλυβα. Μπορούν αυτοί οι σταθμοί να αντιμετωπίζουν μία μόλυνση σταθερής ποσότητας και ποιότητας, αλλά δεν θα τα καταφέρουν να υπερφορτωθούν, ή να συναντήσουν ένα καινούργιο είδος μόλυνσης που θα προέλθει από κάποια βιομηχανικά κατάλοιπα.

5β. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στη θαλάσσια ρύπανση

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να δημιουργήσουν εργαστήρια και να ελέγχουν τα απόβλητα, καθώς και γενικά τη ρύπανση της θάλασσας.

Ιδιαίτερα σημαντικές αρμοδιότητες έχει ο αιρετός Νομάρχης, οι οποίες είναι οι εξής:

- i. Η οριοθέτηση του αιγιαλού και της παραλίας
- ii. Εγκριση για την έκδοση επαγγελματικών αδειών αλιείας

σε σκάφη

- iii. Σύμφωνα με το νόμο 2026/1992, η έγκριση περιβαλλοντολογικών όρων για την εγκατάσταση μονάδων ιχθυοκαλλιεργειών (ιχθυοτροφεία και ιχθυογεννητικοί σταθμοί).
- iv. Χορήγηση άδειας χρήσης αιγιαλού σε λατομικές και μεταλλευτικές επιχειρήσεις για την εκτέλεση έργων
- v. Η κήρυξη ως κατεδαφιστέων των επί του αιγιαλού και της παραλίας κτισμάτων και κατασκευών

Μακροπρόθεσμος στόχος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι η αναζωογόνηση της θάλασσας και η δημιουργία ζωνών για ψάρεμα, μπάνιο και άλλες δραστηριότητες αναψυχής. Επίσης πρέπει να έχουν σκοπό τη δημιουργία σταθμού βιολογικού καθαρισμού, ο οποίος θα αποτελεί τον ουσιαστικότερο παράγοντα αναβάθμισης της ποιότητας της θάλασσας.

6. Ατμοσφαιρική ρύπανση

Η ενότητα αυτή αφορά την ατμοσφαιρική ρύπανση. Προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης είχαν παρουσιαστεί ήδη από την αρχαιότητα. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην αποικία της Σύβαρης, στον κόλπο του Τάραντα, είχε απαγορευτεί η

λειτουργία καμινιών στο κέντρο της πόλης, με στόχο τον περιορισμό του καπνού. Στην Αγγλία, το 1306 απαγορεύτηκε η καύση λιθανθράκων κατά την διάρκεια των συνόδων του κοινοβουλίου.

Ωστόσο, το πρόβλημα εμφανίζεται οξύτερο μετά τη βιομηχανική επανάσταση, λόγω της αύξησης της κατανάλωσης του άνθρακα. Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, επεισόδια ατμοσφαιρικής ρύπανσης με θανατηφόρες επιπτώσεις έχουν σημειωθεί. Το 1909 στη Γλασκώβη και το Εδιμβούργο, το 1930 στη κοιλάδα του Μεσ, στο Βέλγιο, το 1948 στη πόλη Δονόρα των ΗΠΑ και τέλος το 1952 στο Λονδίνο.

Η αντικατάσταση του άνθρακα με πετρέλαιο, σε συνδυασμό με αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας, οδήγησε στην εμφάνιση και άλλων ρύπων, ενώ η συνεχής εξάπλωση των μεταφορικών μέσων, έχει συντελέσει στην εμφάνιση ενός άλλου είδους ρύπανσης, χημικά περισσότερο πολύπλοκης, της φωτοχημικής ρύπανσης (πχ νέφος στο Λος Αντζελες).

Σήμερα, μπορεί να διατυπωθεί με ασφάλεια η άποψη, ότι η ρύπανση στις πόλεις οφείλεται κατά κύριο λόγο στις μεταφορές και κατά μικρότερο βαθμό στις βιομηχανίες και τη κεντρική θέρμανση.

Οι κύριοι πρωτογενείς ρύποι που εκπέπονται από τα μεταφορικά μέσα είναι το μονοξείδιο του άνθρακα, οι υδρογονάνθρακες, ο καπνός και το μονοξείδιο του αζώτου. Τα πετρελαιοκίνητα οχήματα συμβάλλουν στην εκπομπή του

μονοξειδίου του θείου. Οι ρύποι αυτοί παίζουν σοβαρό ρόλο στη δημιουργία άλλων δευτερογενών ρύπων, όπως το όζον και τα περοξυακετυλονιτρίλια. Το σύνολο αυτό αποτελεί το φωτοχημικό νέφος.

6α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στην ατμοσφαιρική ρύπανση

Η τοπική Αυτοδιοίκηση έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες, για να αντιμετωπίσει την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις ακόλουθες:

- A. Οι πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έχουν τις αρμοδιότητες
 - i. Οι πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να δημιουργήσουν μονάδες μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης
 - ii. Να οργανώσουν μία σταθερή συνεργασία με τις Πανεπιστημιακές ερευνητικές ομάδες της πόλης, που ασχολούνται με αυτό το πεδίο και οι οποίες έχουν διατεθεί για το σκοπό αυτό και έχουν υποβάλλει σχετικές προτάσεις.
- B. Οι δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν τη δυνατότητα στα εξής:
Αναλαμβάνουν σε επίπεδο Νομού τις αρμοδιότητες που

εκτελούσαν στο παρελθόν οι τοπικές υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών. Τέτοιες αρμοδιότητες είναι να ελέγχουν τις εκπομπές κατά τη χορήγηση των σχετικών αδειών.

Σε περίπτωση υπέρβασης των νομοθετημένων ορίων ρύπανσης από εγκαταστάσεις βιομηχανικές, βιοτεχνικές, ηλεκτροπαραγωγής να επιβάλλει πρόστιμα, ή και την αφαίρεση της άδειας λειτουργίας για την εγκατάσταση που υπερβαίνει τα όρια ρύπανσης. Επίσης, να διενεργεί έλεγχο οχημάτων, ΚΤΕΟ κλπ.

7. Τοπική Αυτοδιοίκηση και δάση, κήποι, πάρκα, άλση

Περιορισμένης έκτασης και καθαρά επικουρικές σε σχέση με τις αρμοδιότητες των Κρατικών αρχών, είναι οι αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα θέματα προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η συμμετοχή αυτή εξαντλείται στην υποχρέωση συμμετοχής των Δήμων και των Κοινοτήτων στις προσπάθειες κατάσβεσης πυρκαϊών και στην υποχρέωση αναδάσωσης των Δημοσίων και των Κοινοτικών δασών που έχουν καεί.

Στην αρμοδιότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανήκει η μέριμνα για την ανάπτυξη, βελτίωση, αναδάσωση και

προστασία πάρκων καθώς και των δασυλλίων και των δενδροστοιχιών, που βρίσκονται μέσα στις πόλεις, ή στις οικιστικές περιοχές.

Ο δασικός κώδικας (ΝΔ 86/1969), καθιερώνει ως υποχρέωση των Κοινοτικών Συμβουλίων, στη περιφέρεια των οποίων βεβαιώνεται έναρξη πυρκαγιάς δάσους, να σπεύσουν με ανάλογο αριθμό κατοίκων της Κοινότητας και εφοδιασμένοι με τα κατάλληλα μέσα, οφείλουν να συνδράμουν στην προσπάθεια κατάσβεσης της πυρκαγιάς (άρθρο 213, παράγραφο 2).

Επίσης οι Κοινότητες, που στην περιφέρειά τους καταστράφηκαν από πυρκαγιά δημόσια ή κοινοτικά δάση, είναι υποχρεωμένες να αναγράφουν κάθε έτος και για μία δεκαετία στο προϋπολογισμό τους, πίστωση για την εκτέλεση αναδασωτικών έργων.

Αξιοσημείωτη είναι καταρχήν, η αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων, για τη διαχείριση και τη προστασία των κήπων, πάρκων, αλσών και δενδροστοιχιών που βρίσκονται μέσα στα όριά τους και προστατεύονται επίσης από τις διατάξεις για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να επιτάξουν μηχανήματα, υδροφόρες, μέσα μεταφοράς αλλά και τις υπηρεσίες των πολιτών όπως αναφέρουμε παραπάνω, για την κατάσβεση πυρκαγιάς.

Επίσης, ιδιαίτερα σπουδαίος διαγράφεται ο ρόλος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, η οποία στο θέμα αυτό έχει τις

εξής αρμοδιότητες:

- i. Ορίζει επιτροπές με απόφασή του την εκτέλεση μικρών δημοσίων έργων, όπως μετεωρολογικών σταθμών, τηλεπικοινωνιακών δικτύων ή εγκαταστάσεων, έργων υδρεύσεων και αποχετεύσεων σε δάση και δασικές εκτάσεις.
- ii. Κηρύττει εκτάσεις (και όταν πρόκειται για εκτάσεις εντός σχεδίου πόλεως), ως αναδασωτέες και εγκρίνει το πρόγραμμα αναδασώσεων που καταρτίζεται από την δασική υπηρεσία, μετά από γνωμοδότηση του νομαρχιακού συμβουλίου δασών.
- iii. Καθορίζει με προτάσεις του που εκδίδονται μετά από προτάσεις των κατά τόπους δασαρχών, τους όρους, τις απαγορεύσεις και γενικά τα μέτρα για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών.
- iv. Τέλος οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι υπεύθυνοι για την δημιουργία χώρων πρασίνου (όπως αναφέρεται και παραπάνω) μέσα στην πόλη και στα περίχωρα. Ένας χώρος πρασίνου μας γεμίζει ευεργετήματα. Παραγωγή οξυγόνου, απορροφόρηση ενός μέρους της ατμοσφαιρικής μόλυνσης, φράγμα στους θορύβους, τόπος παιχνιδιού και αναψυχής, και καταφύγιο πουλιών.

Σε αυτό εδώ το σημείο αναφέρουμε και την ίδρυση των Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών που αναφέρεται στο

αριθμ. 1 Π.Δ. υπ' αριθμ. 32/1992 (Α15)

Η καθιέρωση του θεσμού του Εθελοντή Πυροσβέστη σε Δήμους και Κοινότητες, δημιουργείται κατόπιν αιτήσεώς των, εφόσον συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στα άρθρα 11 και 12 του Π.Δ. και εξασφαλίζουν και ορισμένους όρους, όπως:

- i. Εθελοντικός Πυροσβεστικός Σταθμός Α΄τάξης ιδρύεται στους παραπάνω φορείς εφόσον διαθέτουν δύο πλήρως εξοπλισμένα πυροσβεστικά οχήματα, μία φορητή πυροσβεστική αντλία και 35 εθελοντές πυροσβέστες από τους οποίους οι 10 να είναι οδηγοί με επαγγελματική άδεια Γ΄κατηγορίας και άνω

- ii. Εθελοντικός Πυροσβεστικός Σταθμός Β΄τάξης ιδρύεται εφόσον οι φορείς αυτοί, διαθέτουν ένα πυροσβεστικό όχημα, μία φορητή πυροσβεστική αντλία και 20 εθελοντές πυροσβέστες, από τους οποίους επτά να είναι οδηγοί με επαγγελματική άδεια Γ΄κατηγορίας και άνω.

8. Ηχορύπανση

Αντίθετα με την ατμοσφαιρική ρύμανση και την ρύπανση του νερού που μπορούν να καθοριστούν μονοσήμαντα ή ολιγοσήμαντα, ο θόρυβος είναι μιά τρομερά διάσπαρτη σε

ποιότητα και σε ζημιογόνο επίδραση μορφή ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Οι κύριες πηγές που δημιουργούν θόρυβο είναι οι κατασκευές, οι βιομηχανίες κ.λ.π. που βρίσκονται σε έξαρση στα αστικά και βιομηχανικά κέντρα. Ηχορύπανση επίσης δημιουργείται από κέντρα διασκέδασης, μεγάφωνα ή και υπαίθριες εκδηλώσεις (εκλογικά κέντρα, αγορές) από οχήματα, ή άλλα μέσα μεταφοράς.

8α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στην ηχορύπανση

Ο νόμος (αριθ. 41, παρ. 1 του ν. 2218/1994), αναφέρεται ρητά στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων να ελέγχουν την τήρηση των διατάξεων που αφορούν την ηχορύπανση. Έτσι, οι δημοτικές υπηρεσίες μπορούν να επιβάλλουν σχετικές κυρώσεις, ή απαγορεύσεις.

Οι Δήμοι ή οι Κοινότητες, μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις ή να αφαιρούν την άδεια από καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (νυχτερινά κέντρα κ.λ.π.), που προκαλούν ανεπίτρεπτη ηχορύπανση.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μπορούν επίσης να εισηγούνται στο ΥΠΕΧΩΔΕ, τον καθορισμό αντιθορυβικών ζωνών στην περιοχή τους, καθώς και να εκπονούν τη σχετική

ειδική μελέτη.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μπορούν να αναλάβουν τα κατά τόπους ΚΤΕΟ.

9. Κυκλοφοριακό

Η κυκλοφορία είναι το αποτέλεσμα του τρόπου που λειτουργεί ο αστικός χώρος. Έχει άμεση σχέση με τις χρήσεις γής και τη διάταξή τους, την υποδομή και τη διάταξή της. Το σύστημα μεταφοράς και του τρόπου που πραγματοποιούνται οι μετακινήσεις, το καθεστώς στάθμευσης, τη ρύθμιση και την διαχείρησή της κυκλοφορίας και την εν γένει ανάπτυξη της πόλης.

Απο την άλλη πλευρά, ο τρόπος που πραγματοποιείται η κυκλοφορία επιρεάζει το αστικό περιβάλλον, το φυσικό, το κόστος μετακίνησης, την οικονομική λειτουργία της πόλης και την μακροπρόθεσμη ανάπτυξή της.

Συχνά διαπιστώνουμε την υπέρβαση των νομοθετημένων ορίων ρύπανσης (ατμοσφαιρική ρύπανση και ηχορύπανση) απο κυκλοφορούντα οχήματα. Πρόκειται για καθημερινό φαινόμενο ακόμη και όταν πρόκειται και για οχήματα στο Δήμο.

Επίσης διαπιστώνουμε την δημιουργία προβληματικών δρόμων κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό (για τον οποίο θα

αναφερθούμε σε λίγο). Πρόκειται για δρόμους υπερβολικά φαρδείς που προσελκύουν μεγάλα κυκλοφοριακά φορτία και οδηγούν σε "σφαγή δέντρων" κατά την ένταξη μιας περιοχής στο σχέδιο ή για δρόμους που κατασκευάζονται πάνω σε ρέματα, μπαζομένους χειμάρους και άλλα προστατευόμενα σημεία με περιβαλλοντική αξία.

Ακόμη παρατηρείται "κατακερματισμός" του τοπικού τοπίου (και των οικοσυστημάτων) απο αγροτικούς και δασικούς δρόμους. Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί δραματικά η κατασκευή αγροτικών και ιδίως δασικών δρόμων, που συχνά λόγω κακού και ελλιπούς σχεδιασμού διασπούν την συνέχεια των οικοσυστημάτων, ενώ διευκολύνουν σωρεία δραστηριοτήτων που επιβαρύνουν το περιβάλλον (καταπατήσεις, παράνομο κυνήγι κ.λ.π.) και τέλος έχουμε και τους παράνομους δρόμους.

9α. Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στο Κυκλοφοριακό

Στις σύγχρονες κοινωνίες έχει γίνει σαφές ότι εξελίσσεται ένας διεθνής ανταγωνισμός. Ο ανταγωνισμός αυτός είναι πολύμορφος και ιδιαίτερα σε ορισμένες περιπτώσεις είναι οξύτατος. Οι διάφορες πόλεις ανταγωνίζονται για την εγκατάσταση "καθαρών" επιχειρήσεων νέων τεχνολογιών για την

προσέλευση κεφαλαίων και επενδύσεων και για την προσέλκυση αντίστοιχα ειδικευμένου εργατικού επιστημονικού δυναμικού.

Στον αγώνα αυτό, επιστρατεύονται διάφορα όπλα, μερικά από τα σημαντικότερα είναι οι μεταφορές και οι επικοινωνίες. Έτσι οι έννοιες των μεταφορών και της αστικής ανάπτυξης είναι αρηκτα συνδεδεμένες.

Τέλος, σύμφωνα με διατάξεις που ψηφίστηκαν (αρθ. 41 παρ. 1 ν.2218/1994), οι Δήμοι και οι Κοινότητες είναι αρμόδιοι για την ρύθμιση της κυκλοφορίας (πεζοδρομήσεις, μονοδρομήσεις κ.α. για τα οποία θα αναφερθούμε αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο στο οποίο θα μιλήσουμε για αστική συγκοινωνία).

Όμως ο ΚΟΚ (άρθρο 52), προβλέπει την εκπόνηση κυκλοφοριακής μελέτης και την έκδοση απόφασης απο τις κατά τόπους Αστυνομικές Διευθύνσεις, ή Διευθύνσεις Τροχαίας, για ρυθμίσεις της κυκλοφορίας, ενώ ειδικά για την πεζοδρόμηση προβλέπεται απόφαση του Υπουργού ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά τα άλλα οι Δήμοι και οι Κοινότητες

- i. Μπορούν να ελέγχουν την τήρηση των διατάξεων για την υχορύπανση, τις εκπομπές αερίων, ρύπων και γενικά για την κυκλοφορία να δημιουργούν εργαστήρι/ σταθμούς μετρήσεων.
- ii. Είναι υπεύθυνοι για την κατασκευή και συντήρηση δημοτικών και κοινοτικών οδών και φροντίζουν να μην

γίνονται εις βάρος του περιβάλλοντος. Είναι υπεύθυνοι για την σήμανση αυτών των οδών ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Επίσης είναι υπεύθυνη

- iii. Είναι υπεύθυνη για την κατασκευή και συντήρηση των νομαρχιακών και επαρχιακών οδών
- iv. Μπορεί να απαγορεύει, ή να περιορίζει (με απόφαση του Νομάρχη) την κυκλοφορία οχημάτων σε συγκεκριμένες περιοχές.
- v. Αναλαμβάνει σε επίπεδο Νομού, τις αρμοδιότητες που ασκούσαν στο παρελθόν οι τοπικές υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, όπως έλεγχος οχημάτων, άδειες ΚΤΕΟ κ.λ.π.

10. Γεωργικά φάρμακα και λιπάσματα

Το τοπικό περιβάλλον κινδυνεύει και απο τα γεωργικά φάρμακα και λιπάσματα. Πολλά φυτοφάρμακα και ειδικώς τα εντομοκτόνα ρυπαίνουν τον αέρα, ενώ ιδιαίτερα επικίνδυνο είναι η συγκέντρωση υπολειμμάτων των φυτοφαρμάκων (αλλά και λιπασμάτων) στα ύδατα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε ορισμένες χώρες που εφάρμοσαν απο παλιά τεχνικές "εντατικής" γεωργίας ο

υδροφόρος ορίζοντας είναι τόσο ρυπασμένος ώστε αν ακολουθούσαν πιστά τις σχετικές διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ποιότητα του πόσιμου νερού, θα έπρεπε να έχουν κλείσει τα περισσότερα υδραγωγεία τους.

Αλλού πάλι σε ορισμένες περιοχές, η άμετρη χρήση των φυτοφαρμάκων οδηγεί στην ρύπανση του εδάφους με άμεσες συνέπειες οι επιπτώσεις στα γεωργικά προϊόντα και στους ανθρώπους που τα καταναλώνουν .

'Ολη αυτή η ρύπανση δημιουργείται:

- i. Απο την κακή (άκαιρη ή σε υπερβολικές ποσότητες) χρήση των φυτοφαρμάκων ή των λιπασμάτων. Η ελλιπής εκπαίδευση των γεωργών, η επιθυμία τους για αύξηση της σοδειάς τους οδηγούν σε τέτοιου είδους παραβάσεις.
- ii. Αεροψεκασμοί που συχνά τηρούνται με την επιμονή των γεωργών και των φαρμακοεμπόρων. Το αποτέλεσμα είναι να τίθεται σε κίνδυνο η ζωή των κατοίκων και των ζώων. Επίσης σημαντικές είναι οι επιπτώσεις στην πανίδα. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η δραματική μείωση του αριθμού και της ποικιλίας της πτηνοπανίδας, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην καταστροφή των βιοτόπων τους απο φυτοφάρμακα.

10α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στα φυτοφάρμακα και λιπάσματα

Οι Δήμοι και Κοινότητες, στο πλαίσιο των ευθυνών τους για την προστασία του τοπικού περιβάλλοντος, μπορούν να δημιουργούν εργαστήρια, να προβαίνουν σε μετρήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν προβλήματα που προκαλούν τα φυτοφάρμακα και η κατάχρηση φυτοφαρμάκων.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, αφού έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- i. Οι κατά Νομούς Διευθύνσεις Γεωργίας, ελέγχουν την τήρηση των διατάξεων του νόμου για τα φυτοφάρμακα.
- ii. Οι ίδιες Διευθύνσεις ελέγχουν την εφαρμογή των οριζόμενων κατά περίπτωση μέτρων για την "αποτελεσματική και ακίνδυνη" διενέργεια των αεροψεκασμών.

Ο Νομάρχης:

- i. Μπορεί σε τοπικό επίπεδο να ασκεί ορισμένες απο τις αρμοδιότητες του Υπουργού Γεωργίας για την κατάσχεση φυσικών προϊόντων με ανεπίτρεπτα υψηλά υπολείμματα γεωργικού φαρμάκου, την κατάσχεση γεωργικών φαρμάκων που κυκλοφορούν χωρίς άδεια κυκλοφορίας και την επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

- ii. Συγκροτεί με απόφασή του επιτροπή για τον έλεγχο συνθηκών παρασκευής και συσκευασίας των γεωργικών φαρμάκων.

11. Τοπική Αυτοδιοίκηση και πολεοδομία

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τον πολεοδομικό σχεδιασμό και γενικότερα για την οργάνωση και τον έλεγχο των πολεοδομικών οικιστικών και οικοδομικών δραστηριοτήτων της πόλης, είναι ιδιαίτερα σημαντικός—καθώς—ο κακός πολεοδομικός σχεδιασμός οδηγεί σε χειροτέρευση της κατάστασης του περιβάλλοντος (αύξηση συντελεστών δόμησης, δημιουργία υπερβολικά μεγάλων δρόμων και αντίστοιχη "σφαγή δέντρων", μετατροπή ρεμάτων σε δρόμους.

Επίσης, οδηγεί στην συρρίκνωση των ελευθέρων χώρων του πρασίνου και φυσικών πόρων της πόλης και η ανέγερση μέσα σε αυτούς τους χώρους κτιρίων, ή παραχώρηση τέτοιων κτιρίων σε αναψυκτήρια.

Τέλος, οδηγεί στην δημιουργία αυθαιρέτων κατασκευών και περιφράξεις που τραυματίζουν το τοπίο και τη φύση, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αποκλείουν την προσπέλαση προς τις ακτές.

11α. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση απέναντι στην πολεοδομία

Στο θέμα αυτό οι σημαντικότερες αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων, είναι:

- i. Μπορούν να προτείνουν την έγκριση, ή την τροποποίηση σχεδίων πόλεων
- ii. Να αναλάβουν την πρωτοβουλία για την εκπόνηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού (ΓΠΣ)
- iii. Να γνωμοδοτήσουν για το (ΓΠΣ) και την Πολεοδομική Μελέτη (ΠΜ)
- iv. Σημαντικός είναι ο ρόλος του κατά την υλοποίηση της Πολεοδομικής Μελέτης (ΠΜ), με τις Πράξεις Εφαρμογής (ΠΕ).

Ο Νομάρχης αποφασίζει σε ορισμένες περιπτώσεις:

- i. για την έγκριση, ή την τροποποίηση σχεδίου πόλεως
- ii. Κυρώνει τις Πράξεις Εφαρμογής (ΠΕ) που υλοποιούν την Πολεοδομική Μελέτη, στο πλαίσιο του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού
- iii. Αποφασίζει επι των ενστάσεων των πολιτών κατά των ΠΕ.

Τέλος, έχουμε την λειτουργία Διευθύνσεων Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος στους Νομαρχιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η υπηρεσία αυτή θα είναι υπεύθυνη για τις

αντιδομικές άδειες, τις άδειες κοπής δέντρων και τον έλεγχο αυθαιρέτων κ.λ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

1. Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Τα είκοσι τέσσερα (24) χρόνια που μας χωρίζουν από τη μεταπολίτευση, είναι τα χρόνια μιάς πλούσιας εμπειρίας από τις παρεμβάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον τομέα του πολιτισμού και της πολιτιστικής δημιουργίας. Με διαφορετικές προϋποθέσεις, δυνατότητες και μέσα που είχαν στη διάθεσή τους οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης -Δήμοι και Κοινότητες-, από τους πιο μεγάλους, έως τους πιο μικρούς και απόμακρους, έχουν καταγράψει την ενεργητική παρουσία τους στο χώρο του πολιτισμού.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σήμερα, προσπαθεί με ένα κριτικό και δημιουργικό συνδυασμό, να ενσωματώσει και να κάνει τον πολιτισμό αναπόσπαστο στοιχείο στον αναπτυξιακό ρόλο που έχει και που ακόμα διεκδικεί, για να συμβάλλει δημιουργικά σε ένα άλλο μοντέλλο ανάπτυξης, που θα βάλει κέντρο του τον άνθρωπο και τις ανάγκες του στον οικονομικό, τον κοινωνικό, τον πολιτιστικό, τον μορφωτικό και τον ψυχαγωγικό τομέα.

Σήμερα, η Αυτοδιοίκηση εντάσσει στους βραχυχρόνιους και μακροπρόθεσμους συνδυασμούς της, στα προγράμματα και στους προϋπολογισμούς της τον πολιτισμό, αλλά και τους δημιουργούς

του. Έχει δημιουργηθεί και δημιουργείται μία αξιολογη υποδομή, που φαίνεται στη σημαντική συμμετοχή και στην πολιτιστική δραστηριότητα, κυρίως των νέων, αλλά πάντως όχι ακόμα στον βαθμό που μπορεί να την αξιοποιεί πλήρως.

Η πολιτιστική δραστηριότητα και δράση, δεν περιορίζεται πιά μόνο σε φεστιβαλικές, ή επετειακές εκδηλώσεις, αλλά αποκτά μονιμότερο χαρακτήρα και αρχίζει από την παιδική ηλικία στη μουσική, στο χορό, τη ζωγραφική, το θέατρο, τη ποίηση, στη στήριξη των πρωτοβουλιών που προέρχονται από ατομικές, ή ομαδικές ενέργειες.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να ενθαρρύνει πρωτοβουλίες, να συντονίζει και να παρακινεί κάθε τι που θα μπορούσε να ανθεί στην πολιτιστική δημιουργία και τη συμμετοχή του πολίτη.

Πολιτισμός, ή κουλτούρα, με την ευρεία εθνογραφική έννοια είναι ένα πολύπλοκο σύνολο, που εμπεριέχει τη γνώση, την πίστη, τα ήθη, τον νόμο, τις παραδόσεις και όλες τις άλλες ικανότητες και συνήθειες του ανθρώπου ως μέλους της κοινωνίας. Ο κατ' αυτή την έννοια οριζόμενος πολιτισμός, διακρίνεται σε δύο μεγάλους τομείς: τον πνευματικό και τον υλικό πολιτισμό. Οι Οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, "εμπλέκονται" σε θέματα πολιτισμού ποικιλότροπα.

Όπως αναφέρουμε στο πρώτο κεφάλαιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έχουν ορισμένες υπηρεσίες ανάμεσα σε αυτές. Είναι και οι υπηρεσίες αναψυχής που έχουν σαν στόχο τη

προσφορά στους κατοίκους ευχάριστου χρόνου.

Στις αποκλειστικές αρμοδιότητες Δήμων και Κοινοτήτων, υπάγεται η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία βασικών έργων υποδομής που είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση βασικών αναγκών αναψυχής, όπως είναι άλση, κήποι, υπαίθριοι κοινόχρηστοι χώροι αναψυχής, εξωραϊστικοί χώροι, αθλητικές εγκαταστάσεις, κέντρα νεότητας, παιδικές χαρές και άλλες αρμοδιότητες που έχουν σχέση με τον πνευματικό χώρο όπως: βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, θέατρα, κέντρα διδασκαλίας, μουσικής, χορού, ζωγραφικής, αθλημάτων κλπ.

Ετσι, βάσει του νόμου 2218/1994 (άρθρο 41), η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και των πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της περιοχής δικαιοδοσίας τους.

Στις αρμοδιότητες των Δήμων και των Κοινοτήτων περιλαμβάνονται μεταξύ αυτών που αναφέραμε παραπάνω και η επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών, ή ιστορικών κτιρίων που παρέχονται από Δημόσιους, ή Ιδιωτικούς φορείς, οι κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και ακόμη συντήρηση και φροντίδα της λειτουργίας αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής δικαιοδοσίας τους, σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους οργανισμούς και τις καθ' ύλην, ή κατά τόπο αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση εξάλλου, που έχει εγκαθιδρύσει ο νόμος 2218/1994, περιλαμβάνει στις αρμοδιότητές της και την ίδρυση κέντρων παροχής πολιτιστικών και κοινωνικών υπηρεσιών. Έτσι έχουμε την Διεύθυνση Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεότητας.

Αρμοδιότητες της Διεύθυνσης είναι η προαγωγή και ανάπτυξη του αθλητισμού, η ίδρυση κέντρων παροχής πολιτιστικών υπηρεσιών και η διατήρηση και η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, η βελτίωση της εικόνας της πόλης, ώστε να καταστεί διεθνής πόλος τουριστικής έλξης, η σύσφιξη και η ανάπτυξη των σχέσεων με τους απόδημους Έλληνες, η φροντίδα για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των νέων και η μελέτη και η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Αυτή η Διεύθυνση αποτελείται από Τμήματα και Γραφεία, με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες.

i. **Τμήμα Πολιτιστικών θεμάτων**

Στις αρμοδιότητες του Τμήματος αυτού, ανήκει η ίδρυση κέντρων παροχής πολιτιστικών και κοινωνικών υπηρεσιών και ειδικότερα η μέριμνα για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης

ii. **Τμήμα Αθλητικών θεμάτων**

iii. **Τμήμα Λαϊκής Επιμόρφωσης**

iv. **Τμήμα Νεότητας**

v. **Γραφείο Απόδημων**

Στις αρμοδιότητες του Γραφείου, ανήκει η σύσφιξη των

σχέσεων της Νομαρχίας με τις αποδημικές οργανώσεις που εκπροσωπούν Πανελλαδικώς ή -διεθνώς, όλους τους απόδημους Έλληνες.

Η συνεργασία με τις παραπάνω οργανώσεις, για την κοινή οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, με σκοπό τη διατήρηση των παραδόσεων και της πολιτιστικής κληρονομιάς και την διάδοση αυτών στους νέους που γεννιούνται και ζουν σε άλλες περιοχές, για την διενέργεια κοινών αναπτυξιακών συνεδρίων και για την ανάληψη κοινών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, εκ μέρους των αποδήμων, την υποβοήθηση και την επανεγκατάσταση στον Νομό και για την αξιοποίηση εξειδικευμένων αποδήμων επιστημόνων.

νι. Επίσης έχουμε την Υπηρεσία Πολιτισμού και Αθλητισμού, που όσον αφορά τον τομέα του πολιτισμού, οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας αυτής είναι:

α. Μέριμνα για την προστασία, προβολή και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

β. Μέριμνα για την ανάπτυξη καλλιτεχνικής παιδείας της μουσικής, της λαογραφίας, της αρχαιολογίας, του θεάτρου, του κινηματογράφου, του χορού, της λογοτεχνίας και των εικαστικών τεχνών και την δημιουργία έργων τέχνης

γ. Μέριμνα για την οργάνωση πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και εκκλησιαστικών εκδηλώσεων και εορτών και η ενίσχυση ιδιωτικών πρωτοβουλιών για την

ίδρυση και συντήρηση μουσειακών χώρων και πολιτιστικών κέντρων

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε αναλυτικά στην προσφορά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πολιτιστική ανάπτυξη των πόλεων με την δημιουργία από την πλευρά της βιβλιοθηκών, θεάτρων, συνεδρίων κλπ.

2. Βιβλιοθήκες

Σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο, φορείς και δημιουργοί βιβλιοθηκών δεν είναι μόνο το Κράτος, αλλά και ποικίλλοι κοινωνικοί παράγοντες και οργανισμοί. Η παγκόσμια πρακτική και πείρα έχει αποδείξει ότι οι Δήμοι και οι Κοινότητες, σαν τοπικά και συλλογικά όργανα λαϊκής εξουσίας, είναι κατάλληλοι να αναλάβουν το έργο αυτό. Παράδειγμα στο σημείο αυτό αποτελούν οι Αγγλικές βιβλιοθήκες, που δημιουργοί και φορείς του είναι οι Δήμοι.

Οι Οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι σε θέση να εκτιμήσουν καλύτερα από κάθε άλλον τις πνευματικές ανάγκες της περιοχής, γιατί μόνον οι τοπικοί αιρετοί άρχοντες γνωρίζουν με ακρίβεια το επίπεδο μόρφωσης και πνευματικής ανάπτυξης των κατοίκων, τα κενά και τις ελλείψεις της εκπαίδευσης στη συγκεκριμένη περιφέρεια, καθώς και τους ιδιαίτερους λόγους της

τυχόν πολιτιστικής καθυστέρησης.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διαθέτουν επάρκεια υλικών και τεχνικών μέσων για την δημιουργία και λειτουργία μιάς λαϊκής βιβλιοθήκης (πχ οργανωμένες τεχνικές υπηρεσίες, τμήματα προμηθειών, δημοτικά κτίρια κλπ).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δημιουργώντας πολιτιστικές βιβλιοθήκες, εξασφαλίζει την άνοδο του πνευματικού επιπέδου των πολιτών της. Δημιουργώντας βιβλιοθήκες καταφέρει:

- i. να προσφέρει υπηρεσίες σε όλα τα μέλη της κοινωνίας
- ii. να προσφέρει πληροφοριακό υλικό που να καλύπτει κάθε είδους ανάγκη των μελών της κοινότητας και των ανθρώπων που εξυπηρετεί
- iii. να παίζει ενεργό ρόλο στην πνευματική και πολιτιστική ζωή της περιοχής
- iv. να συγκεντρώνει, να ταξινομεί και να διαδίδει κάθε είδους έντυπου και μη έντυπου πληροφοριακού υλικού με στόχο να καλύψει το χάσμα ανάμεσα στη γνώση και τον άνθρωπο, ώστε να βοηθήσει στο ανέβασμα του πολιτισμικού επιπέδου της περιοχής
- v. η λαϊκή βιβλιοθήκη είναι η εκπαιδευτική υπηρεσία, ανάμεσα στο σύνολο της ανθρώπινης εμπειρίας και στο άτομο. Η πολιτιστική υπηρεσία, που προσφέρει την χαρά της δημιουργίας, της τέχνης και της λογοτεχνίας, η υπηρεσία που θα βοηθήσει ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, αναλφάβητους, που θα στηρίξει κάθε μορφή δραστηριότητας

της κοινότητας, που περιλαμβάνει άτομα από όλες τις ηλικίες, διαφορετικού πνευματικού, οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να φροντίζει:

- i. Για την συνεργασία της βιβλιοθήκης με άλλες βιβλιοθήκες, όχι μόνο λαϊκές, αλλά ειδικές, ή ακαδημαϊκές
- ii. Να ακολουθεί την εξέλιξη των γνώσεων και της τεχνολογίας για να παρέχει σύγχρονη πληροφόρηση, μεγαλύτερο όγκο πληροφορίας και περισσότερο οργανωμένης
- iii. Η παρέμβαση μίας λαϊκής βιβλιοθήκης να μην σταματά μόνον μέσα από την χρήση της συλλογής και του υλικού της, αλλά να έχει και άλλες δραστηριότητες, όπως είναι:
 - α. Προβολή εκπαιδευτικών ταινιών σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση της πόλης
 - β. Οργάνωση θεατρικών παραστάσεων
 - γ. Εκδηλώσεις για γενικότερα προβλήματα που απασχολούν την κοινωνία, όπως πχ ρατσισμός κα
 - δ. Μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής, περιβαλλοντολογικής συμπεριφοράς για μαθητές κλπ
 - ε. Εκδοτική δραστηριότητα Βιβλιοθήκης (τοπική ιστορία της πόλης της, ενημερωτικές εκδόσεις)
 - στ. Δοργάνωση εκθέσεων βιβλίου, ζωγραφικής,

εικαστικών τεχνών

Στο σημείο αυτό, αξίζει να ανφέρουμε την αξιόλογη προσπάθεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πόλη της Θεσσαλονίκης, που έχει να παρουσιάσει ένα θετικό έργο στον τομέα των Λαϊκών Βιβλιοθηκών. Ο χώρος που ονομάζεται μείζον Θεσσαλονίκη, είναι διοικητικά μοιρασμένος σε 13 Δήμους. Ο κάθε Δήμος είναι μία μικρή πόλη των 30.000 μέχρι 60.000 κατοίκων. Από αυτούς του Δήμους, οι ένδεκα έχουν δέκα επτά σύγχρονες, καλά οργανωμένες Δημοτικές Βιβλιοθήκες με συλλογές που αριθμούν από 4.000 τίτλους μέχρι 17.000 τίτλους.

Οι Βιβλιοθήκες στεγάζονται σε σύγχρονα διαμορφωμένους χώρους, ιδιαίτερα ελκυστικούς, με αναπτυγμένη αισθητική και με τοπικό χρώμα, προσαρμοσμένες στο κοινό τους. Εργάζεται δε σε αυτές ειδικευμένο προσωπικό που αγαπάει τη εργασία που κάνει.

Οι περισσότερες από αυτές έχουν παιδικές βιβλιοθήκες, που στεγάζονται στον ίδιο χώρο, ή σε ανεξάρτητους χώρους. Οι περισσότερες από αυτές εξυπηρετούν το κοινό τους, μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών. Έχουν μηχανοργανώσει τον κατάλογο των βιβλίων που διαθέτουν και έχουν προγράμματα για στατιστικά στοιχεία της βιβλιοθήκης.

Όλες αυτές οι βιβλιοθήκες, έχουν καθημερινά υψηλή κίνηση είτε για δανεισμό, είτε για τη χρήση υλικού που διαθέτουν. Και με το τόσο σημαντικό έργο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πόλη της Θεσσαλονίκης κλείνουμε το θέμα μας όσον αφορά τις

βιβλιοθήκες που παρεμβαίνουν πολιτιστικά, παρέχοντας υπό μορφή "πληροφορίας" την ανθρώπινη γνώση και τα ανθρώπινα δρώμενα.

3. Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα

Πέρα από την δημιουργία βιβλιοθηκών, η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην ανύψωση του πολιτιστικού επιπέδου μίας πόλης, με την δημιουργία Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων, την ευθύνη λειτουργίας των οποίων θα έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών πολιτιστικών και άλλων φορέων.

Με την δημιουργία Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων θα δοθεί η ευκαιρία στους νέους να εκφράσουν τις καλλιτεχνικές τους ανησυχίες, θα τονωθεί η πολιτιστική ζωή που είναι υποβαθμισμένη και γενικότερα θα δοθούν ευκαιρίες και δυνατότητες για γενικότερη πολιτιστική άνθηση.

Η πόλη θα αποκτήσει την πολιτιστική της φυσιογνωμία, αφού η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα φροντίζει για το ανέβασμα ποιοτικών θεατρικών παραστάσεων και θα προσπαθεί με κάθε μέσο να προσελκύσει τους νέους στις αίθουσες των θεάτρων. Τέτοια μέσα που μπορεί να μεταχειριστεί είναι η παροχή φτηνών εισητηρίων για τους νέους.

4. Τομέας Θεάτρου Σκιών

Με την δημιουργία του Τομέα Θεάτρου Σκιών, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιδιώκουν:

- i. Προστασία, διάδοση και περαιτέρω προώθηση, προβολή και ανάδειξη του Θεάτρου Σκιών που είναι συνδεδεμένο με την Ελληνική Λαϊκή παράδοση
- ii. Έρευνα και σπουδή της ιστορίας του θεάτρου σκιών και μελέτη της θέσης του στην σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα
- iii. Οργάνωση διαλέξεων, συμποσίων, σεμιναρίων κλπ, με ευρύτατο φάσμα θεματολογίας του θεάτρου σκιών και γενικότερα της λαϊκής τέχνης του Ελληνικού θεάματος
- iv. Σύσταση και διασφάλιση της λειτουργίας εργαστηρίου θεάτρου για παιδιά, στο οποίο θα διδάσκεται η τέχνη του Καραγκιόζη σε όλα τα επίπεδα και ειδικότερα στον τομέα του παιξίματος, της λαϊκής ζωγραφικής, του σκαλίσματος και της κατασκευής της φιγούρας από δέρμα κλπ

5. Τομέας λόγου

Ο στόχος αυτού του τομέα που δημιουργούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι να προσφέρει την υποδομή και την οργάνωση, που θα βοηθήσει τον λόγο με την ευρύτερη έννοια (στοχασμός, κίνηση ιδεών, διάλογος, ερευνητικό και κεντρικό πνεύμα), να καταλάβει κεντρική θέση στην πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης. Οι προτεραιότητες του Τομέα λόγου είναι:

- i. η προβολή και η διάδοση του βιβλίου, το οποίο αποτελεί πρωταρχική πολιτιστική αξία. Ο στόχος αυτός εξυπηρετείται με την ίδρυση βιβλιοθηκών, την διοργάνωση γενικών ή θεματικών εκθέσεων, βιβλιοπαρουσιάσεων, λογοτεχνικών βραδιών κλπ
- ii. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα πλαίσια του τομέα αυτού καταφέρνουν την προστασία και καλλιέργεια της γλώσσας μας, την ανάδειξη του πλούτου της, την διάδοση της αρχαίας Ελληνικής σκέψης, την διδασκαλία της Ελληνικής γραμματολογίας και γλώσσας με σεμινάρια, διαλέξεις κλπ
- iii. η παρουσίαση του έργου σημαντικών Ελλήνων και ξένων διανοητών, δημιουργών και επιστημόνων, αλλά και πολιτών της πόλης που εκπροσωπούν οι ΟΤΑ
- iv. η οργάνωση διαλέξεων, συμποσίων, σεμιναρίων επιστημονικού και επιμορφωτικού χαρακτήρα με ένα

ευρύτερο φάσμα θεματολογίας (γράμματα, επιστήμες, κίνηση ιδεών και ανατυπώσεις της εποχής μας, θέματα επικαιρότητας κλπ)

- v. η δημιουργία μουσείων και πινακοθήκης, με έργα Ελλήνων και ξένων δημιουργών
- vi. η πολύπλευρη ενίσχυση του επίσημου εκπαιδευτικού έργου στην πόλη μας (με σεμινάρια, διαλέξεις, επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους)
- vii. η εκδοτική δραστηριότητα με την έκδοση βιβλίων, περιοδικών κλπ
- viii. η ίδρυση σχολείου πολιτισμού σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και το Υπουργείο Πολιτισμού

6. Τομέας Εικαστικών τεχνών

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την ανάπτυξη αυτού του τομέα, επιδιώκουν να φέρουν τους πολίτες σε επαφή με όλες τις κατηγορίες των καλών τεχνών (ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικής, χαρακτικής κλπ), δηλαδή το σύνολο της εικαστικής έκφρασης, να απελευθερώσουν την δημιουργική φαντασία και εκφραστικότητα των παιδιών και να τα εξοικιώνει με τις τεχνικές και την γλώσσα των εικαστικών τεχνών στο σύνολό τους.

Ετσι:

- i. δημιουργεί εργαστήρια εικαστικών τεχνών και φροντίζει για την λειτουργία τους
- ii. φροντίζει για την ανταλλαγή εκδηλώσεων και εκθέσεων με άλλους αντίστοιχους φορείς της Ελλάδος και του εξωτερικού και την διοργάνωση εκθέσεων με έργα των μαθητών του εργαστηρίου εικαστικών τεχνών
- iii. προωθεί την καλλιέργεια της ευαισθησίας και της αγάπης του κοινού για τις τέχνες αυτές

7. Τομέας Κινηματογράφου και άλλων οπτικοακουστικών μέσων

Επίσης, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδρύουν και διασφαλίζουν την λειτουργία "Δημοτικού Κινηματογράφου", ο οποίος επιδιώκει:

- i. να λειτουργεί σε καθημερινή βάση και να πραγματοποιεί μία τουλάχιστον κινηματογραφική προβολή ημερησίως
- ii. μεριμνά στο να προγραμματίζει εγκαίρως το ρεπερτόριό του, να ανακοινώνει με κάθε πρόσφορο μέσο τις ημέρες και ώρες των προβολών και για την διαρκή και σωστή ενημέρωση του κοινού για τις προβαλλόμενες ταινίες
- iii. να συνεργάζεται με δημοτικούς κινηματογράφους άλλων πόλεων, για την από κοινού αντιμετώπιση προβλημάτων και

την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών

- iv. να φροντίζει να περιλαμβάνει στο πρόγραμμά του ταινίες Ευρωπαϊκής παραγωγής, αλλά και Ελληνικές μικρού, ή μεγάλου μήκους
- v. και τέλος, η αίθουσα γιά κινηματογραφικές προβολές να είναι εξοπλισμένη με όλο το αναγκαίο τεχνικό και άλλο υλικό, ώστε να υπάρχει η συνδρομή όλων των προϋποθέσεων γιά υψηλού επιπέδου προβολές. Ακόμη, ο Δημοτικός κινηματογράφος φροντίζει να έχει και καλλιτεχνικό υπεύθυνο.

8. Τομέας χορού

Αξιόλογος είναι ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον τομέα χορού. Στα πλαίσια λειτουργίας του τομέα αυτού, πρέπει να έχει κατορθώσει να διασφαλίσει τα εξής:

- i. την λειτουργία ερασιτεχνικής σχολής, στα πλαίσια της οποίας οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διοργανώνουν ελεύθερα μαθήματα χορού γιά ενήλικες. Ειδικότερα, φροντίζει γιά την λειτουργία ομάδων μπαλέτου, σύγχρονου χορού ρυθμικής γυμναστικής και γενικότερα άλλες ομάδες, σύμφωνα και με τις επιθυμίες και ανάγκες του κοινού της πόλης. Οι

- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λειτουργούν στην Ερασιτεχνική Σχολή Χορού, τις ακόλουθες τάξεις και με το ακόλουθο πρόγραμμα:
- α. Τάξη 3-5 ετών με πρόγραμμα μουσικοκινητική αγωγή
 - β. Τάξη 6-10 ετών με πρόγραμμα μουσικοκινητική αγωγή και κλασσικό μπαλέτο
 - γ. Τάξη 11-15 ετών με πρόγραμμα κλασσικού μπαλέτου και σύγχρονος χορός
- ii. Ανώτερη Σχολή Χορού
 - iii. την λειτουργία ειδικών τμημάτων με στόχο την ιδιαίτερη εκπαίδευση και την προετοιμασία μαθημάτων της Ερασιτεχνικής Σχολής για την Ανώτερη Σχολή Χορού
 - iv. η συγκρότηση χορευτικών ομάδων κλασσικού και μοντέρνου χορού
 - v. η διοργάνωση, η παραγωγή και η παρουσίαση εκδηλώσεων στον τομέα του χορού, όπως και η προώθηση επιμορφωτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων με σκοπό την ανάπτυξη και την διάδοση της τέχνης του χορού και την καλλιέργεια της ευαισθησίας και της αγάπης του κοινού. Επίσης, η ανταλλαγή χορευτικών παραστάσεων με άλλα χορευτικά συγκροτήματα.
 - vi. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, βάσει αυτού του τομέα, έχουν αυτή την δυνατότητα, να θεσπίζουν ένα αριθμό υποτροφιών για την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι υποτροφίες αυτές προορίζονται για τους ταλαντούχους

σπουδαστές της Ανώτερης Σχολής.

9. Συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με τους πολιτιστικούς φορείς και με τους αντίστοιχους εκπαιδευτικούς φορείς της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, σεβόμενοι την αυτονομία του κάθε φορέα, να ενισχύουν με όλους τους δυνατούς τρόπους τις πρωτοβουλίες τους και να μεριμνούν για την εξασφάλιση των πρόσφορων μέσων, που θα τους επιτρέπουν να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους.

Επίσης οι ΟΤΑ αναλαμβάνουν την υποχρέωση να επιχορηγούν κάθε χρόνο τους ερασιτεχνικούς πολιτιστικούς φορείς της πόλης, αναγνωρίζοντας την μέχρι τώρα πλούσια πολιτιστική προσφορά τους, με βάση το ετήσιο πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεών τους και την διατήρηση από την πλευρά τους, ενός υψηλού επιπέδου πολιτιστικής παρουσίας στην πόλη. Τα ποσά της επιχορήγησης θα καταβάλλονται σταδιακά, σύμφωνα με τους ρυθμούς υλοποίησης του προγράμματος και του αντίστοιχου φορέα.

10. Παραδοσιακοί οικισμοί

Οι παραδοσιακοί οικισμοί είναι ένα μοναδικό σε αισθητική και πολεοδομική αξία, σε ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο, σε διαφοροποιημένη ποικιλομορφία, φαινόμενο των πόλεων. Οι παραδοσιακοί οικισμοί έχουν τεράστια αξία για την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη των πόλεων.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί είναι στοιχείο της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας και του δημιουργήματος ενός τόπου, μιάς περιοχής. Σε αυτούς αποτυπώνεται και εκφράζονται τρόποι ζωής, τεχνικές μέθοδοι, αισθητικές προτιμήσεις και καλλιτεχνικά ρεύματα, ιδεολογικές παραστάσεις, κοινωνικές σχέσεις. Ταυτόχρονα όμως διαμορφώνουν και οι ίδιοι πολλά από τα παραπάνω στοιχεία, συγκροτώντας την πολιτιστική διάρθρωση του χώρου.

Ως στοιχεία πολιτισμού, συνανθρώνονται με τα άλλα επίπεδα του κοινωνικού γίνεσθαι, το πολιτικό, το οικονομικό και το ιδεολογικό, μέσα στις κοινωνικές συνθήκες που διαμορφώνουν τον κοινωνικό μετασχηματισμό.

Ετσι η διατήρησή τους και η ανάδειξή τους σε πρωταρχικής σημασίας κύτταρα της πολιτιστικής κληρονομιάς, έχει σημαντικές επιπτώσεις στα άλλα επίπεδα.

Γιά αυτούς τους παραπάνω λόγους, η ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς τους παραδοσιακούς οικισμούς, είναι τεράστια. Αλλωστε είναι μία από τις πολλές αρμοδιότητές της, η

δημιουργία έργων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και κάθε ενέργεια που συμβάλλει στην διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μίας πόλης.

Ετσι πρέπει η Τοπική Αυτοδιοίκηση να συμβάλλει με κάθε ενέργεια στην ανάδειξη της συλλογικής μνήμης της πόλης, δηλαδή ενός πολιτισμού που ήδη υπάρχει και αυτό να μην επιτρέπει την οικοδόμηση νέων χώρων στο βεβαρυμένο αστικό περιβάλλον, αλλά να επιτρέπει την συστηματική επαναχρησιμοποίηση κτιριακών συνόλων που υπάρχουν και φιλοξένησαν στο παρελθόν άλλες χρήσεις.

Επίσης πρέπει να απαιτήσει την διατήρηση της αρχιτεκτονικής παράδοσης της πόλης, με την ένταξη των παλαιών κτισμάτων στην σύγχρονη ζωή της πόλης που να τονίζουν και να αναδεικνύουν, τόσο τα σημαντικότερα στοιχεία της αρχιτεκτονικής τους μορφολογίας, όσο και του άμεσου περιβάλλοντος.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί επίσης να υιοθετήσει μία πολιτική, ώστε να αναδείξει τα στοιχεία της ιστορικής μας κληρονομιάς και να δημιουργήσει ένα οργανισμό με σκοπό την από κοινού προσπάθεια με τους πολίτες της πόλης στην αντιμετώπιση προβλημάτων που παρουσιάζονται, σχετικά με τα παραδοσιακά κτίρια και τα ιστορικά διατηρητέα μνημεία.

Ο Οργανισμός αυτός που θα αποτελείται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τους πολίτες της πόλης, θα αναζητεί προγράμματα διάσωσης, αναστήλωσης και ανάπτυξης, σε

συνεργασία με διάφορους οργανισμούς, την δημιουργία μηχανισμών ευαισθητοποίησης των Δημοσίων Αρχών, εθνικών και ευρωπαϊκών και της κοινωνίας γιά την διατήρηση του πολιτιστικού μας πλούτου.

Συχνά, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, όσον αφορά την διατήρηση των παραδοσιακών κτιρίων και των ιστορικών διατηρητέων μνημείων, καλείται να παίξει τον άχαρο ρόλο του διαιτητή, ανάμεσα στο στοιχείο της σύγκρουσης που ενυπάρχει, ανάμεσα στις ανάγκες προστασίας των ιστορικών διατηρητέων μνημείων και τις σύγχρονες απαιτήσεις ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Γιά τον λόγο αυτό χρειάζεται η Τοπική Αυτοδιοίκηση να συμβουλευτηρισμός, ούτε διάθεση μιάς

ομάδος ρομαντικών, με ιδιότυπα ενδιαφέροντα και ευαισθησία, αλλά έντονη προσπάθεια εθνικής αυτογνωσίας και διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας και ψυχής μέσα σε ένα κόσμο ισοπεδοτικής ομοιομορφίας. Χρειάζεται επιπλέον να τονίσει ότι ή πόλη μας και η κατοικια μας δεν έχουν ποιότητα και δεν ικανοποιούν τις υλικές ανάγκες του συγχρόνου ανθρώπου για αυτό έχουμε ανάγκη τα μνημεία της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς ως υπόμνηση ενός ήθους που κινδυνεύουμε να χάσουμε ως άτομα και ως κοινωνικό σύνολο.

Όλα τα παραπάνω η τοπική αυτοδιοίκηση θα τα ακαταφέρει με το να οργανώνει ομιλίες τέτοιου περιεχομένου. Ακόμα:

- i. Εκστρατείες πληροφόρησης στον τύπο και λοιπά μέσα ενημέρωσης
- ii. Με ανακοινώσεις, αφίσες και
- iii. με επαναλαμβανόμενες ομιλίες -διαλέξεις απο ειδικούς στα Σχολεία.

Στο μεγάλο αυτό Εθνικό θέμα προστασίας των μνημείων παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι τεράστιος. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων λαμπρών αποτελεσμάτων είναι η συμβολή του Δήμου Χανίων στη διάσωση της παλιάς πόλης των Χανίων. Στην Ιταλία, μια χώρα με πλήθος μνημείων παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, οι Δήμοι έχουν αποκλειστική σχεδόν δικαιοδοσία και ευθύνη στα θέματα της διατήρησης των παραδοσιακών μνημείων.

Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις λύσεις που προτείνουν οι ειδικοί κειπιστήμονες για την διαφύλαξη των μνημείων παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Αυτές οι λύσεις είναι:

- i. διατήριση των μνημείων χωρίς τροποποιήσεις με μουσιακό χαρακτήρα και προορισμό
- ii. Κατεδάφιση του παλιού κτηρίου και ανέγερση νέου με παραδοσιακή αρχιτεκτονική
- iii. Αποκατάσταση του παραδοσιακού κτίσματος στην αρχική τους μορφή, με την επισκευή των φθορών του
- iv. Εκσυγχρονισμός, ή ανανέωση των παλιών κτισμάτων ώστε να προσφέρουν σύγχρονες ανέσεις στους ενοίκους

διατηρώντας συγχρόνως τον παραδοσιακό χαρακτήρα και μορφή του.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνεργασία με άλλους φορείς μπορούν να μελετούν τη χορήγηση δανείων στους ιδιοκτήτες των οικημάτων που χαρακτηρίζονται "διατηρητέα", για την συντήρηση και την αξιοποίηση τους χωρίς βέβαια να μεταβληθεί η εξωτερική εμφάνισή του.

11. Αθλητικές εγκαταστάσεις

Είναι γνωστή σε όλους η σημασία που δόθηκε στην οργάνωση ορισμένων χώρων για την άθληση των νέων και ιδιαίτερα στην Ελλάδα απο τους αρχαίους χρόνους.

Κάθε αρχαία Ελληνική πόλη έστω και μικρή, είχε το στάδιο της και πόλεις σαν την Αθήνα είχαν μεγάλες εγκαταστάσεις για το σκοπό αυτό.

Σε μια σύγχρονη πόλη είναι απαραίτητο να υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις και θα πρέπει να καλύπτουν όλες τις ηλικίες των νέων, αρχίζοντας απο την προσχολική, την πρώτη ηλικία σχολική, την γυμνασιακή και μεταγυμνασιακή.

Χρειάζονται, για μια πόλη είδη των γηπέδων που πρέπει να έχουν όλες τις εγκαταστάσεις του κλασικού αθλητισμού, του ποδοσφαίρου, της καλαθοσφαίρισης, του τέννις και όλων εν γένει των ειδών του αθλητισμού που χρειάζονται οι πληθυσμιακές

μονάδες.

Μία απο τις βασικότερες προϋποθέσεις για την διαμόρφωση αθλητικής συνείδησης στον πληθυσμό είναι τα έργα αθλητικής υποδομής. Επιβάλλεται να είναι τέτοια ώστε ο κάθε πολίτης να έχει εύκολη πρόσβαση.

Κάθε Δήμος έχει υποχρέωση να διασφαλίζει την εύκολη πρόσβαση των πολιτών, σε όλες ανεξαιρέτως τις αθλητικές εγκαταστάσεις είτε εθνικές είτε δημοτικές, αλλά και σε αυτές τις ιδιωτικές.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να επιδιώκει να κατασκευαστούν γήπεδα αθλοπαιδιών σε όλες τις συνοικίες, εξασφάλιση χώρου για γήπεδο ποδοσφαίρου και για τον εξοπλισμό των αθλητικών εγκαταστάσεων. Και βέβαια όχι μόνο να επιδιώκει την αξασφάλιση χώρου και δημιουργία γηπέδων ποδοσφαίρου, αλλά και μπάσκετ και βόλεϋ και γενικά ότι χρειάζεται για να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πολιτών.

Πέρα από την δημιουργία και λειτουργία των αθλητικών εγκαταστάσεων ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό αλλά μπορεί να καταστρώνει προγράμματα αθλητισμού, που απευθύνονται στους πολίτες ανάλογα με την ηλικία τους.

Τέτοια προγράμματα μπορεί να είναι:

- i. προγράμματα εκμάθησης σερφ
- ii. αγώνες ποδηλάτου
- iii. προγράμματα αναρρίχησης

- iv. προγράμματα εργασιακού αθλητισμού όπως πρωτάθλημα ποδοσφαίρου επαγγελματικών τάξεων και όχι μόνο ποδοσφαίρου, αλλά και μπάσκετ και άλλων αθλημάτων. Με την δημιουργία των προγραμμάτων αυτών, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιθυμούν να μεταδώσουν το αθλητικό πνεύμα και στις μεγαλύτερες ηλικίες και στους εργαζόμενους.
- v. τουρνουά σκάκι, πιγκ-πογκ, τέννις, χαντ-μπωλ, μπάσκετ. Κάθε χρόνο, διοργανώνει αυτά τα τουρνουά σε Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και οι νικητές του τουρνουά συμμετέχουν στο πανελλήνιο μαθητικό τουρνουά

Είναι γνωστό σε όλους μας τα παιχνίδια χωρίς σύνορα στα οποία συμμετέχουν και οι Δήμοι με αντίστοιχες ομάδες. Ο Δήμος αναλαμβάνει όλα τα έξοδα για μεταφορά, διατροφή, έξοδα αποζημίωσης κριτή, εμφάνιση αποστολής, δώρα αποστολής κλπ.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης οργανώνουν Αθλητικό Συνέδριο, παρέχοντας όλες τις αναγκαίες πληροφορίες στους πολίτες σχετικά με τα θέματα που τους απασχολούν. Αναθέτουν μελέτες και έρευνες για την αθλητική δραστηριότητα του πληθυσμού της πόλης και συμμετέχουν σε διοργανώσεις ενώσεων Πανελληνίου και Διεθνή χαρακτήρα.

12. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μουσεία

Σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες, έχει μεταβληθεί στην εποχή μας, η αντίληψη για τον ρόλο των μουσείων στη σύγχρονη κοινωνία.

Όλο και περισσότερο γίνεται κατανοητό, ότι το Μουσείο δεν είναι ένα απλό εκθετήριο αρχαιολογικών θησαυρών, αλλά έχει ευρύτερο πολιτισμικό προορισμό. Θεωρείται μέσο για την ενίσχυση της εθνικής αυτογνωσίας των πολιτών και την καλλιέργεια της αισθητικής ευαισθησίας τους.

Πολλά μουσεία, στην εποχή μας διοργανώνουν διάφορες εκθέσεις, διαλέξεις, σειρές μαθημάτων, εκδίδουν οδηγούς των εκθεμάτων τους και άλλα κατατοπιστικά φυλλάδια, με σκοπό να βοηθήσουν τους επισκέπτες και ιδιαίτερα τα παιδιά και τους νέους να μάθουν να βλέπουν και να κατανοούν την γλώσσα και το μήνυμα των έργων τέχνης και ιδιαίτερα της τέχνης των προγόνων τους.

Επίσης, άλλα Ελληνικά μουσεία, συμμετέχουν σε ποικίλλες δραστηριότητες της πολιτείας με μορφωτικούς ή καλλιτεχνικούς σκοπούς. Όπως και στην περίπτωση των παραδοσιακών οικισμών, η ίδρυση και η λειτουργία και η συντήρηση μουσείων αποτελεί μία από τις πολλές συντρέχουσες αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία της δίνει το δικαίωμα να συμμετέχει παράλληλα με το Κράτος, ή άλλους οργανισμούς, ή σωματεία στην δημιουργία μουσείων και έτσι έχει σημαντικό μερίδιο για την

πολιτιστική αναζωογόνηση της πόλης.

Αλλωστε, μπορεί να καταβάλει προσπάθεια για την προσέλκυση του ευρύτερου κοινού στο χώρο της πολιτισμικής κληρονομιάς, με το να προγραμματίζει τακτικές εβδομαδιαίες επισκέψεις των μαθητών των σχολείων στα μουσεία.

13. Τοπική Αυτοδιοίκηση και αγροτουρισμός

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στη ζωή των πόλεων είναι θετικές και αρνητικές και ενώ στην οικονομική ζωή φαίνεται να υπερισχύουν οι θετικές στην κοινωνική και πολιτιστική, φαίνεται να ισχύει το αντίθετο.

Είναι φανερό, ότι για σωστή τουριστική ανάπτυξη που να μεγιστοποιεί τα οφέλη και να ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιπτώσεις, απαιτούνται κατάλληλοι περιορισμοί, έργα, κίνητρα και πολιτικές, τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό, ή τοπικό επίπεδο.

Στις περιοχές που παρουσιάζουν αυξημένη τουριστική κίνηση, κατασκευάζονται σε πολύ γρήγορο ρυθμό μικρά και κυρίως πρόχειρα κτίσματα, τα οποία ονομάζονται βίλες, ή ξενοδοχεία και πέρα από το γεγονός ότι χαλάνε το φυσικό περιβάλλον, επειδή δεν δίνουν καμμία σημασία στην εξωτερική τους αρχιτεκτονική, πουλάνε σε τιμές χαμηλές, που δύσκολα

μπορούν να ανταγωνιστούν τις τιμές των πραγματικών ξενοδοχείων.

Έτσι, οι τουρίστες που προσελκύονται είναι εκείνοι του κατώτερου οικονομικού επιπέδου. Με όλα αυτά αποτέλεσμα είναι να δημιουργείται μία υπερπροσφορά κλινών, παρά ξενοδοχεία. Στην περίπτωση αυτή, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μπορεί να παίξουν συμβουλευτικό ρόλο προς την πολιτεία, όσον αφορά τον αριθμό των κλινών, που μπορεί να δεχτεί η περιοχή τους, σε σχέση με την υπάρχουσα υποδομή της και την μορφή του καταλύματος που ενδείκνυται.

Πέρα από τον συμβουλευτικό τους χαρακτήρα, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεργαζόμενοι με άλλους φορείς, μπορούν να φροντίσουν για την κατασκευή και λειτουργία μαρίνων, γκολφ και τέννις, έργα αξιοποίησης και προβολής φυσικών αξιοθέατων (ιδιαίτερα στις ορεινές πειοχές) και αρχαιοτήτων, τη δημιουργία καζίνων, συνεδριακών και αθλητικών κέντρων, οργανωμένων δημοτικών πλαζ, έργων θαλάσσιας αναψυχής.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να αναλάβει την πρωτοβουλία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η επιβολή κακέκτυπων τρόπων ζωής, με παράλληλη υπόδειξη του σωστού τρόπου συμπεριφοράς απέναντι στους ξένους. Να φροντίσει για τη δημιουργία μιάς ανά Νομό (με τουριστική κίνηση) Κατώτερης Σχολής για την εκπαίδευση των εργαζόμενων στον τουρισμό.

Ακόμα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να δημιουργήσει "Δημοτικό Τουριστικό Γραφείο", όπου ο υπάλληλος της Δημαρχίας φροντίζει για την εξεύρεση καταλύματος για τον ξένο, γνωρίζοντας από πριν που υπάρχουν κενά και δίνοντας ταυτόχρονα μία κάρτα με ευχές και καλές διακοπές και τα τηλέφωνα του Δημαρχείου και του ειδικού αυτού γραφείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

1. Τοπική Αυτοδιοίκηση και κοινωνία

Από τα βάθη της ανθρώπινης ιστορίας, οι ελάχιστες αρχικά μαρτυρίες αποδεικνύουν ότι ο άνθρωπος από βιολογική παρόρμηση φροντίζει για τα βρέφη, τα παιδιά, τους αρρώστους. Η ανάγκη για επιβίωση και υγεία των μελών της οικογένειας, ικανοποιείται μέσα στην οικογένεια.

Στην Αρχαία Ελλάδα, η εκδήλωση στοργής και φροντίδας επιβάλλεται ως καθήκον, ακόμα και για τους άγνωστους, τους ξένους. Ο Ομηρος αναφέρει στη Οδύσσεια ότι ο Δίας είναι ο προστάτης των ξένων.

Η εκδήλωση φροντίδας και συμπάραστασης προς τους αδύνατους δεν παρέμεινε ωστόσο στο ατομικό επίπεδο. Εγινε κοινωνική υποχρέωση, θεσμοθετήθηκε σε νόμους που η Πολιτεία είχε την ευθύνη να εφαρμόζει. Ο Λυκούργος στη Σπάρτη (800 πχ), θέσπισε μέτρα κοινωνικής πρόνοιας με την εκπαίδευση και διατροφή των νέων από την πολιτεία. Μοίρασε γη (κλήρο), στους συμπολίτες του και αναγνώρισε την ισότητα των κοινωνικών τάξεων.

Ο Σόλωνας στην Αθήνα (630 πχ) και ο Περίανδρος στην Κόρινθο (668 πχ), εισήγαγαν μέτρα προοδευτικής φορολογίας, την κατάργηση των χρεών, γνωστή ως Σεισάχθεια και τον αναδασμό της γεωργικής γης. Στη διάρκεια του χρυσού αιώνα της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, όπως στα γράμματα και τις τέχνες, έτσι και στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας θεσμοθετούνται τα πιο προοδευτικά μέτρα κοινωνικής προστασίας.

Με διάφορα νομοθετήματα του Περικλή, ολοκληρώθηκε η κοινωνική νομοθεσία του Σόλωνα, η οποία περιελάμβανε μέτρα για:

- i. την προστασία των ορφανών και των χήρων των οποίων οι προστάτες έπεσαν στους πολέμους
- ii. την συνταξιοδότηση των ανάπηρων και των γερόντων
- iii. την προικοδότηση των θυγατέρων, ιδιαίτερα των πεσόντων στους πολέμους, αλλά και των απόρων κορασίδων
- iv. την δωρεάν σίτιση των ορφανών στο Πρυτανείο, μαζί με τους στρατηγούς, βουλευτές και ανθρώπους των γραμμάτων
- v. την πρόσληψη ανέργων στο Δημόσιο, για την εκτέλεση κοινωφελών έργων και την καταπολέμηση της ανεργίας

Στη σύγχρονη εποχή, ο χώρος των πόλεων όπου ζει και η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων, είναι ο χώρος όπου εμφανίζονται οξυμένα τα προβλήματα υγείας. Έτσι και μία από

τις κύριες ενασχολήσεις των Δήμων και Κοινοτήτων, πέρα από αυτές που αφορούν έργα υποδομής στις πόλεις είναι η φροντίδα της υγείας των πολιτών.

2. Τοπική Αυτοδιοίκηση/Φορέας κοινωνικής μέριμνας

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι κατ' εξοχήν φορείς κοινωνικής μέριμνας και αυτό διαπιστώνεται από την αρμοδιότητα που έχουν να ιδρύουν βρεφικούς, παιδικούς και υγειονομικούς σταθμούς, καθώς και άλλα κέντρα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες. Τέτοιες υπηρεσίες και προγράμματα με πρωτοβουλία των Δήμων και Κοινοτήτων, είναι:

A. Προγράμματα Ανοικτής Παιδικής Προστασίας

Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν μία βασική ανάγκη, ιδιαίτερα για τις εργαζόμενες μητέρες (και πατέρες), οι οποίες δεν βρίσκονται στο σπίτι όταν τα παιδιά γυρίζουν από το σχολείο. το ίδιο ισχύει και για μονογονικές οικογένειες, στις οποίες συνήθως είναι υποχρεωμένη να εργάζεται και το παιδί της χρειάζεται επίβλεψη και φροντίδα. Τα προγράμματα ανοικτής προστασίας περιλαμβάνουν βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς,

νηπιαγωγεία και νηπιοτροφεία.

1α. Παιδικοί Σταθμοί

Οι παιδικοί σταθμοί αποτελούν ένα βασικό θεσμό προστασίας του παιδιού. Επειδή έχουν σκοπό τη δημιουργική απασχόληση, ψυχαγωγία και αγωγή των βρεφών και των νηπίων και των παιδιών της προσχολικής ηλικίας γενικά.

Β. Κέντρα Νεότητας, τα οποία με το ειδικευμένο προσωπικό, βοηθούν την κοινωνική, συναισθηματική και αισθητική ανάπτυξη των παιδιών. Τα παιδαγωγικά προγράμματα περιλαμβάνουν δραστηριότητες, όπως: παιχνίδι, θέατρο, μουσική, ζωγραφική, Ελληνικούς χορούς, συζητήσεις για θέματα που απασχολούν τα παιδιά

Γ. Πολιτιστικά Κέντρα, τα οποία αποτελούν ένα ανοιχτό αποκεντρωμένο θεσμό κοινωνικής και πολιτιστικής παρέμβασης. Τα προγράμματα των πολιτιστικών κέντρων περιλαμβάνουν συζητήσεις, χορωδίες, αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες

Δ. Ο Οργανισμός Νεολαίας και Αθλησης, που είναι εξοπλισμένος με αίθουσες γυμναστικής σε διάφορες συνοικίες, καθώς επίσης και με γήπεδα για βόλεϋ, τένις, παιδικές χαρές και κολυμβητήρια. Για όλα αυτά τα

προγράμματα ο Δήμος αποφασίζει μία πολύ μικρή οικονομική συνδρομή που σε εξαιρετικές περιπτώσεις είναι δωρεάν πχ παιδιά πολύτεκνων οικογενειών.

Ε. Κατασκηνώσεις

Στα πλαίσια των προγραμμάτων ανοιχτής παιδικής προστασίας εντάσσονται και οι κατασκηνώσεις. Οι μεγάλοι Δήμοι διοργανώνουν κατασκηνώσεις σε δικές τους εγκαταστάσεις. Επίσης, μπορούν να λειτουργούν κατασκηνώσεις για παιδιά τα οποία έχουν προβλήματα υγείας, αναπρίας κα.

ΣΤ. Κέντρα πρόληψης

- i. Η υπηρεσία αυτή καλύπτει τις παρακάτω δραστηριότητες: ενημέρωση σε θέματα υγείας ευρύτερου ενδιαφέροντος
- ii. Διάφορες ομιλίες σε επίκαιρα θέματα πρωτογενούς πρόληψης (Aids, ψυχοδραστικές ουσίες, καρκίνος, διαταραχές της διατροφικής συμπεριφοράς κλπ).
- iii. διανομή ενημερωτικού υλικού κοινωνικών προβλημάτων (διατροφή, αλκοόλ, κάπνισμα, ναρκωτικά, aids κλπ)
- iv. Σχεδιασμός και πραγματοποίηση πιλοτικών προγραμμάτων που απευθύνονται στις σχολικές κοινότητες (μαθητές, καθηγητές, γονείς), σε συνεργασία με την διεύθυνση Σπουδών και κοινωνικούς φορείς
- v. Σεμινάρια πρόληψης και ομάδες ευαισθητοποίησης που απευθύνονται σε γονείς σε θέματα διαπαιδαγώγησης:

Z. Κέντρα αγωγής της διατροφικής συμπεριφοράς

Το πρόγραμμα "αγωγή διατροφικής συμπεριφοράς" αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα υγιεινής διαβίωσης και διατροφής. Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού μπορεί να πραγματοποιηθεί μία σειρά διαλέξεων με ειδικούς επιστήμονες σε θέματα διατροφής και υγείας και να γίνει προετοιμασία και έκδοση ενημερωτικού υλικού το οποίο θα εφοδιάσει όλους τους πολίτες ώστε να αποκτήσουν σωστή αγωγή όσον αφορά την διατροφή τους.

H. Κέντρο για τις οικογένειες

Τα κέντρα αυτά καλύπτουν:

i. Προγράμματα για την προστασία της μητρότητας.

Η προστασία της μητρότητας συνδέεται άμεσα με την προστασία του εμβρύου και του βρέφους. Η έγκυος και στην συνέχεια η λεχώνα, έχει ανάγκη για ιδιαίτερη φροντίδα για να ανταποκριθεί στο έργο της τεκνογονίας. Συνεπώς οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την προστασία της μητρότητας προβλέπουν διάφορες οικονομικές παροχές, κοινωνικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις για όσες εργάζονται ώστε απρόσκοπτα να ολοκληρώσουν την εγκυμοσύνη τους.

ii. Δραστηριότητες εθελοντικής αλληλοβοήθειας

Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν στην προετοιμασία

εθελοντικών οικογενειών που θέλουν να βοηθήσουν εθελοντικά άλλες οικογένειες σε δύσκολες στιγμές τους χαρίζοντάς τους ανακούφιση

iii. **Γραφείο "γονείς για πάντα"**

Το γραφείο αυτό υποστηρίζει το ζευγάρι που ήδη έχει αποφασίσει το διαζύγιο, και τους προετοιμάζει για την κατάλληλη αντιμετώπιση των παιδιών του. Το γραφείο αυτό μπορεί να συνεργάζεται με διεθνή κέντρα που ήδη εφαρμόζουν μία συγκεκριμένη, αναγνωρισμένη μεθοδολογία για την καλύτερη αποτελεσματικότητά του.

iv. **Συμβουλευτικές υπηρεσίες οικογένειας**

Οι υπηρεσίες αυτές διαθέτου εξειδικευμένους επιστήμονες που παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες, προκειμένου να ενημερωθεί η έγκυος και η επίτοκος, σχετικά με θέματα υγείας και φροντίδας, τόσο της ίδιας όσο και του βρέφους της

Ακόμα το γραφείο διαθέτει αρμοδιότητες που αποσκοπούν στην προσέγγιση των εθίμων της οικογενειακής ζωής οικογενειών άλλων χωρών που κατοικούν στην πόλη

v. **Ομάδες συζητήσεων νέων, ομάδες γονέων που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα με τα παιδιά τους**

vi. **Εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης για τους νέους σε συνεργασίες με άλλες υπηρεσίες του Δήμου και της πόλης και Συλλόγους**

vii. Τέλος, "Ανοικτή γραμμή για τους έφηβους", που έχει στόχο την άμεση, μέσω τηλεφώνου συμβουλευτική και ψυχολογική βοήθεια και πληροφόρηση. Η γραμμή αυτή λειτουργεί συνήθως από της 8ης πρωϊνής μέχρι το βράδυ, χωρίς αυτό να δεσμεύει όλους τους ΟΤΑ που διαθέτουν τέτοια γραμμή άμεσης κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης, να τηρούν το συγκεκριμένο ωράριο. Αυτοί που απαντούν είναι ειδικά εκπαιδευμένοι κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι.

Θ. Δημοτικός Ξενώνας Ενηλίκων

Ο στόχος του ξενώνα αυτού είναι:

Η φιλοξενία ατόμων με κοινωνικά προβλήματα και για άτομα τα οποία διέρχονται κρίση, με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης και την επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο σαν υγιή και παραγωγικά άτομα. Αυτά τα άτομα φιλιξενούνται προσωρινά. Σε αυτά τα άτομα παρέχονται και οι παρακάτω εξυπηρετήσεις:

Στέγη, φαγητό, κοινωνική υποστήριξη με κοινωνική εργασία για την ρύθμιση των κοινωνικών προβλημάτων, απασχόληση σε απογευματινό πρόγραμμα, κοινωνικές εκδηλώσεις, κοινωνική συμπαράσταση και φροντίδα.

Ομως, οι φιλοξενούμενοι έχουν την υπχρέωση να φροντίζουν τον εαυτό τους και το δωμάτιο που μένουν, να μην προκαλούν φθορές στο κτίριο και τις εγκαταστάσεις

του ξενώνα, να μην δημιουργούν προβλήματα με τους άλλους φιλοξενούμενους και να συνεργάζονται με το προσωπικό για την επίλυση των προβλημάτων τους.

- I. Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)**
Τα Κ.Α.Π.Η. είναι ένας χώρος συνάντησης ηλικιωμένων, αλλά και παροχής υπηρεσιών, (όπως φυσιοθεραπεία, εργασιοθεραπεία, ιατροφαρμακευτική φροντίδα) και κοινωνικών υπηρεσιών από κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι έχουν και την ευθύνη για τον συντονισμό του όλου προγράμματος. Τα προγράμματα σε κάθε Κ.Α.Π.Η. αποσκοπούν στην κοινωνικοποίηση, την δημιουργική απασχόληση, την ψυχαγωγία και την πρόληψη ασθενειών σε ηλικιωμένα άτομα.

Κ. Λέσχες φιλίας

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στις Λέσχες φιλίας, είναι:

Προγράμματα οργανωμένης ψυχαγωγίας και απασχόλησης με χορευτικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, χορωδίες, ομάδες συζήτησης και χειροτεχνίας. Οι λέσχες διοργανώνουν επίσης εκδρομές σε αρχαιολογικούς χώρους και άλλες περιοχές φυσιολατρικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Τα έξοδα καλύπτονται από τους ίδιους, το ταμείο της λέσχης και από την οικονομική συμμετοχή του Δήμου. Η λέσχη

ηλικιωμένων προσφέρει δημιουργική απασχόληση, κοινωνική φροντίδα και συμβουλευτικές υπηρεσίες από κοινωνικούς λειτουργούς

Λ. Φροντίδα στο σπίτι

Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η παραμονή, όσο το επιτρέπουν οι συνθήκες, στο οικογενειακό του περιβάλλον, κοντά στους συγγενείς και τους φίλους του.

Το πρώτο οργανωμένο πρόγραμμα βοήθειας ξεκίνησε στο σπίτι ο "Ερυθρός Σταυρός" και στη συνέχεια ο Δήμος Κερασινίου, με επιδότηση από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και αργότερα από το Υπουργείο Εσωτερικών

Μ. Κέντρο Ενημέρωσης Ουσιοεξαρτημένων Ατόμων

Το Κέντρο αυτό έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες

- i. Στήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος των ατόμων που είναι χρήστες ναρκωτικών ουσιών
- ii. Συνεργασία με Ο.ΚΑ.ΝΑ., ΚΕ.Θ.Ε.Α. κλπ κέντρα
- iii. Παρέχει πληροφορίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος ουσιοεξαρτημένων ατόμων και για την διαδικασία της απεξάρτησης
- iv. Παρέχει ενημερωτικό υλικό το οποίο δίνει πληροφορίες για τα ναρκωτικά
- v. Διαθέτει ανοικτή γραμμή για τηλεφωνική επικοινωνία με

τα ουσιοεξαρτημένα άτομα

- vi. Αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις θεραπευτικές κοινότητες και τους χρήστες

N. Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες

Οι κυριότεροι στόχοι των κέντρων αυτών είναι:

- i. η ψυχολογική υποστήριξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και των οικογενειών τους
- ii. η ενημέρωση και ειαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
- iii. η δημιουργική απασχόληση και έκφραση των ατόμων με ειδικές ανάγκες
- iv. η παροχή εξειδικευμένης πληροφόρησης για άτομα με ειδικές ανάγκες
- v. Οι δραστηριότητες των κέντρων αυτών περιλαμβάνουν δραστηριότητες, όπως:
 - α. Συμβουλευτική-ψυχολογική υποστήριξη από εξειδικευμένα στελέχη τα οποία παρέχουν ατομική και ομαδική συμβουλευτική στα άτομα με ειδικές ανάγκες
 - β. Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, όπως θέατρο, παιχνίδι και μουσικοκινητική αγωγή για παιδιά με νοητική στέρηση. Μέσα από τις δημιουργικές δραστηριότητες, δίνεται η δυνατότητα στα άτομα με ειδικές ανάγκες να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους και παράλληλα να εκπαιδευτούν και να αναπτύξουν τις ικανότητές τους

γ. Αθλητικά προγράμματα για άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως μπάσκετ, κολύμπι, πιγκ-πογκ, χορός. Τα Κέντρα Στήριξης υλοποιούν αθλητικά προγράμματα σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε κατηγορίας ατόμων με ειδικές ανάγκες

δ. Ομάδα δημιουργικής απασχόλησης για άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα. Η λειτουργία της ομάδας αποτελεί σημαντική βοήθεια για τα άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα που τελειώνουν την θεραπεία τους. Μέσα από την ομάδα ενισχύεται η δραστηριότητα και συμμετοχή τους σε συλλογικές διαδικασίες με συγκεκριμένο αντικείμενο και παράλληλα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς μετά το διάστημα θεραπείας και επανένταξής τους

Ξ. Γραφείο Πληροφόρησης Νέων

Στόχος του Γραφείου είναι να αποτελέσει σημείο αναφοράς των νέων οι οποίοι:

- i. Θα μπορούν να έχουν έγκυρη και πολύπλευρη ενημέρωση σε όλα τα θέματα που τους ενδιαφέρουν
- ii. Θα έχουν την ευκαιρία επαφής και επικοινωνίας με συνομήλικούς τους, καθώς και την δυνατότητα προσωπικής ανάπτυξης

Οι δραστηριότητες των γραφείων αυτών περιλαμβάνουν τη δημιουργία:

α. Ομάδων προσωπικής ανάπτυξης για εφήβους. Μέσα από τις διεργασίες της ομάδας, οι συμμετέχοντες θα ενισχυθούν για να γνωρίσουν τον εαυτό τους, να καλλιεργήσουν την προσωπικότητά τους και να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά τους

β. Τράπεζα πληροφοριών: οι ενδιαφερόμενοι θα εξυπηρετούνται από εξειδικευμένους υπαλλήλους και θα έχουν την δυνατότητα πρόσβασης στο δίκτυο πληροφοριών internet

Ο. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Στόχος των κέντρων αυτών είναι η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της κοινωνικότητας και των δεξιοτήτων των παιδιών, καθώς και ο εμπλουτισμός των γνώσεών τους, μέσα από μία σφαιρική και δημιουργική προσέγγιση θεμάτων, όπως το πειβάλλον, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός, η κοινωνική συνύπαρξη. Δίνεται η δυνατότητα στο παιδί, μέσα από ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες να έρθει σε επαφή με την τέχνη και τον πολιτισμό να προσεγγίσει με τρόπο ευχάριστο νέους χώρους γνωστούς να ανακαλύψει και να διευρύνει τις δυνατότητές του.

Δραστηριότητες του ΚΕ. Δ.Α.Π.

α. Θέατρο παιχνίδι

- β. Μουσικοκινητική αγωγή
- γ. Εικαστικά
- δ. Περιβαντολλοντικό παιχνίδι
- ε. Οπτικοακουστικ'α παιχνίδια
- στ. Ομαδικά παιχνίδια
- ζ. Κουκλοθέατρο

Π. Γραφείο Ενημέρωσης Καταναλωτή

Στόχος του Γραφείου είναι να πληροφορήση και να ευαισθητοποιήσει τον πολίτη γύρω απο τα δικαιώματά του ως καταναλωτή και την αυτοπροστασία του.

Με την λειτουργία του Γραφείου ο Δήμος μπαίνει σε ένα πεδίο επικοινωνίας με τους πολίτες θέλοντας να συμβάλλει στην ολοκληρωμένη προσέγγιση θεμάτων που προωθούν την ποιότητα ζωής του πολίτη. Με αυτό τον τρόπο ο πολίτης έχει στη διάθεσή του μια άμεση οδό επικοινωνίας αφενός για να πάρει τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν αφετέρου για να βρεί λύσεις σε προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν.

Ρ. Γραφείο Ενημέρωσης και Εξυπηρέτησης του Πολίτη

Στόχοι του Γ.Ε.Ε.Π.

- i. Ενημέρωση - Πληροφόρηση για όλα τα κοινωνικά θέματα τις παροχές και τα προγράμματα όλων των υπηρεσιών της

πόλης για όλους τους πολίτες όλων των ηλικιών

- ii. Ψυχολογική υποστήριξη ατόμων που αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα (κοινωνικά, επικοινωνιακά, οικογενειακά)
- iii. Οικονομική και κοινωνική στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων (όπως οικογένειες στα όρια της φτώχειας, μοναχικά άτομα, τσιγγάνοι, αποφυλακισμένοι άνεργοι, παραβάτες)

Το πρόγραμμα στήριξης απόρων πολιτών. Αυτό περιλαμβάνει:

- i. Χορήγηση μηνιαίας κάρτας αγοράς τροφίμων από
-Καταστήματα τροφίμων
- ii. Διανομή τροφίμων και γλυκών σε εορτές Χριστουγέννων και Πάσχα
- iii. Απαλλαγή από τους λογαριασμούς της ΔΕΥΑΠ
- iv. Δωρεάν δικηγορική υποστήριξη από τον Δικηγορικό Σύλλογο
- v. Πρόγραμμα παιδικών κατασκηνώσεων
- vi. Διοργάνωση εκδηλώσεων κοινωνικού χαρακτήρα. Στις εορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα, διοργανώνονται εορτές κοινωνικού χαρακτήρα, που στόχο τους έχουν να χαρίσουν ζεστασιά και αγάπη τις ημέρες αυτές σε μοναχικά και αδύναμα άτομα της πόλης μας, αλλά και σε όσους την έχουν ανάγκη. Τέτοιες εκδηλώσεις είναι τα γεύματα αγάπης, καλλιτεχνικές και

πολιτιστικές εκδηλώσεις

- vii. Στήριξη Συλλόγου Αγαμων Μητέρων
- viii. Φιλοξενία παιδιών από άλλες χώρες

Σ. Διαπολιτισμικό Κέντρο

Σκοπός του Διαπολιτισμικού Κέντρου είναι η επιτυχής ένταξη των προσφύγων και άλλων αλλοδαπών, μέσω διαπολιτισμικών ψυχαγωγικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Τα προγράμματα του Κέντρου απευθύνονται:

- α. σε πρόσφυγες
- β. σε Έλληνες
- γ. σε άλλους αλλοδαπούς

Με την συμμετοχή στα προγράμματα αυτά επιδιώκεται η συνεργασία μεταξύ των ατόμων από διαφορετικές χώρες για ειρηνική συνύπαρξη, προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αποδοχή και σεβασμό της διαφορετικότητας

Τ. Δημοτικό Κέντρο Αιμοδοσίας

Η υπηρεσία αυτή καλύπτει την ίδρυση και λειτουργία του Δημοτικού Κέντρου Αιμοδοσίας, όπου μία φορά τον μήνα θα διενεργείται εθελοντική αιμοδοσία

Όλα αυτά είναι οι υπηρεσίες και τα κέντρα που μπορούν

να αναπτύξουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γιά να συμβάλλουν στην κοινωνική άνοδο των πολιτών τους. Αλλωστε στον Δημοτικό/Κοινοτικό Κώδικα αναφέρεται ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν σπουδαία αποστολή, ως προς την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Αναφέρεται ότι οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να ανεγείρουν κατοικίες και να παραχωρούν την χρήση τους χωρίς δημοπρασία σε άστεγους πολίτες και οικονομικά αδύνατους δημότες.

Επίσης αναφέρεται στο ΔΚΚ ότι με απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου παρέχονται χρηματικές επιχορηγήσεις σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που εδρεύουν στην περιφέρεια του Δήμου ή της Κοινότητας και αναπτύσσουν δραστηριότητες που εξυπηρετούν άμεσα τους κατοίκους της πειοχής μόνο εφόσον η οικονομική κατάσταση του Δήμου ή της κοινότητας το επιτρέπει.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και γιά την αντιμετώπιση έκτακτης και σοβαρής ανάγκης, επιτρέπονται να χορηγούνται στους οικονομικά αδύνατους κατοίκους είδη διαβίωσης ή περιθάλψεως, με απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, καθώς και χρηματικά βοηθήματα.

Τέλος, στον ΔΚΚ προβλέπεται ότι οι Δήμοι και οι Κοινότητες, μπορούν με απόφαση του Συμβουλίου τους να εκποιούν χωρίς δημοπράτηση οικόπεδάτους σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες.

Από όλα τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι τεράστια προς την κοινωνία και βέβαια πρέπει να αναφέρουμε ότι οι πολίτες από όλες αυτές τις δραστηριότητες και τα κέντρα, δεν είναι αμέτοχοι, αλλά συμμετέχουν, προσφέροντας την εθελοντική τους εργασία και άλλοι την χρηματική τους βοήθεια, εφόσον είναι σε θέση για κάτι τέτοιο. Πολλά από τα κέντρα αυτά που αναφέραμε λειτουργούν όχι μόνο με την βοήθεια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και με την συνδρομή των εθελοντικών οργανώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Πάτρα - Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον

Επειδή βιώνουμε σχεδόν τέσσερα χρόνια ως σπουδαστές και μόνιμοι κάτοικοι τα προβλήματα της Πάτρας, θεωρήσαμε σκόπιμο η εργασία μας, να έχει σαν τόπο προσέγγισης και αναφοράς, αυτόν που διαμένουμε και μας φιλοξενεί.

Μέρος I

1. Ιστορική αναδρομή

Η εικόνα που αντικρύζει ο επισκέπτης μόλις πρωτομπεί στην Πάτρα, είναι εντελώς αποκαρδιωτική. Αχαρες πολυκατοικίες, στενά και βρόμικα πεζοδρόμια, σκοτεινοί δρόμοι, μια μεγαλούπολη 200.000 κατοίκων πνιγμένη στο τσιμέντο. Κι όμως, αυτή η πόλη είχε την ευκαιρία να εξελιχθεί σε μια κατοικημένη όαση, σε έναν αστικό παράδεισο απο αυτά που βλέπουμε στις διδακτορικές διατριβές των πολεοδόμων. Είχε την ευκαιρία αλλά την κλότησε.

Η ευκαιρία άκουγε στο όνομα Σταμάτης Βούλγαρης. Αυτός ο φλογερός πατριώτης, στρατιωτικός, γεωμέτρης και ζωγράφος ήταν άνθρωπος στον οποίο ανέθεσε ο Καποδίστριας

την εκπόνηση πολεοδομικών σχεδίων για το Ναυπλιο, την Τρίπολη και την Πάτρα, προκειμένου να αναγεννηθούν μεγαλοπρεπείς μέσα από τις στάχτες της Επανάστασης και των αιώνων τις τουρκικής κατοχής.

Στην Πάτρα ο Βούλγαρης έμεινε σχεδόν 12 μήνες (Δεκέμβριος 1828-Ιανουάριος 1829) στο τέλος υπέβαλε στο Καποδίστρια ένα θαυμάσιο πολεοδομικό σχέδιο που έβαζε τάξη στην άναρχη δόμηση της Άνω Πόλης (του οικισμού δηλαδή που είχε αναπτυχθεί γύρω από το κάστρο) και πρότεινε επέκταση της πόλης μέχρι την ακτή. Είχε σχεδιάσει φαρδιές λεωφόρους, μεγάλες πλατείες, οικοδομικά τετράγωνα με στοές στην εξωτερική τους πλευρά και ακάλυπτους χώρους στο κέντρο τους. Ανάμεσα στα δύο τμήματα της πόλης το σχέδιο προέβλεπε ένα μεγάλο χώρο πράσινου που θα εξελισσόταν και σε αρχαιολογικό πάρκο, αφού εκεί σώζονται ακόμα τα ερείπια του αρχαίου θεάτρου και ρωμαϊκού ωδείου, ενώ όλη η παραλιακή ζώνη γινόταν ένας δενδροφυτεμένος πεζόδρομος.

Από τη μια άκρη της πόλης ως την άλλη ο μορφωμένος αυτός Έλληνας είχε προφανώς διαβάσει τα "Αχαϊκά" του Πausανία όπου ο μεγάλος περιηγητής της αρχαιότητας γράφει για την ρωμαϊκή Πάτρα (Αχαϊκά 21,11) (Έχουν και ένα άλσος δίπλα στη θάλασσα, που προσφέρεται για απολαυστικές βόλτες και γενικά ευχάριστη παραμονή τους καλοκαιρινούς μήνες). Για τη δενδροφύτευση μάλιστα πρόσφερε στο δήμο Πατρέων όλη

την αμοιβή του!

Ο Καποδίστριας δολοφονήθηκε το 1891 και μαζί πέθανε το όραμά του για μία σύγχρονη Ελλάδα, ένα όραμα στο οποίο είχε δώσει όλη του την ψυχή και στο οποίο είχε στρατολογήσει τους αξιότερους Έλληνες.

Ακόμα κι έτσι όμως η Πάτρα εξελίχθηκε με τα χρόνια σε μια όμορφη μεγαλούπολη γεμάτη δίπατα νεοκλασικά αρχοντικά. Όταν ήρθε η χούντα όμως, μεταξύ άλλων επέτρεψε στους Πατρινοί να βγάλουν μόνοι τους τα μάτια της πόλης τους και να την οδηγήσουν στο σημερινό της χάλι. Επέτρεψε συντελεστή δόμησης 4,9 (!) και έτσι μπήκε μπροστά η φάμπρικα της αντιπαροχής. Ο καθένας που είχε ένα μισοερειπομένο -απο την εγκατάλειψη- νεοκλασικό, έβλεπε στη θέση του τέσσερα -πέντε σύγχρονα διαμερίσματα! Το έδινε λοιπόν στους εργολάβους, που ήταν αριστούχοι στην τέχνη "βγάζω απο τη μύγα ξίγκι", και να οι δεκαώροφες πολυκατοικίες με τα ημιπόγεια, τα μικρά δωμάτια, τις σκοτεινές σκάλες, τα στενά μπαλκόνια. Μέσα σε δέκα χρόνια -από το 1970 μέχρι το 1980- η Πάτρα με τη νεοκλασική αρχοντιά μετατράπηκε στην τσιμεντούπολη που βλέπουμε.

Παρά τη λύσσα με την οποία κατασπάραξαν τις σάρκες τη πόλης τους οι Πατρινοί κατάφεραν και σώθηκαν μερικές νησίδες απο την παλιά ομορφιά της. Στο κέντρο της πόλης, αλλά και στις άλλες γειτονικές, σώθηκαν μερικά νεοκλασικά

που σήμερα είναι βεβαίως περιζήτητα και πανάκριβα. Ακόμα και αυτά που δεν έχουν κριθεί διατηρητέα, οι σημερινοί ιδιοκτήτες τους ευτυχώς έχουν αντιληφθεί την αξία τους και τα συντηρούν.

Στην πλατεία Γεωργίου Α' θα δείτε την καλύτερη εικόνα απο αυτό που οραματίστηκε ο Βούλγαρης. Εδώ βρίσκεται το **δημοτικό θέατρο**, με τρεις σειρές θεωρείων και καθίσματα ντυμένα με κόκκινο βελούδο, που χτίστηκε το 1872 απο τον Τσίλερ και είναι το εντυπωσιακότερο αρχιτεκτονικό στολίδι της Πάτρας. Δεν είναι ανάγκη να παρακολουθήσετε κάποια παράσταση για να το θαυμάσετε και από μέσα, απλώς ζητήστε απο την κοπέλα που είναι νωρίς κάθε απόγευμα στο ταμείο να σας αφήσει να ρίξετε μία ματιά.

Αυτό το θέατρο και η πλατεία Γεωργίου Α' ήταν -και είναι - το επίκεντρο για το μεγαλύτερο τοπικό πανηγύρι και ένα απο τα μεγαλύτερα της Ελλάδας, το **καρναβάλι της Πάτρας**. Οι ρίζες του χάνονται στα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσης στα μέσα του 19ου αιώνα . Στην αρχή ήταν κάποιες χοροεσπερίδες σε σπίτια πλουσίων εμπόρων με επίσημο χαρακτήρα και με κομψή μεταμφίεση. Οι αποκριάτικες χορευτικές εκδηλώσεις που άρχισαν να γίνονται στο δημοτικό θέατρο, όταν αυτό χτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, ήταν πολύ πιο κεφάτες και πολύκοσμες και ονομάστηκαν "**μπουρμπούλια**". Οι γυναίκες έρχονταν ασυνόδευτες, ντυμένες με αποκριάτικα φορέματα και

μαύρη μάσκα στο πρόσωπο για να μην τις αναγνωρίζει κανείς.

Τα χορευτικά ζευγάρια σχηματίζονταν επι τόπου και συχνά παρασύρονταν και σε ερωτικές απολαύσεις, που όταν έχαναν την κάλυψή τους κατέληγαν σε δράματα και σε διαζύγια! Γύρω στα 1870 το καρναβάλι μεταφέρθηκε στους δρόμους της πόλης και εμφανίστηκαν τα πρώτα καρναβαλιστικά άρματα και οργανωμένες ομάδες καρναβαλιστών. Σήμερα το καρναβάλι της Πάτρας είναι το μεγαλύτερο σ' όλη την Ελλάδα και συγκεντρώνει εκατοντάδες χιλιάδες κόσμο που διασκεδάζει ξέφρενα, με αποκορύφωμα το κάψιμο του βασιλιά Καρνάβαλου στο λιμάνι, το βράδυ της τελευταίας Κυριακής της Αποκριάς.

Απο την ανατολική πλευρά της πλατείας μπορείτε να πάρετε την οδό Μαιζόνος μέχρι τό τέρμα της, για να επισκεφθείτε το ναό του Αγίου Ανδρέα. Οι Πατρινοί κουράστηκαν πολύ να χτίσουν αυτόν το ναό - θεμελιώθηκε το 1908 και εγκαινιάστηκε το 1974 - αλλά το αποτέλεσμα ανταποκρίνεται στο σεβασμό τους για τον πολιούχο της πόλης τους. Οι 8.000 πιστοί που χωράνε άνετα εδώ μέσα έχουν απο πάνω τους ένα κεντρικό τρούλο ύψους 43 μέτρων, με χρυσό σταυρό στο κέντρο του και γύρω του άλλους δώδεκα τρούλους μικρότερους αλλά εξίσου επιβλητικούς. Μέσα στο ναό εκτίθεται σε προσκύνημα η κάρα του αγίου Ανδρέα, αυτή που πάνω της ακούμπησε το χέρι του ο ίδιος ο Χριστός, όταν τον κάλεσε κοντά του και τον έχρισε πρωτόκλητο μαθητή του και

απόστολο.

Ανηφορίζοντας στη δεντροφυτεμένη και εν πολλοίς πεζοδρομημένη οδό Τριών Ναυάρχων, μετά απο μια ευχάριστη βόλτα θα φθάσετε στην πλατεία Ψηλά Αλώνια, ένα "μπαλκόνι" με θέα στην κάτω πόλη και τη θάλασσα, περιστοιχισμένο σήμερα απο ωραίες καφετέριες, εστιατότια και μπαράκια, με πολλή κίνηση απο λνωρίς το πρωί μέχρι αργά τη νύχτα. Απο τα Ψηλά Αλώνια , η οδός Σισίνη θα σας βγάλει κατευθείαν στην πλατεία 25ης Μαρτίου, δίπλα στην οποία θα δείτε το **ρωμαϊκό Ωδείο**, που διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση. Ματά την αναστήλωση του, το θέατρο μπορεί να φιλοξενήσει 2.300 θεατές και είναι η έδρα για το πολιτιστικό φεστιβάλ της Πάτρας που οργανώνεται κάθε καλοκαίρι, με μουσικές, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις. Εδώ κοντά ήταν και η αγορά της ρωμαϊκής Πάτρας με το λαμπρό ναό του Διός που περιγράφει ο Πausανίας, το θέατρο και πολλά ιερά άλλα τα ερείπιά τους - που κατά πάσα βεβαιότητα είναι πολλά και σημαντικά - βρίσκονται σήμερα θαμμένα κάτω απο τα θεμέλια των σπιτιών που έχουν περικυκλώσει το ωδείο.

Γύρω απο το κάστρο - και κυρίως στη νότια πλευρά του - είναι οι παλιές γειτονιές της Πάτρας με τα φτωχά λαϊκά σπίτια.

Το **κάστρο της Πάτρας**, είναι το καλύτερο σημείο για να αγναντέψετε απο ψηλά την πόλη. Αυτός ο λόφος ήταν η ακρόπολη και το οχυρό όλων των οικισμών που αναπτύχθηκαν

στις υπωρειές του ήδη από τους σκοτεινούς αιώνες της προϊστορίας.

Απο αυτό το σημείο αγνάντευε και ο Ιωνικής καταγωγής Εύμηλος ο βασιλιά της πρώτης μικρής πόλης που χτίστηκε εδώ. Τίποτα φυσικά δεν σώθηκε απ' αυτόν, πέρα από τον μύθο που αναφέρει ότι αυτός πρώτος έμαθε να καλλιεργεί σιτάρι στον τόπο του, γι' αυτό και ονόμασε την πόλη του **Αρόη** (απο την άροση). Η καλλιέργεια της γής απέδωσε καρπούς και ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε σε σημείο που χρειάστηκε να χτιστεί μια ακόμα πόλη λίγο πιο δίπλα (στην περιοχή της σημερινής Εγλυκάδας), η **Ανθεια**, και σύντομα και μια τρίτη (κοντά στο σημερινό Γηροκομείο), που ονομάστηκε **Μεσάτις**, επειδή βρισκόταν ανάμεσα στις άλλες δύο .

Στη φιλειρηνική Αρόη επιτέθηκε ο Αχαιός βασιλιάς Πρευγένης και ο γιός του **Πατρέας** με τον ξεσπιτωμένο λαό τους οπότε οι Ίωνες μάζεψαν τα μπογαλάκια τους και μετακόμισαν ανατολικά προς την Αττική. Ο Πατρέας όπως μαντέψατε είναι αυτός που άλλαξε το όνομα της Αρόης που απο τότε πορεύεται στους αιώνες με το όνομα **Πάτραι** (και αφού πλύθηκε στο πλυντήριο της δημοτικής στο πρόγραμμα για τα αρχαιόπρεπα ονόματα πόλεων, έμπασε λίγο και έγινε Πάτρα).

Στα αρχαϊκά χρόνια οι Αχαιοί της Πάτρας έμειναν απομονωμένοι στη γωνιά τους και ζούσαν μία ήρεμη αγροτική ζωή, την ίδια περίοδο που οι Δωριείς Κορίνθιοι ανεπτυξαν τη

βιοτεχνία και το εμπόριο τους και εξαπλώθηκαν με αποικίες στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Απο την απομόνωσή τους βγήκαν τον 3ο π.χ. αιώνα, όταν ενώθηκαν όλες οι αχαιϊκές πόλεις και με επικεφαλής την Πάτρα ίδρυσαν το 280 π.χ. την **Αχαιϊκή Συμπολιτεία**, προκειμένου να αντιμετωπίσουν μια άλλη συμπολιτεία που είχε βάλει στο μάτι τα εδάφη τους, την Αιτωλική Συμπολιτεία. Παρά την ένωσή τυ, οι Αχαιοί παρέμειναν στη σκιά της Κορίνθου, μέχρι που έφτασε ο Ρωμαίος πυρπολητής Μόμμιος και έκανε στάχτη την Κόρινθο. το 146 π.χ. Τα "φλογερά" αισθήματα που έτρεφε ο Μόμμιος για τους Έλληνες ευτυχώς δεν άφτασαν μέχρι την Πάτρα, η οποία τότε αναδείχτηκε σε πρώτη πόλη της Πελοποννήσου, άνευ αντιπάλου. Επειδή βρισκόταν σε πολύ βολική θέση για την επικοινωνία με την Δύση, η Πάτρα έγινε η αγαπημένη πόλη πολλών Ρωμαίων αυτοκρατόρων. Αλλά αυτός που την ανέδειξε με την εξαιρετική εύνοιά του ήταν ο Ανδριανός, το 2ο μ.χ. αιώνα.

Το κοσμοπολίτικο λιμάνι της Πάτρας έγινε πύλη εισόδου όχι μόνο για αξιοζήλευτα πλούτη αλλά για νέες ιδέες, νέους πολιτισμούς, νέες θρησκείες. Ο απόστολος **Ανδρέας** - τον οποίο ξεχώρισε ο ίδιος ο Χριστός όταν ήταν ψαράς στη λίμνη της Τιβεριάδας και αυτόν πρώτο κάλεσε κοντά του για να γίνει απόστολος "αλιεύς" ανθρώπων, γι' αυτό και ονομάστηκε πρωτόκλητος- ίδρυσε στην Πάτρα την πρώτη χριστιανική

εκκλησία και προσέλκυσε σ' αυτήν πολλούς ανθρώπους μεταξύ των οποίων και τη Μαξιμίλλα, τη σύζυγο του Ρωμαίου ανθύπατου Αιγεάτη. Αυτά όλα εξόργισαν τους Ρωμαίους και ο απόστολος Ανδρέας θανατώθηκε μαρτυρικά το 37 μ.χ. πάνω στο σταυρό, στο σημείο που τώρα στέκει ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Ανδρέα.

Η παλιά θρησκεία κατέρρευσε, και με τα ερείπια των αρχαιοελληνικών ναών χτίστηκε το πρώτο μεσαιωνικό κάστρο πάνω στο λόφο της Πάτρας, στα χρόνια του Ιουστινιανού (6ος μ.χ. αιώνας). Σε όλη τη βυζαντινή περίοδο αυτό το κάστρο θα αποκρούσει πολλές επιθέσεις βαρβάρων και θα προστατεύσει αποτελεσματικά την πόλη και την οικονομική της άνθηση.

Όμως το 1205 οι Φράγκοι σταυροφόροι της Δ΄ Σταυροφορίας, με επικεφαλής το Γουλιέλμο Σαμπλίτη και το Βιλεαρδουίνο, θα καταλάβουν το κάστρο της Πάτρας και πολύ γρήγορα και ολόκληρη την Πελοπόννησο, την οποία χώρισαν σε δώδεκα βερονίες. Τη βερονία της Πάτρας την πήρε κάποιος Γουλιέλμος Αλαμάν, που πολύ σύντομα τη βαρέθηκε και το 1276 την πούλησε στον πάπα. Ο Λατίνος επίσκοπος που εγκαταστάθηκε στο κάστρο ήταν ουσιαστικά και ο πολιτικός διοικητής της ανεξάρτητος από τους Φράγκους βαρόνους και τον Φράγκο πρίγκιπα του Μορέως. Πολλά χρόνια αργότερα, οι Βυζαντινοί άρχοντες Παλαιολόγοι, με έδρα το Μιστρά άρχισαν να εκτοπίζουν τους Φράγκους και να επαναφέρουν στην εξουσία

του Βυζαντίου στην Πελοπόννησο. Όταν άρχισαν να πλησιάζουν απειλητικά στην Πάτρα, ο πάπας νοίκιασε την πόλη το 1408 για μερικά χρόνια στους Ενετούς. Πήρε λοιπόν το παχυλότατο νοίκι και άφησε τους Ενετούς να τα βγάλουν πέρα με τους Παλαιολόγους. Παρά τις επισκευές και τις ενισχύσεις που έκαναν οι Ενετοί στο κάστρο και στα τείχη της πόλης, ο Θωμάς Παλαιολόγος ήταν αυτός που ύψωσε το δικέφαλο αετό του Βυζαντίου στο κάστρο και επανέφερε στην Πάτρα στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, μετά απο 225 χρόνια Φραγκοκρατίας.

Ο δικέφαλος αετός φώλιασε εδώ για πολύ λίγο. Η τουρκική ημισέλινος κυμάτιζε στο κάστρο της Πάτρας ανενόχλητη μέχρι το 1532, οπότε θα την υποστείει ο ισπανός Andrea Doria, που είχε ορκιστεί εν ονόματι των απανταχού χριστιανών να συντίψει το μωαμεθανισμό.

Το 1714 ένας δυνατός σεισμός θα σωριάσει το κάστρο σε ερείπια. Μετά απο αυτά οι Τούρκοι αγριεύουν και κάθε φορά που βλέπουν ξένο στόλο να πλησιάζει ακονίζουν τα χαντζάρια τους. Ήταν Μεγάλη Παρασκευή του 1770, όταν οι Ρώσοι έλυσαν την πολιορκία του κάστρου της Πάτρας, και ταυτόχρονα τους ασκούς της τουρκικής θηριωδίας, Οι κάτοικοι -όσοι δεν πρόλαβαν να φύγουν - σφάχτηκαν και όλη η πόλη παραδόθηκε στις φλόγες.

Η Πάτρα ήταν ένας σωρός απο στάχτες για πολλά χρόνια, μέχρι το 1821, οπότε μέσα απο τις στάχτες -όχι μόνο της

Πάτρας, αλλά ολόκληρου του Μοριά - ξεπήδησε η φλόγα της Επανάστασης. Ο μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός και οι οπλαρχηγοί Αντρέας Λόντος, Αντρέας Ζαΐμης, Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος και Μπενιζέλος Ρούφος μάζεψαν χίλιους ένοπλους χριστιανούς κάτω απο την επαναστατική σημαία τους και στρίμωξαν τους Τούρκους μέσα στο κάστρο. Το κάστρο όμως ήταν ισχυρό και οι Έλληνες ανίσχυροι, τόσο λόγω έλλειψης μέσων, όσο και λόγω έλλειψης ομοψυχίας. Οι Τούρκοι έμειναν στο κάστρο της Πάτρας μέχρι το 1828, οπότε το παρέδωσαν αμαχητί στην πολύ ανώτερη δύναμη του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος υπο το στρατηγό Μεζόν. Οι σημερινοί Πατρινοί τίμησαν το μεγάλο φιλέλληνα στρατηγό δίνοντας το όνομάτου σ'ένα απο τους κεντρικούς δρόμους της πόλης.

Η σύγχρονη πόλη είναι χτισμένη ακριβώς πάνω απο την αρχαία, με αποτέλεσμα να παραμένουν θαμμένα τα ερείπια που θα μας έδιναν την ακριβή εικόνα των διαφόρων περιόδων της πόλης. Τα περισσότερα ευρήματα έρχονται στην επιφάνεια κατά τις εκσκαφές θεμελίωσης νέων πολυκατοικιών. Το 1996 οι περισσότεροι δρόμοι της πόλης ανασκάφτηκαν για να περάσουν οι σωλήνες του νέου αποχετευτικού δικτύου και κατά τις εργασίες ήρθαν στην επιφάνεια σημαντικά ευρήματα μεταξύ των οποίων και τα θεμέλια του ρωμαϊκού λιμανιού.

2. Οι Τοπικοί άρχοντες και τα έργα τους

Πρώτος δήμαρχος της Πάτρας διορίζεται ο Ιωάννης Ασημ. Ζαΐμης (1836-37).

Το (1837-1841) διορίζεται δήμαρχος ο Ιωάννης Μπουκαούρης, μεγαλέμπορος ευκατάστατος, τίμιος, φιλόκοινος, μη δεχθής ποτέ μισθό της υπηρεσίας του (ιστορικό ν λεξικόν των Πατρών Κ. Τριανταφύλλου, Πάτρα 1980 σελ. 252)

Ο Ανδρέας Λόντος δήμαρχος από το 1841-43, με σπουδές νομικής στην Ιταλία, στη δίκη του Κολοκοτρώνη στο Ναύπλιο είναι γραμματέας του δικαστηρίου.

Ο Κ. Σκουρλέτης διορίζεται δήμαρχος απο το 1844 - 51. Το 1847 ανακηρύσσεται δήμαρχος ο Αντώνης Αντωνόπουλος. Η κυβέρνηση θεωρώντας τον αντιπολιτευόμενο δεν δέχεται τον διορισμό του. Εκλέγεται όμως δημοτικός σύμβουλος και πρόεδρος στο Δ.Σ.

Ο Ι. Αντωνόπουλος (1851 - 85) σπουδάζει νομικά στην Κέρκυρα. Διατελεί εισαγγελέας του Α.Π.Τ. το 1849, διορίζεται υπουργός Δικαιοσύνης και προσωρινά Οικονομικών. Θέτει τις βάσεις του Αστικού Κώδικα και ιδρύει Εφετείο και Ειρηνοδικείο στην Πάτρα. Σαν δήμαρχος Πάτρας επισκευάζει τους κεντρικότερους δρόμους λιθόστρωτους. Κατασκευάζει για πρώτη φορά τους κυριότερους των ορθίων και πλαγίων.

Ελιθόστρωσε κρήνας και έστησε μεγάλους φανούς. Καθ όλη την Ερμαϊκήν οδόν .

Ο Μπενιζέλος Ρούφος, δήμαρχος απο το 1855-58, οπότε παραιτείται. Το όνομάτου δίνεται στην πλατεία Υψηλών Αλωνίων. Αργότερα ανεβαίνει στα ανώτατα αξιώματα και διατελεί αντιβασιλέας και πρωθυπουργός.

Το 1866 γίνονται οι πρώτες δημαρχιακές εκλογές με απευθείας εκλογή του Δημάρχου. Εκλέγεται ο Περικλής Καλαμογάρτης που παραμένει ως το 1870. Η σημερινή πλατεία Γεωργίου Α΄ λεγόταν πλατεία Καλαμογάρτη.

Ο Γεώργιος Ρούφος, γιός του Μπενιζέλου Ρούφου, γίνεται δήμαρχος απο το 1870-75. Θεωρείται μαζί με τον αδελφό του Θάνο, σαν ο δημιουργός της νεώτερης πόλης. Κατασκευάζει εργοστάσιο αεριοφωτος. Ο Δήμος δεν πληρώνει δημοτικό φωτισμό στην εταιρεία που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση του έργου.

Ο Περικλής Καλαμογάρτης επανεκλέγεται το 1875-77. Ο Θάνος Κανακάρης -Ρούφος εκλέγεται το 1879-83.

Η Δημαρχία του Δημ. Πατρινού (1883-87) προκαλεί έντονες αντιδράσεις. Ζητάει απο το Δ.Σ. την έγκριση για ίδρυση μυστικής αστυνομίας του δήμου. Επι δημαρχίας Πατρινού δημοσιεύεται με πρότασή του προκήρυξη για έρανο με σκοπό την ανέγερση ανδριάντα στον Π.Π.Γερμανό.

Ο Γεώργιος Ρούφος εκλέγεται δήμαρχος απο 1887 -91.

Δωρίζει τους 800 τόμους της βιβλιοθήκης του στον Δήμο.

Ο Αριστ. Κοντογούρης, δήμαρχος απο το 1891-95, είναι ο ιδρυτής της Φιλαρμονικής Εταιρείας Πατρών. Η εκλογή του θεωρείται σαν δικαίωση για τον αγώνα του υπερ της πόλης και κυρίως του λιμανιού της, επειδή αντιδρά με επιτυχία μπροστά στις πιέσεις του Μανιάκ για την κατασκευή λιμενικών έργων, με υπέρογκα ποσά.

Ο Θάνος Κανακάρης εκλέγεται για δεύτερη φορά το 1895-99. Εργάζεται όλη του την ζωή για τα συμφέροντα της πόλης που μεταμορφώνεται σε μία όμορφη μεγαλούπολη.

„Έργα του είναι“ Η κατασκευή της δεξαμενής των πέντε νέων υδραγωγείων. Με δικές του ενέργειες παραχωρούνται στο δήμο απο το Δημόσιο τα οικοπέδα όπου βρίσκεται η μεσημβρινή αγορά, η αγορά του Μαρκάτου και η αγορά της Άνω Πόλης.

Ανεγέρθη το Β΄ δημοτικό σχολείο θηλέων στην Άνω Πόλη, κατασκεύασε την πλατεία Υψηλών Αλωνίων, διάνοιξε τους δυο δρόμους του γύρου Μεγάλο και Μικρό, κατασκεύασε τον εξοχικό δρόμο Κανακάρη, τον δρόμο προς Βελίτσι και Σαραβάλι, την πλατεία Ομονοίας, το Α. Νεκροταφείο, την επιχωμάτωση του έλους στην περιοχή του Αγ. Ανδρέα. Αγοράζονται απο τον Δήμο οι μετοχές του θεάτρου “Απόλλων” και έτσι μετατρέπεται σε δημοτικό.

Το 1899, εκλέγεται δήμαρχος ο δικηγόρος Δημ. Βότσης,

λόγω όμως των Βαλκανικών πολέμων οι δημοτικές εκλογές αναβάλλονται και έτσι η θητεία του παρατείνεται ως το 1914.

Ο Δ. Βότσης το 1895 εκλέγεται βουλευτής. Εισηγείται στην Βουλή το νομοσχέδιο για την ανέγερση του ναού του Αγίου Ανδρέα που αργότερα σαν δήμαρχος θεμελιώνει. Δεν αναγνωρίζει κόμματα ή πολιτικούς φίλους, αλλά μόνο τους δημότες. Ξεχρεώνει όλα τα παλιά χρέη του Δήμου, ποσού 1.250.800 δρχ. Ανεγείρει τα δημοτικά σφαγεία. Ρυμοτομεί συνοικίες, κατασκευάζει υπονόμους 12 χιλ., δενδροφυτεύει πλατείες, διαρρυθμίζει την πλατεία Όλγας, τοποθετεί δημοτικούς φανούς. Ανεγείρεται επι δημαρχίας του, το πτωχοκομείο, αγοράζει τους στρατώνες στα σύνορα. Αγοράζει το Δημοτικό Μέγαρο αντί 121.000 δρχ. Κατασκευάζει το νεο υδραγωγείο και την νέα δεξαμενή. Εγκαινιάζεται η ηλεκτροφωτισμός στην πλατεία Γεωργίου Α΄ και στην οδό Μαιζώνος με είκοσι τοξοειδείς λαμπτήρες. Η προτομή του στήνεται στην πλατεία Τριών Συμμάχων το 1918.

Το 1914, εκλέγεται δήμαρχος ο Δ. Ανδρικόπουλος-Μπουκαούρης.

Δίνει απο δικά του χρήματα 300 δρχ/μήνα για τις φτωχές οικογένειες των στρατιωτών και αργότερα στην διάρκεια του αποκλεισμού άλλες 250 δρχ. για τα συσσίτια. Παραμένει ως το 1925.

Το 1925 εκλέγεται ο Ι. Βλάχος και το 1934 εκλέγεται

δήμαρχος ο Β. Ρούφος.

Ψηφίζουν για πρώτη φορά οι γυναίκες, απο το 1930, με νόμο της Κυβέρνησης Βενιζέλου, έχουν αποκτήσει το δικαίωμα της ψήφου, στις δημοτικές εκλογές. Ως το 1933 έχουν εκδοθεί στην Πάτρα μόνο 60 εκλογικά βιβλιάρια γυναικών , ως την ημέρα των εκλογών ο αριθμός τους έφθασε τα 300 εκλογικά βιβλιάρια, αλλά τελικά ψήφισαν μόνο 68 γυναίκες. Παραμένει δήμαρχος ως το 1941 οπότε παύεται απο τις κατοχικές αρχές.

Διορίζονται δήμαρχοι οι Δ. Ζωιόπουλος και Γ. Πανταζής . Ο Β. Ρούφος επανέρχεται στην δημαρχία το 1944-45.

Στις εκλογές του 51-54 εκλέγεται ο Β. Ρούφος αλλά το 1957, παραιτείται για λόγους υγείας.

Εκλέγεται ο Ν. Βέτσος (1957-64). Ο Θ. Άννινος παραμένει δήμαρχος την περίοδο (1964-67). Το 1967 παύεται απο το δικτατορικό καθεστώς για να διοριστεί ο Διον. Τσερώνης και ο Κ. Γκολφινόπουλος.

Το 1975 επανεκλέγεται ο Θ. Άννινος καθώς και το 1978 και το 1982.

Η ασφαλτόστρωση των δρόμων της πόλης αρχίζει το 1912, ενώ η ασφαλτόστρωση των κυριότερων δρόμων μετά το 1928, λόγω των γραμμών του τράμ και επειδή η εταιρεία απαιτεί αποζημίωση για την αφαίρεσή τους ή την παραχώρησή τους σ'άλλη εταιρεία.

Απο το 1865 αρχίζει στην πόλη η ονομασία των δρόμων

και η αρίθμηση των σπιτιών. Η τοποθέτηση πινακίδων αρχίζει στις 9 του Μάρτη 1898, απο την Αγ. Νικολάου.

Το 1912 το Δ.Σ. ψηφίζει πρόταση να καταργηθεί η Κυριακή αργία απο τα εμπορικά καταστήματα. Απο τα σημαντικότερα δημοτικά έργα ως τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο θεωρούνται το εργοστάσιο αεριόφωτος, οι τροχιόδρομοι και η ηλεκτροφώτιση της πόλης.

α. Εργοστάσιο αεριόφωτος

Το εργοστάσιο αεριόφωτος θεωρείται από τις πρώτες θετικές δημοτικές δημιουργίες. Ο φωτισμός των σπιτιών και των δρόμων είναι το κυριότερο μέλημα των δημοτικών αρχών.

Στα πρώτα χρόνια χρησιμοποιούν για φωτισμό λυχνάρια και στους δρόμους φανάρια, με λάδι ή πετρέλαιο. Αυτά αντικαθίστανται απο φωταέριο μετά την ίδρυση του εργοστασίου αεριόφωτος το 1872 επι δημαρχίας Γ.Μ. Ρούφου.

Το εργοστάσιο έχει ανεγερθεί στο χώρο μπροστά απο τον Άγιο Άνδρέα. Για πρώτη φορά χρησιμοποιείται το φωταέριο για φωτισμό της πόλης στις 15-6-1874, "δεν έχει όμως φως ζωηρό".

Απο το 1878 με σύμβαση αναλαμβάνει την εκμετάλλευση του η εταιρεία Φόγγελ και Σία, με δωρεάν πάλι αχορήγηση φωτισμού στην πόλη.

Απο το 1898 κατασκευάζεται νέο εργοστάσιο στην περιοχή Κρύα Ιτεών, που χρησιμοποιεί αγγλικούς γαιάνθρακες.

Η σκέψη να ανατεθεί εκμετάλλευση του εργοστασίου στην αγγλική εταιρεία οφείλεται στο δήμαρχο Α. Κοντογούρη, ο οποίος όμως στη σύμβαση προτείνει να αναλάβει η εταιρεία την εγκατάσταση και εκμετάλλευση των τροχιοδρόμων για τη συγκοινωνία της πόλης.

Το εργοστάσιο αερίοφωτος σταματάει να λειτουργεί κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, απο έλλειψη γαιανθράκων. Μετά τον πόλεμο ξαναρχίζει την παροχή φωταερίου στην πόλη, για να διακοπεί και πάλι μετά τη λειτουργία του Γλαύκου, επειδή η κατανάλωση αερίοφωτος πέφτει σημαντικά.

Ξαναλειτουργεί μετά το 1938 ως το 1940, οπότε διακόπτεται η λειτουργία του οριστικά

β. Τροχιόδρομοι

Η αρχική ιδέα να κατασκευαστούν τροχιόδρομοι είναι του Αρ. Κοντογούρη.

Στις αρνήσεις της εταιρείας Θόμψων-Χούστον να φανεί συνεπής στη σύμβαση, αντιτάσσεται ο δήμαρχος Δ. Βότσης. Έτσι η εταιρεία ανεγείρει διπλα στο εργοστάσιο του φωταερίου στις Ιτιές το ηλεκτρικό εργοστάσιο για τους τροχιοδρόμους.

Ταυτόχρονα αρχίζουν να στρώνονται και οι γραμμές στους δρόμους της Πάτρας, που φτάνουν με πλοίο στο λιμάνι το Δεκέμβρη του 1900.

Οι αμαξηλατες παραπονούνται στο δημαρχο, επειδή δεν χωρούν τα κάρρα τους να περνούν το δρόμο και καταστρέφονται απο τις γραμμές.

Η οδός Αγ. Ανδρέου με τους πυκνούς πασάλους για τη μεταφορά των ηλεκτρικών συρμάτων ονομάζεται "η οδός των πασσάλων".

Τα επίσημα εγκαίνια γίνονται στις 5-4-1902. Στην πραγματικότητα είναι και τα εγκαίνια του ηλεκτρισμού, που κατ' αυτό το τρόπο εισάγεται στην πόλη.

Ο κίνδυνος όμως είναι συχνός, γιατί πολλοί επιχειρούν να περάσουν τις γραμμές μπροστά του, όπως και πολλά παιδιά κρεμιόνται απο τα πλευρά του ενώ αυτό βρίσκεται σε κίνηση.

Η έλλειψη κάρβουνου που είναι συνέπεια του Α' παγκόσμιου πολέμου και του αποκλεισμού της Ελλάδας το 1917 έχει σαν αποτέλεσμα να διακοπεί η λειτουργία του εργοστασίου αεριόφωτος και του ηλεκτρικού εργοστασίου.

Έτσι σταματάνε τα τράμ στις 15-3-1917 και οι 800 εργάτες μένουν άνεργοι. Δυστυχώς, η διακοπή της συγκοινωνίας με τα τράμ παραμένει οριστική.

Το 1928 η εταιρεία κηρύσσεται έκπτωτη και οι εγκαταστάσεις της περιέχονται στον δήμο, ο οποίος

επανελημμένα προσπαθεί να τα επαναλειτουργήσει, χωρίς όμως επιτυχία.

γ. Ηλεκτροφωτισμός της πόλης

Στη σύμβαση της εταιρείας τροchioδρόμων με το δήμο καθορίζεται η ηλεκτροφώτιση της οδού Μαιζώνος και πλατείας Γεωργίου. Η εταιρεία όμως αθετεί την υποχρέωσή της και οι προστριβές με το δήμο είναι συχνές.

Μετά την ανέγερση στην Άνθεια του ηλεκτρικού εργοστασίου για τη λειτουργία των τράμ, γίνονται δοκιμές ηλεκτροφωτισμού (Απρίλης του 1903) παρουσία του δημάρχου Δ. Βότση. Αποφασίζεται ταυτόχρονα με την λειτουργία των τράμ να τοποθετηθούν και 6 λαμπτήρες στην πλατεία Γεωργίου.

Τελικά, η πλατεία Γεωργίου, η οδός Μαιζώνος και η παραλία ηλεκτροφωτίζονται στις 22-4-1907 ανήμερα το Πάσχα.

Η πρώτη ηλεκτροπληξία συμβαίνει σ'έναν εργάτη στην πλ. Γεωργίου το 1912.

Το πρώτο οίκημα που ηλεκτροφωτίζεται είναι το εστιατόριο της Ανθείας δίπλα στο εργοστάσιο. Για πολύ καιρό όμως η Πάτρα εξακολουθεί να φωτίζεται με λαμπτήρες άουερ ασετυλίνης.

Ο ανύπαρκτος σχεδόν ηλεκτροφωτισμός της Πάτρας απο την ηλεκτρική εταιρεία των τροchioδρόμων, παρά τις συμβατικές

της υποχρεώσεις, δημιουργούν τη σκέψη δημιουργίας ιδιωτικής επιχείρησης ηλεκτρισμού .

Έτσι, με πρωτοβουλία του συλλόγου "Ερμής" αποφασίζεται το 1912 η ίδρυση ανωνύμου εταιρείας ηλεκτρισμού με κεφάλαια Πατρινών.

Δύο χρόνια αργότερα ο δήμαρχος Μπουκαούρης στη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου της 23-10-1914 αναφέρει ότι τον ηλεκτροφωτισμό της πόλης θα πρέπει να αναλάβει δημοτική επιχείρηση. Παρουσιάζει μάλιστα και μελέτη απο μηχανικό.

Τα γεγονότα όμως του Α' παγκοσμίου πολέμου, με τον αποκλεισμό αναγκάζουν να σταματήσει η λειτουργία όλων των εργοστασίων. Έτσι διακόπτεται η παροχή φωταερίου και ηλεκτρισμού στην πόλη.

Στις 25 Μαρτίου του 1918 φωταγωγούνται το Στρατηγείο, η Μεραρχία, το Δικαστήριο, το Στρατοδικείο και τα λοιπά δημόσια και δημοτικά καταστήματα με κεριά , αφού δεν υπάρχει άλλος φωτισμός.

Πολλά απο τα εργοστάσια έχουν δική τους ηλεκτροκινητήρια δύναμη, όπως το εργοστάσιο του Πραπόπουλου. Επειδή πολλοί καταστηματάρχες και ιδιοκτήτες οικιών του ζητούν ρεύμα, αποφασίζει να φωτίσει την οδό Κορίνθου, Μαιζώνος και Καλαβρύτων, αντί ενός τμήματος φυσικά.

Εργοστάσιο ηλεκτροφωτισμού ιδρύει (1918) ο Ιταλός Μονοπολι που τοποθετεί στους δρόμους 350 λαμπτήρες των 50 κηρίων και στην πλατεία Γεωργίου των 200 κηρίων. Αργότερα (1919) ο επιχειρήματίας Δαλέρμας αγοράζει τα μηχανήματα του Μονόπολι και εγκαθιστά εργοστάσιο ηλεκτρισμού κοντά στην Παντάνασσα.

Αποφασίζεται να ηλεκτροφωτισθεί και η πάνω πόλη και αυτό πραγματοποιείται στις 5-7-1920.

Όλα αυτά όμως θεωρούνται ημίμετρα. Η πρόταση να γίνει εκμετάλλευση των υδάτων του Γλαύκου υιοθετείται και απο τον ίδιο τον πρωθυπουργό Βενιζέλο.

Δέκα σωματεία και συλλόγοι δηλώνουν ότι θα μετάσχουν της εταιρίας. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας καταρτίζει σχέδιο νόμου με τους όρους διακήρυξης της δημοπρασίας (1919). Ο Δήμος δέχεται τις προτάσεις του Δημοσίου και αρχίζει συζήτηση στο δημοτικό συμβούλιο για τη συμμετοχή του στην εταιρεία.

Αλλά η πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων κωλυσιεργεί τις συνεδριάσεις, που αναβάλλονται επανειλημμένα ελλείψει απαρτίας.

Μεσολαβεί η επανάσταση του 1922, και ακυρώνεται η σύμβαση. Ο κίνδυνος όμως αποσοβείται έπειτα απο δραστήρια επέμβαση του υπουργού Συγκοινωνίας Λουκά Σακελλαρόπουλου.

Τελικά υποβάλλεται στη Βουλή νομοσχέδιο που επιτρέπει στο Δήμο Πατρέων να εγκαταστήσει στην πόλη και στα προάστια, με δική του δαπάνη δίκτυο διοχέτευσης, διανομής και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Η περιοχή ορίζεται σε ακτίνα δέκα χιλιομέτρων από την πλατεία Τριών Συμμάχων.

Επιτρέπεται στο δήμο να χρησιμοποιήσει τα νερά του Γλαύκου και των άλλων χειμάρρων του Παναχαϊκού. Η επιτροπή για την εκτέλεση των έργων του Γλαύκου αναθέτει στη γερμανική εταιρεία A.E.G. την κατασκευή του δικτύου της παροχής ρεύματος στην πόλη ενώ τους μεταλλοσωλήνες και τα μηχανήματα του εργοστασίου στην ουγγρική εταιρεία Ganz.

Η εγκατάσταση του δικτύου μέσα στην πόλη αρχίζει το φεβρουάριο του 1925.

Το Μάρτη του 1927 υπογράφεται το καταστατικό της εταιρείας Γλαύκου μεταξύ της ανώνυμης εταιρείας και του δήμου, καθώς και μεταξύ της εταιρείας και της Εθνικής Τράπεζας. Η τράπεζα εκχωρεί στην εταιρεία τις εγκαταστάσεις με τον όρο να καταβάλλεται το τοκοχρεωλύσιο, για την απόσβεση του δανείου.

Απο τις 15 Μάη του 1927 η πόλη αρχίζει να φωτίζεται από το Γλαύκο, ενώ σταματάει η προσωρινή λειτουργία του θερμικού εργοστασίου.

Ταυτόχρονα, αρχίζουν οι συνδέσεις με τα σπίτια και τα

καταστήματα για την παροχή ρεύματος.

Στις 6-12-1928 ολόκληρος ο λόφος Λυκοβούνι ύψους 500 μέτρων και έκτασης 600 - 700 μέτρων κατολισθαίνει και φράζει την κοίτη του ποταμού κάτω απο τον υδατοφράκτη, με αποτέλεσμα να σχηματιστεί μια τεράστια λίμνη. Η λειτουργία του εργοστασίου διακόπτεται, η παραγωγή όμως συνεχίζεται απο το θερμικό εργοστάσιο ενώ ειδοποιούνται οι κάτοικοι να μειώσουν την κατανάλωση.

Στο μεταξύ, ολόκληρο το εργοστάσιο διατρέχει κίνδυνο ολοκληρωτικής καταστροφής από την πίεση του νερού. Απο στιγμή σε στιγμή τα νερά απειλούν να παρασύρουν τα έργα.

Οι ζημιές αποκαθίστανται και τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου η πόλη ξαναρχίζει να φωτίζεται απο τον Γλαύκο.

Πριν λήξει το προνόμιο του ΓΛΑΥΚΟΥ, το 1956 ιδρύεται η ΔΕΗ με το Ν.Δ. 3523 σαν ενιαίος φορέας διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας σ' ολόκληρο τον ελληνικό χώρο. Έτσι καταργούνται οι προνομιακές συμβάσεις και οι άδειες λειτουργίας όλων των ηλεκτρικών επιχειρήσεων.

Ο Γλαύκος συγχωνεύεται με τη ΔΕΗ. Οι εγκαταστάσεις και η πριουσία περιέχονται σ' αυτήν που τα εξαγοράζει με ένα ποσό, το οποίο δεν ανταποκρίνεται στα έξοδα που έχει καταβάλλει ο λαός της Πάτρας για τη δημιουργία της επιχείρησης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Συγκοινωνιακά Μέσα (1833-1940)

1. Η Ναυτιλία και το Λιμάνι της Πάτρας (1872-1992)

Η Ναυτιλία θεωρείται μια από τις πιο παραγωγικές πηγές στην εθνική οικονομία και η χώρα από την αρχαιότητα ακόμα είχε εξελιχθεί σε αξιόλογη ναυτική δύναμη.

Η Πάτρα έχει το δικό της μερίδιο στη ναυτιλιακή δραστηριότητα και τις θαλάσσιες μεταφορές. Η θέση της της δίνει αυτό το προνόμιο.

Από την αρχή της απελευθέρωσης η πόλη γίνεται συγκοινωνιακός κόμβος και συνδέεται αμέσως με τα λιμάνια του εξωτερικού. Πρίντεζι και Τεργέστη. Από το 1833 υπάρχει γραμμή Πάτρα-Αγκώνα-Τεργέστη. Αργότερα η συγκοινωνία με το εξωτερικό πυκνώνει και το 1878 εκτελείται κάθε 15 μέρες.

Μια καινούργια τάξη δημιουργείται μέσα στην κοινωνία της Πάτρας, των ναυτικών πρακτόρων. Ο πιο παλιός πράκτορας ατμοπλοίων και ιστιοφόρων είναι ο Άγγλος Φ. Βούδλεϋ που εκτελεί χρέη και αντιροσώπου της Ολλανδίας. Έρχεται στην

Πάτρα αμέσως μετά την απελευθέρωση για να παραμείνει και να εργαστεί σε αυτή πάνω απο 60 χρόνια. Συμβάλλει στην ανάπτυξη της εμπορικής θαλάσσιας συγκοινωνίας και δίκαια ονομάζεται "πρύτανης των πρακτόρων"

Γνωστές εταιρείες είναι

- α) Η ατμοπλοία του Τζων Μακ Δουλλ και Βάρβουρ που τα πλοία τους "Ηρα" και "Μαργαρίτα" εξυπηρετούν τη γραμμή του Κορινθιακού, τα Εφτάνησα και το Πρίντεζι της Ιταλίας.
- β) Η Ελληνική Ατμοπλοία Δ.Π.Γουδή που τα καράβια της φτάνουν έως Καλαμάτα, Μονεμβασιά, Πειραιά, Σύρο, Θεσσαλονίκη.
- γ) Η Νέα Ελληνική Ατμοπλοία που εξυπηρετεί τη γραμμή Εφτάνησα, Άγιοι Σαράντα, Πρίντεζι.

Τα ατμόπλοια των παραπάνω εταιρειών εξυπηρετούν αρχικά την επιβατική κίνηση, ενώ υπάρχει τακτική εμπορευματική συγκοινωνία. Γι' αυτό και ο Εμπορικός Σύλλογος Πατρών σε υπόμνημα επιτροπής για την οικονομική δυσπραγία στο εμπόριο επισημαίνει ότι δυο είναι τα αίτια της παρακμής

- 1) το άνισο της δημοτικής φορολογίας συγκριτικά με άλλα εμπορικά κέντρα που δεν έχουν διαμετακόμιση, όπως η Κέρκυρα και η Σύρος, και
- 2) η τέλεια έλλειψη συγκοινωνίας του λιμανιού με τα βόρεια λιμάνια της Ευρώπης.

Άλλη εταιρεία είναι η Γενική Ιταλική Ατμοπλοία που

συνδέει την Πάτρα με Κέρκυρα, Πρίντεζι, Πειραιά, Βενετία.

Ός το 1900 μόνο με διαπόρθμευση φτάνουν οι μετανάστες στην Αμερική. Το 1901 η μεγάλη γερμανική εταιρεία Αμβούργο-Αμέρικαν διαθέτει τέσσερα σκάφη της, τα "Τένεδος", "Σέριφος", "Γεωργία" και "Σικελία" και μεταφέρει απ'ευθείας μετανάστες αποτην Ελλάδα στην Αμερική.

Απο το 1902 αρχίζει νέα εμπνευματική συγκοινωνία μεταξύ Πάτρας και Λίβερπουλ. Ετσι, οι έμποροι της Πάτρας, δεν αναγκάζονται να φέρνουν τα εμπορεύματά τους μέσω του Πειραιά.

Η πρώτη Υπερωκεάνιος Ελληνική Ατμοπλοϊκή Εταιρεία ιδρύεται απο τους Δ. Μωραίτη και Αριστ. Χριστοφή που δρομολογούν το 1907 το υπερωκεάνιο "Μωραίτης"(6.045 τόννων) και το 1908 το "Θεμιστοκλής" και "Αθήναι"(6.740 τόννων). Κάθε φορά που τα πλοία αυτά προσεγγίζουν στην Πάτρα οι κάτοικοι κατεβαίνουν στην παραλία με ενθουσιασμό. Ακόμα και όταν φτάνουν στη Ν. Υόρκη τα πλοία, συγκεντρώνονται οι ομογενείς για να μάθουν νέα απο την πατρίδα και να ανταμώσουν τους νέους μετανάστες.

Το "Μακεδονία" με την κήρυξη του βαλκανικού πολέμου το 1912 βρίσκεται στο λιμάνι της Ν. Υόρκης, ναυλώνεται απο Έλληνες της Αμερικής και γεμάτο πολεμοφόδια και εθελοντές καταφτάνει στην Ελλάδα.

Άλλο μέσο επικοινωνίας είναι τα καΐκια. Με αυτά

επικοινωνεί η Πάτρα με τη Ναύπακτο, αλλά και με τα νησιά του Ιονίου.

Η συγκοινωνία αυτή με τα καΐκια πολλές φορές είναι επικίνδυνη όταν οι καιρικές συνθήκες είναι άσχημες. Έτσι, το 1879 ένα ναυάγιο συνταράζει την πατραϊκή κοινωνία. Βυθίζεται ένα καΐκι με 21 τσιγγάνους από την Πάτρα. Πνίγονται 2 άντρες και 9 γυναικόπαιδα. Όταν μαθαίνεται το δυστυχημα ολόκληρη η συνοικία της Αγία Αικατερίνης κατεβαίνει στην παραλία.

Μόνο μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο με την ανάπτυξη των φέρυ-μπωτ και τη δρομολόγησή τους στο στενό Ρίο-Αντίρριο αρχίζει η πυκνή συγκοινωνία μεταξύ Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας.

Σήμερα δεκάδες φέρυ-μπωτ διασχίζουν το στενό Ρίου-Αντιρρίου. Πολλές φορές όμως το χειμώνα, σε άσχημες καιρικές συνθήκες, η συγκοινωνία διακόπτεται. Γι' αυτό το λόγο έχει προγραμματιστεί γέφυρα που θα ενώσει τις δύο στεριές και θα διευκολύνει τη συγκοινωνία.

Στα πρώτα χρόνια μετά τη λήξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου αναπτύσσεται καθημερινή συγκοινωνία με μεγάλα φερυ-μπωτ μεταξύ Πάτρας και Ιταλίας.

Με την πάροδο του χρόνου η συγκοινωνία αυτή αναπτύσσεται σημαντικά και παράλληλα με την αύξηση της τουριστικής κίνησης. Έτσι, δρομολογούνται δεκάδες παρόμοια οχηματαγωγά που φτάνουν όχι μόνο στο Πρίντεζι, αλλά και στο

Μπάρι, την Αγκώνα, τη Βενετία, την Τεργέστη.

Η κατασκευή του λιμανιού παίρνει την προτεραιότητα στα έργα για την ανοικοδόμηση της Πάτρας. Πρώτα κατασκευάζεται ο μώλος του Αγίου Νικολάου για να δένουν τα πλοία και να αποβιβάζονται οι επιβάτες. Σ' αυτόν αποβιβάζεται το 1838 ο βασιλιάς Όθωνας κατά την επίσκεψή του στην πόλη.

Η εργολοβία ανατίθεται στον Γάλλο εργολάβο Μανιάκ. Σύντομα όμως (1883) ο Μανιάκ σταματάει τα έργα και προβάλλει νέες αξιώσεις. Ισχυρίζεται ότι ο κυματοθραύστης κατολισθώνει περισσότερο απ' ότι αρχικά προβλεφθηκε. Γι' αυτό απαιτεί αναθεώρηση της σύμβασης με μεγαλύτερη αμοιβή.

Αποφασίζεται τότε να κατασκευαστεί δοκιμαστικά ένα τμήμα απο 100 μέτρα για να ελεγχθούν οι αξιώσεις του εργολάβου, ενώ παράλληλα διορίζεται επιτροπή από δυο Γάλλους μηχανικούς.

Τα έργα αποπερατώνονται το 1889 απο τη γαλλικη εταιρεία Μανιάκ (απλή συνωνυμία με την πρώτη) με την κατασκευή του κυματοθραύστη μήκους 910 μέτρων, ύψους 20 μ. και πλάτους 20 μ. και των δυο μώλων Αγ. Νικολάου μήκους 340 μ. και Καλαβρύτων 248 μ. Τα έργα αυτά στοιχίζουν 8.065.000 χρυσές δραχμές και το εμπόριο υποχρεώνεται σε φορολογία 1%.

Στις 16-6-1889 προκηρύσσεται νέ σύμβαση που κατακυρώνεται στον Αύγουστο Σαιν για να κατασκευαστούν τα

κρηπιδώματα.

Οι πραγματοποιώμενες χαρακτηρίζουν το έδαφος του λιμανιού τελείως ακατάλληλο για να κατασκευαστούν κρηπιδώματα.

Κατά τη λιμενική επιτροπή όμως αυτό είναι τελείως λανθασμένο γιατί επί 25 χρόνια παραμένουν άθικτα τα 26 μέτρα που είχε κατασκευάσει ο ίδιος ο Σαιν όπως άθικτοι παραμένουν και οι λιμενοβραχίονες Καλαβρύτων και Αγίου Νικολάου, καθώς και ο κυματοθραύστης. Όλα αυτά, αν το έδαφος ήταν ακατάλληλο, θα είχαν καταρρεύσει.

Η έλλειψη των κρηπιδωμάτων στο λιμάνι έχει σαν αποτέλεσμα να μην προσεγγίζουν τα πλοία στις αποβάθρες για να αποβιβάσουν τον κόσμο και να ξεφορτώσουν τα εμπορεύματά τους.

Συναγωνισμός γίνεται και στα επιβατικά ατμόπλοια για το ποιο θα έχει μεγαλύτερη ταχύτητα και χαμηλότερα ναύλα

Αποτέλεσμα της έλλειψης των κρηπιδωμάτων στο λιμάνι είναι και η ύπαρξη πολλών φορτηγίδων. Το 1870 που αποφασίζεται η κατασκευή των κρηπιδωμάτων υπάρχουν 40 φορτηγίδες από 10-15 τόννων η κάθε μία.

Αργότερα όμως, το 1912, που η εμπορευματική κίνηση αυξάνεται και προσεγγίζουν μεγάλα ατμόπλοια 15-20 χιλιάδες τόννων, οι φορτηγίδες φτάνουν τις 120 από 20-100 τόννους η κάθε μία. Υπάρχουν ακόμα και 200 βάρκες.

Την κίνηση στο λιμάνι αναπτύσσει κυρίως το διαμετακομιστικό εμπόριο (transito) με τη συγκέντρωση του εμπορίου της Ανατολής και τη μεταφορά του στην Ευρώπη και την Αμερική. Η γεωγραφική θέση της πόλης παίζει σημαντικό ρόλο. Μεταφέρονται μέσω Πατρών καπνά από την Καβάλα, φρούτα από την Σμύρνη, ελιές, λάδι, ταπέτα κ.λ.π. από άλλα λιμάνια της Ανατολικής Μεσογείου. Γενικά, η εξαγωγή και η εισαγωγή του διαμετακομιστικού εμπορίου φτάνει ως το 1912 τους 35-50.000 τόννους το χρόνο.

2. Μελέτες και Έργα περιόδου 1950 - 1992

Το 1954 άρχισε από τον Πολιτικό Μηχανικό Άθω Δάλλα η μελέτη του προβλήτα υπερωκεανίων για την αντιμετώπιση της συνεχώς αυξανόμενης επιβατικής κίνησης. Εξαιτίας όμως των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την κατασκευή, μεταβλήθηκε η μελέτη και αντί για μώλος κατασκευάσθηκε "κρηπίδωμα υπερωκεανίων".

Το 1968 η τεχνική ομάδα "Α. Δάλλας - Παπαπάνος" εξεπόνησε τεχνοοικονομική μελέτη για την ανάπτυξη του λιμανιού και της γύρω περιοχής.

Το 1970-71 ολοκληρώθηκαν οι μελέτες και άρχισε η κατασκευή των έργων της διαπλάτυνσης του μώλου του Αγίου Νικολάου και Γούναρη καθώς και η κατασκευή του νέου μώλου

Άστιγγος για την εξυπηρέτηση των υπερωκεανίων.

3. Αστική Συγκοινωνία

Ως το 1903 η αστική συγκοινωνία γίνεται με τα αμάξια και οι μεταφορές με τα κάρρα, χωρίς να λείπουν τα ατυχήματα, απο τους χαλασμένους δρόμους, το σπάσιμο των τροχών των κάρρων και τις αφηνιάσεις των αλόγων.

Μετά το 1903 η αστική συγκοινωνία γίνεται με τα τράμ. Σα μέσο όρο συγκοινωνίας χρησιμοποιείται και το ποδήλατο που παρουσιάζει μεγάλη διάδοση. Υπάρχει και ο Ποδηλατικός Όμιλος Πατρών που διοργανώνει συχνά αγώνες.

Απο το 1903 όμως αρχίζουν δειλά-δειλά να κυκλοφορούν τα πρώτα αυτοκίνητα στους δρόμους της Πάτρας.

Το Μάη του 1904 έρχεται στην Πάτρα με αυτοκίνητο ο θίασος του Αρνιώτη για να δώσει παραστάσεις.

Το πρώτο φορτηγό αυτοκίνητο το φέρνει ο εργοστασιάρχης Λιάλιος.

Το Μάρτη του 1924 αρχίζει τακτική συγκοινωνία απο τη παραλία ως τα σύνορα με τιμή εισιτηρίου 2,5 δραχμές και απο τον Άγιο Διονυσιο ως τις Ιτιές.

Ο Δήμος της Πάτρας προσπαθεί να αναλάβει το συγκοινωνιακό δίκτυο της πόλης και το 1930 προκυρύσσει

διαγωνισμό με αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης των αστικών γραμμών. Το υπουργείο όμως αντιδρά σε αυτές τις προσπάθειες.

Το Σεπτέμβρη του 1928 συμβαίνουν τα περισσότερα αυτοκινητιστικά δυστυχήματα.

4. Σιδηρόδρομος

Η συγκοινωνία με το σιδηρόδρομο Πάτρας - Αθήνας αρχίζει απο το 1877.

Η πρώτη αμαξοστοιχία έρχεται στην Πάτρα στις 3-12-1887 έπειτα απο πολλές περιπέτειες. Καθυστερεί η αναχώρηση απο έλλειψη νερού, ενώ στο Αίγιο εκτροχιάζονται τα βαγόνια απο βλάβη στις γραμμές λόγω της βροχής.

Για τη "διχοτόμηση" της πόλης απο το σιδηρόδρομο διαμαρτύρεται το Δημοτικό Συμβούλιο και ο Δικηγορικός Σύλλογος, ενώ δέκα χιλιάδες πολίτες στέλνουν αναφορά στον πρωθυπουργό Χ. Τρικούπη ζητώντας να μην περνάει το τραίνο απο την παραλία.

Καθόλου ευχάριστες σκηνές ξετυλίχονται στους σιδηροδρομικούς σταθμούς κατά την άφιξη των τραινών. Από το Ρίο ανεβαίνουν στα βαγόνια υπάλληλοι ξενοδοχείων,

εστιατορίων και βαρκάρηδες για να "ψαρέψουν" πελάτες. Όταν το τραίνο μπαίνει στο σταθμό του Αγίου Διονυσίου και ενώ δεν έχει ακόμα σταματήσει, ανεβαίνουν σ' αυτό διερμηνείς, γκαρσόνια, υπάλληλοι μεταναστευτικών πρακτορείων, αχθοφόροι, λούστροι, λωποδύτες κ.λ.π.

Μέρος III

Το Κοινωνικο-οικονομικό Περιβάλλον στην Πάτρα

1. Επίπεδο εκπαίδευσης

Ο πληθυσμός της πόλης μας σε μεγάλο βαθμό έχει χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 5% δεν έχει πάει καθόλου σε σχολείο.

Το επίπεδο της εκπαίδευσης των ηλικιωμένων ανθρώπων είναι ακόμη χειρότερο και ειδικά των ηλικιωμένων γυναικών . Συγκεκριμένα το 12% του ηλικιωμένου πληθυσμού δεν έχει πάει καθόλου σε σχολείο ενώ απόφοιτοι δημοτικού είναι το 50%.

Αλλά και στους νέους ανθρώπους η κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική. Διαπιστώνεται ότι το 5% των νέων ανθρώπων ηλικίας 16-18 έχουν σταματήσει τις σπουδές τους στο επίπεδο του δημοτικού ενώ το ίδιο ποσοστό παρατηρείται και στην ηλικία των 22-25 ετών.

2. Συνθήκες διαβίωσης

Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού διαμένει σε σπίτια χωρίς κεντρική θέρμανση (36%), δεν έχει αυτοκίνητο στην οικογένεια (36%) ενώ επίσης ένα σημαντικό ποσοστό (8%) δεν έχει τηλέφωνο.

Αλλά και οι συνθήκες διαβίωσης των νέων της πόλης δεν είναι ικανοποιητικές. Μπορεί τα περισσότερα νέα άτομα να ζούν σε ιδιόκτητο σπίτι, με κεντρική θέρμανση, τηλέφωνο και αυτοκίνητο στην οικογένεια όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι το 25% των νέων ανθρώπων ζει σε συνθήκες που δεν τους επιτρέπει να έχουν δικό τους ατομικό χώρο (πολυμελή νοικοκυριά σε αναλογικά μικρά σπίτια).

3. Καθεστώς απασχόλησης και συνθήκες εργασίας

Η Πάτρα εμφανίζει εξαιρετικά υψηλά ποσοστά ανεργίας που υπερβαίνουν κατά πολύ τα εθνικά δεδομένα. Όλα τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η ύπαρξη ανεργίας είναι μάλλον το μεγαλύτερο πρόβλημα στο κοινωνικό περιβάλλον της πόλης.

Το 16% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι άνεργοι. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων είναι υψηλότερα απο τον γενικό πληθυσμό. Άνεργοι δηλώνουν το 23% των νέων ανθρώπων και από αυτούς οι περισσότεροι είναι νεαρές γυναίκες.

4. Επίπεδο εισοδήματος

Το 64% του πληθυσμού της Πάτρας έχει εισόδημα που φτάνει έως τις 250.000 δρχ. τον μήνα. Η ίδια σχεδόν εισοδηματική κατανομή εμφανίζεται και στους νέους ανθρώπους.

Τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα στην πόλη μας καταδεικνυουν γενικά έναν ομοιογενή πληθυσμό χωρίς ριζικές διαφοροποιήσεις που να κατακερματίζουν τον κοινωνικό ιστό και να παράγουν οξείες κοινωνικοοικονομικές αντιθέσεις (π.χ. μειονότητες, υψηλά επίπεδα φτώχειας κ.α.). Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι το κοινωνικό περιβάλλον είναι "φιλικό" για την υγεία της πόλης μας. Υπάρχουν έντονα προβλήματα στο κοινωνικό περιβάλλον που αφορούν την ύπαρξη υψηλής ανεργίας, το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και το χαμηλό επίπεδο εισοδήματος. Επίσης σημαντικά ποσοστά κακών συνθηκών διαβίωσης και ύπαρξη όχι τόσο καλών έως κακών

συνθηκών εργασίας σε ορισμένα τμήματα του πληθυσμού.

Τα προβλήματα αυτά είναι παράγοντας κοινωνικοοικονομικής διαφοροποίησης και πρέπει να προσεχτούν ιδιαίτερα.

Απέναντι σε αυτά η δημοτική πολιτική οφείλει να δώσει λύσεις και να εντατικοποιήσει τις πρωτοβουλίες για συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, να δημιουργήσει προϋποθέσεις για τοπική οικονομική ανάπτυξη και διασφάλιση υγιών συνθηκών εργασίας και ασφάλειας.

Στόχος πρέπει να είναι η δημιουργία μιας δέσμης μέτρων στο κοινωνικό περιβάλλον ώστε ομάδες του πληθυσμού που έχουν χαμηλά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά να μην κατακυλήσουν στον κοινωνικό αποκλεισμό και την αποστέρηση και να μην διαφοροποιούνται στην κατάσταση της υγείας τους έναντι των άλλων ομάδων του πληθυσμού.

Αντικειμενικός σκοπός αυτής της προσπάθειας πρέπει να είναι η ενδυνάμωση των δεσμών αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και στη βελτίωση και προαγωγή της υγείας στην πόλη.

5. Πληθυσμιακή εξέλιξη

Το 1829 η απελευθέρωση του ελληνικού κράτους βρίσκει την Πάτρα με μόλις 4.000 κατοίκους. Ο Πληθυσμός βρίσκεται αριθμητικά στο χαμηλότερο σημείο όλης της μακραίωνης ιστορίας της.

Με την έναρξη του αγώνα κατά του Rouqueville έχει 12.000 Έλληνες, 4.000 Τούρκους και 12 Εβραϊκές οικογένειες. Οι Πατρινοί, τα χρόνια του αγώνα, αναγκάζονται να καταφύγουν στα ορεινά μέρη της Πελοποννήσου, της Αιτωλοακαρνανίας και στα νησιά του Ιονίου. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Βοστίτσα (Αίγιο) και τα Καλάβρυτα έχουν μεγαλύτερο πληθυσμό από την Πάτρα.

Από τη στιγμή όμως που ο φόβος υποχωρεί και οι κάτοικοι αισθάνονται πιο ασφαλείς μέσα στην πόλη, η Πάτρα αναπτύσσεται με ταχύτατο ρυθμό και αρχίζει να δημιουργείται η αστυφιλία.

Την ίδια διορατικότητα και πρόβλεψη σχηματίζουν οι αρχές και θεωρούν ότι η Πάτρα συγκεντρώνει όλες τις προοπτικές για μια μελλοντική μεγαλούπολη στο ελληνικό κράτος. Ήδη υπάρχει η υποδομή με το λιμάνι, τη σταφίδα και το εμπόριο. Υπάρχει όμως και η παράδοση με την ιστορική εξέλιξη της πόλης απο την αδιάκοπη πορεία της μέσα στους

αιώνες.

Οι πρώτοι ξένοι κάτοικοι που πλαισιώνουν τον ισχνό πληθυσμό της Πάτρας είναι νησιώτες, απο την Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο. Ακολουθούν οι Καλαβρυτινοί, Ηλείοι, Ρουμελιώτες και Ηπειρώτες.

Ο πληθυσμός σε μια πρώτη εκτίμηση το 1860 φτάνει τους 18.000 και το 1879 του 25.494 κατοίκους .

Στην απογραφή του 1889 ο δήμος Πατρέων έχει 38.164 κατοίκους και το 1907 έχει 39.247 κατοίκους.

Οι ετεροδημότες κάτοικοι της Πάτρας φέρνουν μαζί και τα δικά τους ήθη - έθιμα που ουσιαστικά δεν διαφέρουν πολύ απο τις αντιλήψεις των Πατρινών.

Στη σύνθεση του πληθυσμού έχει αναμιχτεί και το ξένο στοιχείο σαν αποτέλεσμα του διεθνούς εμπορίου της σταφίδας και λόγω του λιμανιού της πόλης. Το ξένο στοιχείο ενισχύεται σημαντικά μετά την ομαδική εγκατάσταση των Ιταλών, που αρχίζει το 1848.

Οι Ιταλοί δημιουργούν μια αρκετά υπολογίσιμη παροικία και διατηρούν σε ένα μεγάλο βαθμό τις συνηθειες, τον τρόπο ζωής, αλλά και τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.

Εγκαθίστανται στη συνοικια του Αγίου Διονυσίου, ιδρύουν συλλόγους, δικά τους σχολεία, διατηρούν τις δημόσιες γιορτές, ανεγείρουν την καθολική εκκλησία και δημιουργούν δική τους μουσική μπάντα. Δημιουργείται δηλαδή μια

ξεχωριστή κοινωνία μέσα στον πατραϊκό λαό. Πολλοί ξεχωρίζουν για τις ικανότητές τους στις καλλιέργειες και στα περιβόλια.

Με την πάροδο του χρόνου αναπτύσσεται και μια άλλη τάση στην πληθυσμιακή εξέλιξη. Η μετακίνηση ενός μέρους των Πατρινών προς την Αθήνα, που σαν πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους γίνεται ένας σημαντικός πόλος έλξης.

Το αυξημένο βιοτικό επίπεδο των αναπτυγμένων χωρών που δεν φτάνει σε καμιά σύγκριση με το δικό μας, όπως και η φημολογία των σπουδαίων ευκαιριών στον Νέο Κόσμο αναγκάζουν πολλούς να εγκαταλείψουν την πατρική τους γη και να ζητήσουν καλύτερη τύχη στα ξένα.

Ο κάτοικος της Πάτρας έχει συναίσθηση της βιοτικής διαφοράς ανάμεσα στα διάφορα κράτη. Γνωρίζει ότι η βιομηχανική ανάπτυξη, η εμπορική κίνηση, η πολιτιστική διαπαιδαγώγηση, η φιλελευθεροποίηση της ζωής βρίσκονται πολλές βαθμίδες πιο πάνω στα ξένα κράτη. Τη σύγκριση την κάνει μόνος του, αφού οι πιο πλούσιοι Πατρινοί ταξιδεύουν και ζούνε για πολύν καιρό στην Ευρώπη, η σπουδάζουν στα ξένα Πανεπιστήμια.

Έχει όμως και τη θετική της πλευρά αυτή η γνώση των ξένων πολιτισμών, την προσαρμογή της πατραϊκής κοινωνίας στα ξένα πρότυπα, στις ξένες αντιλήψεις και ιδέες. Γι' αυτό και η τάξη των ταξιδευμένων και γλωσσομαθών Πατρινών

διαμορφώνει την κοινωνία. Ένα παράδειγμα είναι ότι αναπτύσσει πριν και απο την άλλη Ελλάδα τις προοδευτικές τάσεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Σε όλα αυτά σημαντικό ρόλο παίζει η σύνδεση της Πάτρας με τη Δύση που είναι εύκολη και συχνή. Η ατμοπλοϊκή συγκοινωνία με την Ιταλία (Μπρίντεζι) γίνεται κάθε εβδομάδα όπως και με την Υεργέστη και τα άλλα λιμάνια της Μεσογείου. Αντίθετα η σύνδεση με την Αθήνα είναι αρκετά δύσκολη, τουλάχιστον ως την εποχή που αρχίζει να λειτουργεί ο σιδηρόδρομος.

Σημαντική ανάπτυξη της ζωής και της κίνησης στην πόλη δίνει το προσφυγικό στοιχείο που κερκαθίσταται μετά τη μικρασιατική καταστροφή. Το ίδιο σημαντικός παράγοντας είναι και η ανάπτυξη της βιομηχανίας που απορροφά ένα σημαντικό εργατικό δυναμικό.

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ανακλύπει αυτή την εξέλιξη. Μετά όμως τη λήξη του ξαναβρίσκει το ρυθμό της.

Το 1972 η Πάτρα έχει 112 χιλιάδες κατοίκους και το 1980 περίπου 140 χιλιάδες.

Μέρος IV

Φυσικό περιβάλλον, Κυκλοφοριακό πρόβλημα

1. Κυκλοφοριακή συνείδηση

Στην χώρα μας λείπει σχεδόν παντελώς η λεγόμενη κυκλοφοριακή συνείδηση. Δεν δόθηκε ποτέ η αρμόζουσα προσοχή στα υπάρχοντα και στα μέλλοντα κυκλοφοριακά προβλήματα.

Στην κυκλοφορία, όπως και στην ιατρική, η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία. Η κυκλοφορία είναι η προϋπόθεση για την ζωή στις κατοικημένες περιοχές. Όπως εξυπηρετεί τον πολιτισμό, έτσι εξυπηρετεί και την ζωή. Γι' αυτό πρέπει να είναι ο ρυθμιστικός παράγοντας της πόλης, για την ομαλή εξέλιξη της ζωής μας.

Με αυτή την εισήγηση θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε τα κυκλοφοριακά προβλήματα, που σήμερα υπάρχουν αλλά και αναμένονται στο προσεχές μέλλον στην πόλη μας και την περιοχή μας γενικότερα και να δείξουμε τρόπους αντιμετώπισής των, με μοναδικό γνώμονα την εξυπηρέτηση του ανθρώπου.

Στην πόλη γίνεται η ανταλλαγή του πολιτισμού και του πνεύματος, εδώ βρίσκεται η Διοίκηση, εδώ λαμβάνει χώρα το εμπόριο.

Επιτρέπεται μόνο για τους κατοίκους, τους επισκέπτες και τα αυτοκίνητα υπηρεσιών δημοσίων και δημοτικών.

2. Υφιστάμενο και Προβλεπόμενο συγκοινωνιακό Οδικό δίκτυο

Το υφιστάμενο δίκτυο του νομού σε γενικές γραμμές εξυπηρετεί σχετικά ικανοποιητικά τις σημερινές μεταφορικές ανάγκες - με εξαίρεση βέβαια το κέντρο και το λιμένα της Πάτρας.

Απο το Βόρειο τμήμα του νομού διέρχεται ο κυκλοφοριακός άξονας Κορίνθου - Πατρών και Πάτρας - Πύργου, του οποίου η κυκλοφορία εμπλέκεται με την εσωτερική κυκλοφορία της Πάτρας με αποτέλεσμα να δημιουργούνται τοπικά, μεγάλα προβλήματα συμφόρησης.

Η κυκλοφορία εντός της πόλης είναι σήμερα και θα γίνεται συνεχώς, πιο προβληματική. Η τροχαία βλέπει την μονοδρόμηση ως το γενικό φάρμακο αντιμετώπισης του προβλήματος.

Σήμερα στην πόλη μας έχουμε 25% περισσότερο φόρτος

απο αυτό που θάχαμε αν δεν υπήρχαν τόσοι μονόδρομοι, γιατί μεγαλώνουν οι αποστάσεις προορισμού μας. Επιπλέον η σηματοδότηση είναι επίσης ελλειπέστατη. Δεν υπάρχει ούτε ένα μέτρο ποδηλατοδρόμιου στην πόλη μας. Ιδίως οι παραλιακοί λεωφόροι έπρεπε να διαθέτουν και απο τα δύο μέρη λωρίδες ποδηλάτων.

Κατά μέσο όρο, κάθε αυτοκίνητο Ι.Χ. βρίσκεται 22 ώρες το 24ωρο σταθμευμένο και μόνο 2 ώρες σε κίνηση καθημερινά.

Προτάσεις

- α) Δημιουργία θέσεων πάρκινγκ για 20.000 αυτοκίνητα ως το 2000,
- β) Δημιουργία νέων δρόμων και κόμβων, σύμφωνα με τους κανόνες της κυκλοφοριακής τεχνικής με πρώτο στόχο την κατασκευή της περιμετρικής και της ζεύξης Ρίου-Αντιρρίου,
- γ) Επέκταση της φωτεινής σηματοδότησης όπου επιβάλλεται και βοηθά στην αποσυμφόρηση της πόλης.

Οι οδικοί αυτοί άξονες που διαμορφώνουν ακτινικό δίκτυο με κέντρο την πόλη της Πάτρας, χαρακτηρίζονται απο ημιορινή κυρίως χάραξη.

Η εξέλιξη της Πάτρας σε ένα απο τα κυριότερα διαμετακομιστικά κέντρα της χώρας, έχει δημιουργήσει μεγάλες ανάγκες για την αναβάθμιση του υφισταμένου οδικού συστήματος μεταφορών της πόλης και ήδη τα απαιτούμενα νεά

έργα βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης.

Η κατασκευή της περιμετρικής οδού (Ευρεία παράκαμψη Πατρών Ε.Π.Π.) αλλά και της μίνι - περιμετρικής (Μ.Π.Π.) της πόλεως θα συντελέσουν αφενός στην απομάκρυνση του μεγάλου όγκου της κυκλοφορίας απο την κατοικημένη περιοχή με αποτέλεσμα την μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης καθώς και ηχορύπανσης, και αφετέρου στην ταχύτερη και οικονομικότερη διακίνηση αγαθών και ανθρώπων.

Η προβλεπόμενη περιμετρική οδός θα πρέπει να ξεκινήσει απο την εμβολή της ζεύξης στην εθνική οδό Πατρών - Αθηνών.

3. Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου

Η σύνδεσις Ρίου - Αντιρρίου είναι ο πυρήνας του οδικού δικτύου της δυτικής Ελλάδος. Εδώ συναντώνται, διασταυρώνονται ή εφάπτονται τα κυκλοφοριακά ρεύματα Βορρά - Νότου και Ανατολής - Δύσεως.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην παρούσα ανακοίνωση είναι οι εξής

α) Μία ζεύξις γενικά σημαίνει κατάργησιν εμποδίων προς

διευκόλυνσιν της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Το πρόβλημα της κυκλοφορίας δημιουργείται από την ανάγκην των ανθρώπων να έρχονται εις επαφήν μεταξύ των και να ανταλλάσσουν τα αγαθά των.

Αυτή η ανάγκη θα υπάρχει - παρ'όλες τις τελειοποιήσεις των τηλεπικοινωνιακών προβλημάτων. Εις τα πλαίσια αυτού του κυκλοφοριακού προβλήματος ευρίσκεται και η ζεύξις Ρίου - Αντιρρίου. Πρόκειται περί ενός μακρόπνοου έργου που δύναται να συγκριθεί με την διάνοξιν του Ισθμού.

β) Η μη έγκαιρος λύσις του προβλήματος της ζεύξεως δεν θα έχει μόνον ως επακόλουθον την αύξησιν των κυκλοφοριακών προβλημάτων θα είναι και εμπόδιο εις την αποκέντρωσιν και φραγμός εις την οικονομικής ανάπτυξιν.

γ) Όπως η ζεύξις έτσι και η κυκλοφορία δεν είναι και δεν επιτρέπεται να γίνου αυτοσκοπός. Αμφότερα πρέπει να εξυπηρετήσουν τον άνθρωπον οικονομικώς, κοινωνικώς, πολιτιστικώς. Να βοηθήσουν να έρθουν πιο κοντά οι άνθρωποι της Ρούμελης και του Μωριά. Θα πρέπει λοιπόν η ζεύξις να έχει πρακτικόν χαρακτήρα προς εξυπηρέτησιν και μόνον των σκοπων αυτών. Μία λύσις γοήτρου θα αποτελεί λάθος.

δ) Η πόλις των Πατρών αναπτύσσεται εις μίαν πρώτης τάξεως

μεγαλούπολιν, ως οικονομικόν και πολιτιστικόν κέντρον της δυτικής Ελλάδος, Η ανάπτυξις της πόλεως προς βορράν θα συμπεριλάβει σε μερικά χρόνια και την περιοχὴν του Ρίου και ως επακόλουθον της ζεύξεως και την περιοχὴν Αντιρρίου ἕως της Ναυπάκτου. Η ζεύξις λοιπόν θα αποτελεί ἕνα τμήμα του στικῶ δικτύου της πόλεως των Πατρῶν και ως ἕνα τέτοιον τμήμα πρέπει να μεταχειρισθῆι.

Η σημερινή κυκλοφορία Ρίου - Αντιρρίου και στις δύο κατευθύνσεις φθάνει τις 12.000 οχήματα το 24ωρο.

4α. Αστική συγκοινωνία

Η αστική συγκοινωνία της Πάτρας ευρίσκεται σήμερα στα χέρια μιας ιδιωτικῆς ἐπιχείρησης - ΚΤΕΛ. Οποσδήποτε βασική ἐπιδίωξη κάθε ιδιωτικῆς εταιρείας είναι το κέρδος.

Η συγκοινωνία ὁμως αποτελεί ζωτικῆς σημασίας ἀνάγκη του λαοῦ μας και ως εκ τούτου είναι ἀντίθετος προς τα συμφέροντα μιας ιδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, ὅπως ακριβῶς συμβαίνει και εις τον τομέσ της Υγείας και της Παιδείας. Πρωταρχικός στόχος, λοιπόν, είναι η δημοτικοποίηση της αστικῆς συγκοινωνίας. Ἐτσι θα δημιουργηθῶν οι προϋποθέσεις δια την προσφοράν στους πολίτες καλῆς

ποιότητας συγκοινωνίας.

Προτάσεις

- 1) Αντικατάσταση των σημερινών λεωφορείων δια νέων συγχρόνων, που θα προσφέρουν όλες τις ανέσεις και θα επιβαρύνουν λογώτερο το περιβάλλον με θόρυβο και καυσαέρια.
- 2) Πύκνωση των δρομολογίων όλων των γραμμών και καθιέρωση νυκτερινών δρομολογίων δια την εξυπηρέτηση των εργαζομένων.
- 3) Επέκταση των υπαρχουσών γραμμών, έτσι ώστε να προσφέρεται συγκοινωνία σε όλους.
- 4) Μεσοπρόθεσμα καθιέρωση νέου μέσου αστικής συγκοινωνίας, που θα εξυπηρετεί καλλίτερα τον πολίτη και δεν θα επιβαρύνει το περιβάλλον.
- 5) Μελέτη και εισαγωγή του μέτρου της αποκλειστικής χρησιμοποίησεως της δεξιάς λωρίδας των κεντρικών δρόμων από τα αστικά λεωφορεία δια την ταχύτεραν μεταφοράν των επιβατών.

Με την δημιουργία καλλιτέρας αστικής συγκοινωνίας επιτυγχάνεται μείωση της κυκλοφορίας δια ιδιωτικών αυτοκινήτων κατά 40% περίπου.

4β. Υπεραστικές συγκοινωνίες

Η υπεραστική συγκοινωνία είναι η φυσική προέκταση της αστικής. Και οι υπεραστικές συγκοινωνίες της πόλεώς μας και του νομού μας, με εξαίρεση τα τραίνα - τα οποία δυστυχώς δεν προσφέρουν ότι θα μπορούσαν να προσφέρουν - ευρίσκονται εις χείρας ιδιωτών, με ύψιστο κριτήριο το όσον το δυνατόν υψηλότερο κέρδος.

Οι σημερινές υπεραστικές συγκοινωνίες δεν εξυπηρετούν τον πολίτη όπως θα έπρεπε. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά: Έγκατάλειψη της υπαίθρου, υπέρογκος αύξηση των ιδιωτικών αυτοκινήτων και τρομακτική διόγκωση του αριθμού των ταξί.

Είναι ανάγκη δια την καλλιτέραν εξυπηρέτηση των κατοίκων του νομού μας να δημιουργηθούν απο τις κοινότητες Οργανισμοί που -με την υλική και ηθική υποστήριξη του Κράτους - θα αναλάβουν την οργάνωση και εκτέλεση των συγκοινωνιών της περιοχής των με γνώμονα, όχι το κέρδος, αλλά εις εκτέλεση του κοινωνικού λειτουργήματος, που λέγεται συγκοινωνία.

Πρέπει να δημιουργηθεί ένα δίκτυο λεωφοριακών γραμμών μετά από μελέτη των αναγκών μετακινήσεων των

κατοίκων, εις ολόκληρον τον νομόν και τους γειτονικούς νομούς, ώστε να εξυπηρετούνται οι κάτοικοι των πόλεων και των χωριών μεταξύ των και όχι ως συνήθως γίνεται σήμερα μέσω της πρωτεύουσας του νομού.

Προτάσεις

1. Η υπεραστική συγκοινωνία πρέπει να περιέλθει εις χείρας των κοινοτήτων.
2. Προϋπόθεση δια την εξυπηρέτηση των χωριών δια λεωφορείων είναι η κατασκευή δρόμων με ασφαλτον προς όλα τα χωριά του νομού μας.
3. Πύκνωση των δρομολογίων και καθιέρωση νέων γραμμών δια την συγκοινωνία μεταξύ των πόλεων και χωριών, χωρίς την παρεμβολή της πρωτεύουσας του νομού.
4. Αύξηση της προσφοράς και ποιότητας των θαλασίων συγκοινωνιών.
5. Ταχεία εκτέλεση της ζεύξεως Ρίου - Αντιρρίου ως έργον αποφασιστικής σημασίας δια την επικοινωνία των κατοίκων της Δυτικής Ελλάδος. Δια τον χρόνον έως την εκτέλεση του έργου.
6. Κρατικοποίηση των φέρρου - μπώτ δια της εκδόσεως ομολόγων προς αγοράν εκ μέρους των κατοίκων της Δυτικής Ελλάδος.
7. Σοβαρή αντιμετώπιση της κατασκευής αεροδρομίου στην

περιοχή μας, δια τας εσωτερικάς και εξωτερικάς συγκοινωνίας.
8. Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των τραίνων που σήμερα
ευρίσκονται στο επίπεδο του περασμένου αιώνα.

4γ. Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το υφιστάμενο σιδηροδρομικό δίκτυο ελίσσεται στο βόρειο παραλιακό τμήμα του νομού, διέρχεται από το Αίγιο και μέσω του Αγίου Γεωργίου Ρίου φθάνει στην Πάτρα.

Η σιδηροδρομική γραμμή διέρχεται περιμετρικά του υφισταμένου λιμένα και στον Άγιο Διονύσιο λειτουργεί ο κεντρικός επιβατικός σταθμός της πόλης. Η γραμμή συνεχίζει σχεδόν παραλιακά κατά μήκος της Ακτής Δυμαίων, μέχρι την Κάτω Αχαΐα και την Μανωλάδα.

Η σημερινή μονή μετρική γραμμή για όλο το μήκος Αθηνών - Κορίνθου - Πατρών είναι ανεπαρκής τόσο για την επιβατική όσο και για την εμπορική διακίνηση. Η γραμμή χρησιμοποιείται κυρίως για επιβατική διακίνηση και ελάχιστα για εμπορική.

5α. Ατμοσφαιρική ρύπανση

Ο θόρυβος, τα καυσαέρια και οι χώροι πρασίνου, που χάνονται για την κατασκευή δρόμων και η καταστροφή του τοπίου, είναι οι σπουδαιότερες επιβαρύνσεις του περιβάλλοντος από την σημερινή κυκλοφορία.

Πρέπει να ληφθούν μέτρα περιορισμού του θορύβου και επιβαρύνσεως της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια εντός των κατοικημένων περιοχών. Δια μέσου μελετών πρέπει να βρεθεί τρόπος μετρήσεως της επιβαρύνσεως του περιβάλλοντος λόγω θορύβου και καυσαερίων. Και πρέπει να ερευνηθούν οι λόγοι, που δημιουργούν την επιβάρυνση.

Η ταχύτης και η πλημμελής κατάσταση των οχημάτων δημιουργούν ως γνωστόν και μεγαλύτερο θόρυβο και περισσότερα καυσαέρια.

Με οργανωτικά μέτρα, λοιπόν, θα μπορούσε να καλλιερευση η κατάσταση κατά πολύ. Επίσης πρέπει να εξετασθεί η περίπτωση της αρνήσεως χορηγήσεως οικοδομικών αδειών δια κατοικίας επί δρόμων υψηλής κυκλοφορίας.

Η ύπαρξη ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι καθοριστικός παράγοντας επηρεασμού του επιπέδου υγείας του πληθυσμού και της ποιότητας ζωής στην πόλη.

Οι ατμοσφαιρικοί ρύποι στην πόλη της Πάτρας προέρχονται κυρίως από την κυκλοφορία, τη ναυσιπλοΐα, τη θέρμανση των κτιρίων καθώς και τη βιομηχανία της περιοχής.

Θα πρέπει από την αρχή να επισημανθεί ότι η γεωμορφολογική θέση της πόλης σε συνδυασμό με την ύπαρξη ρευμάτων καθαρού αέρα είναι μια καθοριστική παράμετρος στη διασπορά των ατμοσφαιρικών ρύπων και τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (η επικλινή θέση της πόλης, η ύπαρξη υψηλών βουνών όπως ο Παναχαϊκός και ο Πατραϊκός και Κορινθιακός κόλπος επηρεάζουν την κατεύθυνση των ανέμων που είναι κυρίως Β-ΒΑ και Ν-ΝΔ και έντονοι).

Όμως η κατάσταση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Πάτρα μέχρι σήμερα δεν έχει περιγραφεί επαρκώς και είναι δύσκολο να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τις ακριβείς επιπτώσεις της στην υγεία και την ποιότητα ζωής του πληθυσμού.

5β. Θαλάσσια ρύπανση

Η θέση της Πάτρας είναι μοναδική σε σχέση με τη θάλασσα καθώς η πόλη είναι κτισμένη κατά μήκος της ακτής.

Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 στο κέντρο της

πόλης, στο κεντρικό λιμενοβραχίονα, υπήρχε η δυνατότητα για μπάνιο και για ψάρεμα.

Με την αύξηση της κίνησης στο λιμάνι, την πληθυσμιακή επέκταση της πόλης και την απουσία σταθμού επεξεργασίας λυμάτων, αυτή η συνήθεια έγινε αδύνατη.

Η ποιότητα του νερού μετρούμενη με δείκτες για την περιεκτικότητα σε βακτήρια και οργανικά υλικά (φώσφορος, άζωτο) παρουσίασε επίπεδα απαγορευτικά για κολύμβηση. Επίσης, μελέτες κατά καιρούς έχουν επισημάνει την ανάγκη παρακολούθησης της ρύπανσης και έχουν διατυπώσει υποθέσεις για τις πιθανές επιπτώσεις της στην δημόσια υγεία σε ότι αφορά τη διάθεση ασφαλών τροφών στη πόλη (π.χ. μολυσμένα ψάρια κ.α.)

Μακροπρόθεσμος στόχος της πόλης είναι η αναζωογόνηση της θάλασσας και η δημιουργία ζωνών για ψάρεμα, μπάνιο και άλλες δραστηριότητες αναψυχής.

Η δημιουργία του σταθμού βιολογικού καθαρισμού θα αποτελέσει τον ουσιαστικότερο παράγοντα αναβάθμισης της ποιότητας της θάλασσας κατά μήκος της πόλης και της αποκατάστασης της βιολογικής ισορροπίας του πατραϊκού κόλπου.

5γ. Ηχητική ρύπανση

Η ηχητική ρύπανση στην πόλη της Πάτρας είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα. Έρευνες γνώμης στον πληθυσμό τα τελευταία χρόνια έχουν καταδείξει ότι είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που απασχολούν τους πολίτες.

Μετρήσεις κυκλοφοριακού θορύβου στην πόλη που διεξήχθησαν το 1992 σε 200 σημεία μέτρησης στο αστηριακό δίκτυο της πόλης έδειξαν ότι από το σύνολο των μετρήσεων

1. Το 23% εμφανίζουν ακουστική κατάσταση τουλάχιστον "απαράδεκτη"
2. Το 48% εμφανίζουν ακουστική κατάσταση επιεικώς "θορυβώδη"
3. Το 20% εμφανίζουν ακουστική κατάσταση "σχεδόν ανεκτή"
4. Μόνο το 9% εμφανίζουν "ανεκτή" ακουστική κατάσταση.

Με δεδομένο ότι πολλοί ευρωπαϊκοί κανονισμοί καθορίζουν ανώτατα όρια στάθμης L_{eq} για περιοχές κατοικίας τα 55-60 dB(A) γίνεται εμφανές ότι η πόλη της Πάτρας δεν μπορεί να προσεγγίσει αυτά τα όρια και συνεπώς απαιτείται να τεθούν άμεσα στόχοι και μηχανισμοί ελέγχου της ηχορύπανσης.

Οι κάτοικοι πρέπει να προστατευθούν από τα δυσάρεστα επακόλουθα της κυκλοφορίας και προ πάντων από το θόρυβο. Αυτό επιτυγχάνεται με σωστή τοποθέτηση των οικοδομών και με μέτρα προστατευτικά προς απομόνωση του θορύβου. Χωμάτινα προχώματα τα οποία βέβαια μπορούν να στολισθούν με λουλούδια μπορούν να τοποθετηθούν στα άκρα μιας κατοικιμένης περιοχής ή μεταξύ των κατοικιών και ενός δρόμου υψηλής κυκλοφορίας.

Η προστασία των νέων περιοχών κατοικιών από τις επιβαρύνσεις της κυκλοφορίας και προ πάντων του θορύβου είναι θέμα της αρχιτεκτονικής, η προστασία των υπαρχόντων είναι θέμα της φυσικής.

Τα μέτρα προστασίας δεν καταπολεμούν το θόρυβο στη πηγή του, αλλά προστατεύουν τα θύματα.

Τίθεται βέβαια και το ερώτημα ποιός θα πληρώσει τα έξοδα για τα μέτρα προστασίας εναντίον των θορύβων. Όπως πάντοτε στα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να πληρώνει αυτός που δημιουργεί την επιβάρυνση, δηλαδή σ' αυτή την περίπτωση το αυτοκίνητο.

Τα αυτοκίνητα πρέπει να είναι έτσι κατασκευασμένα ώστε να κάνουν λίγο θόρυβο, να παράγουν ελάχιστα καυσαέρια και σε συγκρούσεις με πεζούς ή ποδηλάτες να κάνουν μικρά τραύματα. Δυστυχώς τέτοιες καταστάσεις δεν έρχονται από μόνες τους.

Χρειάζεται να υπάρξει αυστηρή νομοθεσία. Οι αυστηροί νόμοι πλήττουν και εδώ τον αίτιο. Μέχρι να υπάρξει επιτυχία αυτού του μέτρου θα περάσουν τουλάχιστον δέκα χρόνια. Είναι το ελάχιστον χρονικό διάστημα για την νομοθεσία, την κατασκευή στο εξωτερικό ή εδώ και την αντικατάσταση όλων των υπαρχόντων σήμερα αυτοκινήτων.

6α. Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός

Το δίκτυο αποχέτευσης της Πάτρας αποτελείται από αυτόνομα παντοροϊκά δίκτυα τα οποία κατασκευάστηκαν κτά καιρούς, χωρίς κάποια γενικότερη μελέτη. Το συνολικό μήκος του δικτύου εκτιμάται ότι είναι 300 χιλιόμετρα και καλύπτει σήμερα περίπου το 85-90 % της έκτασης και του πληθυσμού του Δήμου Πατρέων

Η δημοτική πολιτική για την αποχέτευση στόχο έχει την κατασκευή ενός σύγχρονου, πλήρους και ολοκληρωμένου δικτύου αποχέτευσης και την κατασκευή μονάδας βιολογικού καθαρισμού. Αντικειμενικός σκοπός αυτής της πολιτικής είναι η κάλυψη των αναγκών της πόλης, η προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα η απορρύπανση του Πατραϊκού κόλπου και η προστασία του θαλασσίου οικοσυστήματος.

Στην κατεύθυνση αυτή έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται τα προγράμματα κατασκευής κεντρικών αποχετευτικών αγωγών και συλλεκτήρων αγωγών ομβρίων υδάτων με τα συναφή έργα τους καθώς επίσης και η κατασκευή των εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων. Το έργο του βιολογικού καθαρισμού υπόκειται στις σύγχρονες και διεθνείς προδιαγραφές οι οποίες συνίστανται στην εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών, βέλτιστων από ενεργειακή άποψη και ιδιαίτερα από προδιαγραφές αναβάθμισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και αισθητικής αναβάθμισης της περιοχής εγκατάστασή του.

Οι άμεσες προτεραιότητες της δημοτικής πολιτικής είναι η ολοκλήρωση του αποχετευτικού δικτύου το έτος 2000 σε ότι αφορά δε το βιολογικό καθαρισμό είναι στη φάση της δημοπράτησης και της εργολαβίας, έχει επιλεγεί ο χώρος και η διαδικασία αυτής της πρώτης υλοποίησης του έργου θα έργο θα ολοκληρωθεί σε 30 μήνες.

6β. Διαχείριση απορριμμάτων

Στην Πάτρα παράγονται περίπου 200 τόνοι απορριμμάτων την ημέρα που αναλογούν σχεδόν σε 1χιλιόγραμμα ανά κάτοικο

της πόλης.

Η πολιτική διαχείρισης των απορριμμάτων είναι ενταγμένη σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική αντιμετώπισης του προβλήματος των απορριμμάτων που έχει διττό χαρακτήρα, δηλαδή τη μείωση της παραγωγής απορριμμάτων και την ανακύκλωση. Αντικειμενικός σκοπός είναι η εξάλειψη των κινδύνων για τη δημόσια υγεία και η αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

Πέντε είναι οι άξονες πάνω στους οποίους εδράζεται η πολιτική διαχείρισης απορριμμάτων στην Πάτρα

1. Ενημέρωση και Πρόληψη
2. Συλλογή και Μεταφορά
3. Ανακύκλωση
4. Νέος Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ)
5. Αποκατάσταση του παλαιού χώρου υγειονομικής

ταφής Απορριμμάτων

Η πολιτική ενημέρωσης και πρόληψης αντικειμενικό σκοπό έχει την ευαισθητοποίηση και υποκίνηση της τοπικής κοινωνίας στην κατεύθυνση της μείωσης της παραγωγής και την ανακύκλωση.

Βασικές προτεραιότητες αυτής της πολιτικής είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του νέου κανονισμού Καθαριότητας της Πόλης και η μείωση της χρήσης πλαστικού στην συλλογή

των απορριμμάτων και η αντικατάσταση του απο ανακυκλωμένα υλικά.

Ο σχεδιασμός του νέου κανονισμού καθαριότητας έχει ολοκληρωθεί (1996) και προβλέπει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Δήμου και των πολιτών στον τομέα της καθαριότητας.

Η πολιτική συλλογής και μεταφοράς αντικειμενικό σκοπό έχει την αποδοτική συλλογή και μεταφορά των απορριμμάτων στα πλαίσια τήρησης κανόνων σεβασμού του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

Η πολιτική Ανακύκλωσης αντικειμενικό σκοπό έχει την υποκίνηση της κοινωνίας στον τομέα της ανακύκλωσης των απορριμμάτων και την εφαρμογή προγραμμάτων ανακύκλωσης.

Στην κατεύθυνση αυτή σχεδιάστηκε και λειτουργούν προγράμματα ενημέρωσης, τοποθετήθηκαν κάδοι ανακύκλωσης σε κεντρικά σημεία της πόλης για χαρτί και αλουμίνιο και σχεδιάστηκαν και λειτουργούν απο το 1993 τρία πιλοτικά προγράμματα ανακύκλωσης που αφορούν τα μεγάλα σχολικά συγκροτήματα, το εμπορικό κέντρο της πόλης και επιλεγμένες συνοικίες. Τα πιλοτικά προγράμματα αποδίδουν περίπου 25 τόνους χαρτί το μήνα και 500 χιλιόγραμμα αλουμίνιο το μήνα.

Στόχος είναι η επέκταση της ανακύκλωσης σε όλη την πόλη και σε άλλα υλικά (όπως γυαλί, πλαστικό, υφάσματα κ.α.) και η μείωση των όγκων απορριμμάτων που διατίθενται για

υγειονομική ταφή.

Ο Νέος χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.) λειτουργεί από τα τέλη του 1995 και έχει χρόνο ζωής 18 έτη. Ο σχεδιασμός του ακολούθησε τις πλέον σύγχρονες προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για ορθολογική ανάπτυξη και σταδιακή αποκατάσταση του χώρου, τις τοπικές συνθήκες επιφανειακής απορροής και προστασίας του επεδάφου και των υπογείων νερών, τις απαιτήσεις για αποτελεσματική διαχείριση των στραγγισμάτων και του βιοαερίου καθώς και τις απαιτήσεις για συνεχή περιβαλλοντική παρακολούθηση ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία και το περιβάλλον απο το ενδεχόμενο διαφυγής ρυπαντών.

7. Ποιότητα πόσιμου νερού

Στην Πάτρα καταναλώνονται περίπου 30.000 έως 40.000 m³ πόσιμου νερού την ημέρα που αναλογούν σχεδόν σε 0,19 έως 0,26 m³ ανά κάτοικο.

Μέχρι και το 1994 ανεδείκνυαν το πόσιμο νερό ως πρώτο πρόβλημα του οποίου έπονταν τα προβλήματα της κυκλοφορίας και της καθαριότητας. Η δημοτική πολιτική για το πόσιμο νερό

άρχισε να σχεδιάζεται ορθολογικά απο τα τέλη του 1988 οπότε και συνεστήθη η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.Π.) . Αντικειμενικός σκοπός αυτής της πολιτικής είναι η ικανοποίηση των αναγκών του πληθυσμού σε πόσιμο νερό και η διασφάλιση της ποιότητάς του.

Προτεραιότητες αυτής της πολιτικής ήταν

1. Ο εντοπισμός νέων πηγών πόσιμου νερού
2. Η δημιουργία νέου δικτύου πόσιμου νερού
3. Η δημιουργία μονάδας επεξεργασίας πόσιμου νερού
4. Ο συνεχής έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου νερού

Ο εντοπισμός νέων πηγών περιέλαβε την εφαρμογή νέων γεωτρήσεων και τη δημιουργία νέων αγωγών για τη μεταφορά πόσιμου νερού και στόχευσε στην επίλυση των προβλημάτων που συσσωρεύτηκαν από τις παλιές πηγές και γεωτρήσεις. Το πρόγραμμα αυτό έχει ολοκληρωθεί.

Το πρόγραμμα δημιουργίας νέου δικτύου ύδρευσης της πόλης έχει σχεδόν ολοκληρωθεί (μέχρι σήμερα αντικαταστήθηκε κατά 90% το παλαιο δίκτυο). Το πρόγραμμα εκτός από την αντικατάσταση περιλαμβάνει και τη συντήρηση του δικτύου.

Η μονάδα επεξεργασίας του πόσιμου νερού που λειτουργεί στην Πάτρα σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντικειμενικό

σκοπό έχει τη διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού. Στη μονάδα επεξεργασίας εισέρχεται το νερό του Γλαύκου που δεν ρυπαίνεται από φυτοφάρμακα, τοξικές ή οργανικές ουσίες και πραγματοποιείται απομάκρυνση των αιωρούμενων κολλοειδών στερεών (θολότητα) του χρώματος που οφείλεται στα στερεά και των μικροοργανισμών του νερού. Το παραγόμενο πόσιμο νερό είναι άριστης ποιότητας και καλύπτει όλες τις διεθνείς και ευρωπαϊκές προδιαγραφές.

Το Χημικό Εργαστήριο της ΔΕΥΑΠ οργανώθηκε και λειτουργεί από το 1991. Το Εργαστήριο έχει αντικειμενικό σκοπό τη συνεχή παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του πόσιμου νερού. Στην κατεύθυνση αυτή πραγματοποιεί χημικές αναλύσεις με καθημερινές δειγματοληψίες και μετρήσεις, περιοδικές μητρήσεις καθώς και μικροβιολογικές και βιολογικές αναλύσεις.

Οι περιοδικές χημικές αναλύσεις αφορούν τον εντοπισμό βαρέων μετάλλων (κυάνιο, κάδμιο, χρώμιο, μόλυβδος και υδράργυρος), αναλύσεις για πολυκυκλικούς και αρωματικούς υδρογονάνθρακες και αναλύσεις για φυτοφάρμακα. Οι παραπάνω ουσίες δεν υπάρχουν στο νερό της Πάτρας.

Οι μικροβιολογικές αναλύσεις διενεργούνται σε καθημερινή βάση με σταθμούς δειγματοληψίας σε όλα τα δημοτικά σχολεία και εξετάζεται η τυχόν ύπαρξη ολικών κολοβακτηριδίων, κοπράνων και εντεροκόκκων. Τα

αποτελέσματα των μετρήσεων καταδεικνύουν ότι τα τελευταία δύο χρόνια δεν υπάρχει κανένα μικροβιολογικό πρόβλημα στο πόσιμο νερό της πόλης.

8. Πεζόδρομοι - Χώροι πρασίνου

Η κατάσταση στην πόλη της Πάτρας απο την άποψη της ύπαρξης πεζοδρόμων είναι τραγική. Το συνολικό μήκος των πεζοδρόμων που αναλογεί στη συνολική έκταση της πόλης είναι 1km πεζοδρόμων προς τα 25.000 km², δηλαδή ο δείκτης πεζοδρόμησης είναι μηδενικός.

Κλεισμένα απο περίπτερα, στύλους της ΔΕΗ, του ΟΤΕ, διαφημιστικές πινακίδες και παρκαρισμένα αυτοκινητα. Τα δε δάπεδα αυτών είναι σωστές παγίδες για τους πεζούς. Δηλαδή η πόλη μας είναι εχθρική για τους πεζούς. Δεν παρέχεται καμμιά ασφάλεια στους κόμβους και τις διαβάσεις, αλλά ισχύει ο νόμος του ισχυρότερου. Κατά αυτό τον τρόπο αναγκάζεσαι να γίνεις παραβάτης. Κανένας πεζός δεν δίνει σημασία στα φανάρια.

Προτάσεις

1. Διαπλάτυνση τουλάχιστον δυο μέτρων σ' όλα τα πεζοδρόμια και ταυτόχρονα αφαίρεση όλων των εμποδίων. Πεζοδρόμια σ' όλους τους δρόμους.
2. Απόλυτη προτεραιότητα στους κόμβους και τις διαβάσεις στους πεζούς.
3. Δημιουργία ζωνών πεζών στο κέντρο και τις συνοικίες για να μπορούν ανενόχλητοι να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των.
4. Κατασκευή υπογείων ή υπεργείων διαβάσεων στους δρόμους ταχείας κυκλοφορίας.

Αντίθετα η κατάσταση σε ότι αφορά την ύπαρξη των χώρων πρασίνου στην πόλη (συμπεριλαμβανομένων των πλατειών) στους οποίους έχει πρόσβαση ο πληθυσμός είναι καλή. Η κατάσταση αυτή αναμένεται να βελτιωθεί περισσότερο και με την παρέμβαση στο χώρο του έλους της Αγιάς και την αναμόρφωση του χώρου στο Καβουκάκι, που θα συνδέσει περισσότερο την πόλη μ' ένα ευεγερτικό παράγοντα του φυσικού περιβάλλοντός της.

8α. Αθλητικοί χώροι

Στην πόλη της Πάτρας λειτουργούν αθλητικοί χώροι για όλα τα γνωστά και διαδεδομένα, ομαδικά και ατομικά αθλήματα. Οι αθλητικοί χώροι του Δήμου καλύπτουν με γήπεδα τα αθλήματα του μπάσκετ, βόλεϋ, χάντμπολ, τέννις, ποδοσφαίρου ενώ λειτουργεί πίστα αερομοντελισμού και δημοτικό κέντρο ενόργανης γυμναστικής.

Οι υπόλοιποι αθλητικοί χώροι ανήκουν στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (π.χ. Απόλλωνας, Παναχαϊκή κ.α.)

Η αναλογία αυτή εμφανίζει σημαντική απόκλιση από τη μέση τιμή (0,97) που εμφανίζουν οι άλλες ευρωπαϊκές πόλεις.

Η μείωση των περιβαλλοντικών κινδύνων για τη δημόσια υγεία απετέλεσε κεντρικής σημασίας προτεραιότητα στο σχεδιασμό και την άσκηση της δημοτικής πολιτικής την τελευταία δεκαετία. Σε αυτό το πεδίο έγιναν συγκροτημένες παρεμβάσεις που αφορούν κυρίως την ποιότητα του ποσίμου νερού, τη διαχείριση των απορριμάτων και την αποχέτευση.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να ολοκληρωθούν ιδίως σε ότι αφορά την αποχέτευση, τη λειτουργία του βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων και την ανακύκλωση των απορριμάτων. Όμως, ο δρόμος που πρέπει να διανύσει η πόλη

στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού "περιβάλλοντος για την υγεία και την ποιότητα ζωής των πολιτών είναι ακόμη μακρύς.

Προτεραιότητες προς αυτή την κατεύθυνση είναι η συστηματική παρακολούθηση της ρύπανσης στην ατμόσφαιρα και τη θάλασσα, η μείωση της ηχορύπανσης, η διευκόλυνση των πεζών και των ποδηλωτών στα πλαίσια της επίλυσης του κυκλοφοριακού προβλήματος (πεζότοποι, χώροι πρασίνου, πεζόδρομοι κ.α.) και επίσης η συνέχιση της προσφοράς αθλητικών χώρων και η ενθάρρυνση της σωματικής άσκησης.

9α. Κυκλοφοριακή Ασφάλεια

Αποτέλεσμα της κακής ποιότητας των κυκλοφοριακών εγκαταστάσεων είναι τα καθημερινά τροχαία ατυχήματα με συνήθως τραγικά επακόλουθα. Η πολιτεία έπρεπε να έχει ρίξει το μεγαλύτερο δυνατό βάρος στην πρόληψη των τροχαίων ατυχημάτων ώστε να αποφεύγονται και ο ανθρώπινος πόνος αλλά και η επιβάρυνση της εθνικής οικονομίας.

Τρεις είναι οι παράγοντες δια να δημιουργηθεί ένα τροχαίο ατύχημα"

1. Το όχημα
2. Η κυκλοφοριακή εγκατάσταση όπως δρόμος, κόμβος,

σηματοδότηση

3. Ο άνθρωπος

Ένας ή και περισσότεροι μαζί απο αυτούς του παράγοντες είναι η αιτία όλων των ατυχημάτων. Το όχημα δεν παρέχει την απαιτούμενη ασφάλεια γιατί λείπει εκ μέρους της αρχής ο περιοδικός ουσιαστικός έλεγχος εκείνων των τμημάτων του οχήματος, που είναι αποφασιστικά δια την ασφαλή κίνηση.

Ο έλεγχος, που γίνεται κατά την πρώτην κυκλοφορίαν ή κατά την μεταβίβαση ενός οχήματος είναι εντελώς τυπικός.

Η κυκλοφοριακή εγκατάσταση -δρόμος, κόμβος, σηματοδότηση - είναι βασικός παράγοντας ατυχημάτων. Συμβαίνει εδώ στην Ελλάδα κανείς δρόμος και κανένας κόμβος να μην έχουν γίνει σύμφωνα με την επιστημονική δεοντολογία της κινητικής. Επίσης η σηματοδότηση και η απλή και η φωτεινή δεν προσφέρουν στον μέτοχο της κυκλοφορίας -οδηγό ή πεζό - ασφαλείς λύσεις συμπεριφοράς. Η κατάσταση των δρόμων με τις λακκούβες, την έλλειψη στηθαίων ασφαλείας και ο ελλιπής ή ανύπαρκτος φωτισμός είναι εστίες ατυχημάτων.

Ο άνθρωπος, ως μέτοχος της κυκλοφορίας, γίνεται επίσης αιτία ατυχημάτων. Εκείνο, που δεν είναι σωστό είναι ο ισχυρισμός της στατιστικής υπηρεσίας και της τροχαίας ότι ο άνθρωπος είναι ο κύριος αίτιος των κυκλοφοριακών ατυχημάτων. Όταν τα αυτοκίνητα και οι δρόμοι καλλιτερεύσουν θα μειωθούν τα ατυχήματα κατά πολύ, ' όπως

άλλωστε συμβαίνει και σε άλλες χώρες. Έδώ πρέπει να δοθεί σπουδαιότητα στην καλλιτέρευση της εκπαίδευσως των υποψηφίων οδηγών και στην αυστηρότητα των εξετάσεων. Επίσης πρέπει να καθιερωθεί στα σχολεία και στους τόπους της εργασίας περιοδικό μάθημα - ενημέρωση για την συμπεριφορά των πεζών στην κυκλοφορία της πόλεως.

9β. Κυκλοφορία και Πολεοδομία - Χωροταξία

Η κυκλοφορία της πόλης δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί χωριστά από την πολεοδομία και χωροταξία. Δυστυχώς πρέπει να επισημανθεί ότι έως τώρα δεν υπήρξε σοβαρή αντιμετώπιση ούτε της πολεοδομίας, ούτε της κυκλοφορίας. Οι κατά καιρούς επεκτάσεις του σχεδίου πόλεως, δεν συνοδεύτηκαν ποτέ από κυκλοφοριακή μελέτη. Έτσι και στις επεκτάσεις του σχεδίου θα έχουμε εν καιρώ τα ίδια κυκλοφοριακά προβλήματα, όπως στο παλαιό σχέδιο.

Ένα απο τα θεμέλια της σύγχρονης πολεοδομίας είναι ένα ευρύχωρο οδικό δίκτυο επάνω στο οποίον θα εφαρμόζεται ένα κυκλοφοριακό σύστημα και για τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και για την αστική συγκοινωνία. Μέσα σ' αυτό το κυκλοφοριακό σύστημα πρέπει να βρούν θέση οι επιρροές στην κυκλοφορία, που θα προέλθουν απο την αύξηση του πληθυσμού, απο την

βιομηχανική ζώνη, τα νέα νοσοκομεία, το αεροδρόμιο, το διοικητήριο, την επέκταση του λιμανιού.

Μέρος VI

Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Πάτρα

Η κατάσταση των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας στην Πάτρα δεν είναι ικανοποιητική.

Οι δημόσιες υπηρεσίες αντιμετωπίζουν προβλήματα στελέχωσης, οργάνωσης και λειτουργίας καθώς και αποτελεσματικότητας στην προσέγγιση των κοινωνικών αναγκών των πολιτών.

Ο γραφειοκρατικός τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών είναι ένας σημαντικότερος παράγοντας για τον αποπροσανατολισμό και την μη εξυπηρέτηση των αναγκών των πολιτών.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι η ανεπαρκής γνώση και η ελλιπής πληροφόρηση του κοινού για τις παροχές, τα δικαιώματα και τα διαθέσιμα προγράμματα

Αυτά είναι προβλήματα τα οποία χρονίζονται και θα πρέπει να επιλυθούν από τους φορείς της κεντρικής διοίκησης που έχουν την άμεση ευθύνη για την εφαρμογή της ποιτικής κοινωνικής προστασίας.

Έτσι από τον Κοινωνικό Τομέα του Δήμου και το Γραφείο - Υγιείς Πόλεις τα τελευταία δυο χρόνια,

εκπορεύθηκαν οι εξής πρωτοβουλίες - προγράμματα

1. Δημιουργήθηκε το Γραφείο Ενημέρωσης και Εξηγηρέτησης του Πολίτη (1994) με στόχο κυρίως την έγκυρη πληροφόρηση και καθοδήγηση του κοινού στον τομέα των κοινωνικών προβλημάτων και στην ξυποστήριξη προβλημάτων και στην υποστήριξη των προσωπικών προβλημάτων, δυσκολιών ή πρωτοβουλιών.
2. Δημιουργήθηκε το Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (1994) και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη λειτουργία του Δημοτικού Βρεφοκομείου και των Δημοτικών Βρεφονηπιακών σταθμών.
3. Δημιουργήθηκε το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με ειδικές Ανάγκες (στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού προγράμματος HORIZON, με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας σε θέματα που αφορούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
4. Προωθήθηκε η συνεργασία του Δήμου με την κίνηση "Πρόταση"(1992) για την πρόληψη κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών και δημιουργήθηκε το Κέντρο Πρόληψης και προωθήθηκαν ενέργειες κατάρτισης

στελεχών του Δήμου σε αυτό το πεδίο.

5. Οργανώθηκε η ενέργεια Ομάδων Αυτοβοήθειας (πρόγραμμα ENVIRONET) με κύρια έμφαση στις μητέρες παιδιών με ειδικές ανάγκες, στους αφήβους με προβλήματα ακοής, μοναχικά άτομα, μητέρες που μεγαλώνουν μόνες τα παιδιά τους.
6. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών. Λειτουργεί στα Ζαρουχλέϊκα απο το Σεπτέμβρη 1995 και αφορά παιδιά σχολικής ηλικιας 5-12 ετών.
Πρόκειται για εναλλακτικές μορφές μάθησης και εκπαίδευσης που στόχο έχουν τη δημιουργία συλλογικού και συνεργατικού πνεύματος στα παιδιά, τη διαμόρφωση και συνειδητοποίηση ρόλων κ.λ.π.
7. Πρόγραμμα για Κοινωνικά Αποκλεισμένες Ομάδες όπως άποροι, τσιγγάνοι κ.λ.π. Στα πλαίσιά του έχει γίνει καταγραφή των αναγκών των τσιγγάνων στο Ν.Α. τμήμα της Πάτρας που θα αφορούν την εκπαίδευση των τσιγγανόπουλων.
Ολοκληρώθηκε η καταγραφή των απόρων οικογενειών (πολυτέκνων - απολυμένων - χαμηλοσυνταξιούχων ανασφάλιστων). προκειμένου ο Δήμος να προχωρήσει σε

μέτρα κοινωνικής μέριμνας όπως δωρεά σίτιση, απαλλαγή απο δημοτικά τέλη σε Δ.Ε.Υ.Α.Π., Δ.Ε.Η. , παροχή σωμάτων θέρμανσης σε οικογένειες με βαριές ασθένειες που δεν μπορούν να μετακινηθούν.

8. Σχεδιασμός πολιτικής για την αντιμετώπιση των Τροχαίων Ατυχημάτων και κατ'έκταση των ατυχημάτων μεσοπρόθεσμα.

Εχει γίνει σχεδιασμός και οι πρώτες διερευνητικές επαφές με αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες (τροχαία, υπουργεία κ.λ.π.) Στόχος η συλλογή ολοκληρωμένων πληροφοριών και στοιχείων για τα ατυχήματα - αίτια - φύλο - ηλικία - τόπος - χρόνος ατυχήματος - μέσο - ώρα - κοινωνικοοικονομική κατάσταση παθόντος.

Επίσης μια σειρά παρεμβάσεων στα σχολεία και τον πληθυσμό με στόχο τη δημιουργία κυκλοφορικής "συνείδησης" και υπευθυνότητας.

9. Ασκήση Προληπτικής Ιατρικής και Ιατρικής της Εργασίας για την ασφάλεια των εργαζομένων του Δήμου και παροχή προγραμμάτων πρωτοβάθμιας φροντίδας στον πληθυσμό (εξετάσεις διάφορες στο σπίτι σε ανήμπορα απο ασθενείς άτομα κλπ).

Σχεδιάζεται το οργανόγραμμα και η στελέχωση του

προγράμματος, με αντικειμενικό σκοπό τη δημιουργία Δημοτικού Κέντρου Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας.

10. Αγαμες μητέρες. Συσπείρωση - Οργάνωση συλλόγου άγαμων μητέρων με στόχο τη μεταξύ τους επικοινωνία και πληροφόρηση για τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν (εργασία, ανατροφή παιδιού δίχως την παρουσία του πατέρα, αντίσταση απο το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον).

Εκτός των άλλων σχεδιασμών υπάρχουν δύο μεγάλα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα

- i. Η ένταση στην πληροφόρηση του κοινού και κυρίως εκείνων των ομάδων του πληθυσμού με χαμηλά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά (χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης - άποροι κ.λ.π.) και αυξημένες κοινωνικές ανάγκες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και προγράμματα.

Αυτό απαιτεί ένα επιμέρους σχεδιασμό απο το Γραφείο Ενημέρωσης και Εξυπηρέτησης του Πολίτη με στόχο την εφαρμογή πολιτικών του Δήμου που θα τονώσουν τη ζήτηση και την πρόσβαση αυτών των ομάδων του πληθυσμού στις διαθέσιμες υπηρεσίες και

προγράμματα.

- ii. Θα πρέπει να δημιουργηθούν υπηρεσίες αποκατάστασης και μεταθεραπείας που κυρίως θα απευθύνονται στον ηλικιωμένο πληθυσμό και σε συγκεκριμένες υποομάδες του όπως αυτοί με χρόνιες νόσους, με αυξημένα λειτουργικά προβλήματα, έλλειψη ανεξαρτησίας και ιδιαίτερες κοινωνικές ανάγκες.

Ηδη η Πάτρα βρίσκεται απο το 1987 στην τροχιά των "υγιών πόλεων" διεθνώς και από το 1991 διευθύνει το Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις. Στα πλαίσια αυτά ανταλλάσσει πληροφορίες, εμπειρίες και τεχνογνωσία. Οι δημοτικές αρχές έχουν δεσμευτεί να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μια σύγχρονη δημοτική πολιτική υγείας σε συνεργασία με τους πολίτες και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Δημιουργήθηκε έτσι μια ορθολογική βάση για τον σχεδιασμό της δημοτικής πολιτικής υγείας στα επόμενα χρόνια και υπάρχουν οι πρώτοι δείκτες καθορισμού και αξιολόγησης της προσπάθειας βελτίωσης και προαγωγής της υγείας μας.

Πάνω σε αυτή τη βάση θα δημιουργηθεί άμεσα το Πρώτο Σχέδιο Υγείας για την Πάτρα που και αυτό θα συζητηθεί ανοικτά στην κοινωνία και θα συμφωνηθούν από κοινού οι στόχοι και οι προτεραιότητές του.

Με βάση αυτή τη διαδικασία θα οριστεί πως θέλουμε την Υγεία της Πάτρας στις αρχές του 21ου αιώνα.

Θέλουμε να αισιοδοξούμε ότι με την ενεργό συμμετοχή από κοινού πολιτείας και πολιτών, θα καταφέρουμε να κτίσουμε μία πόλη ονειρεμένη, όπως την φανταζόμαστε μικροί, φτάνει να σεβόμαστε όπως τον εαυτό μας το ίδιο τους συμπολίτες μας, τους θεσμούς και την κοινωνία, με την ευρύτερη έννοιά της. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε τελικά να ζήσουμε και να αισθανθούμε ότι είμαστε πλασμένοι "άνθρωποι" και αξίζουμε ο καθένας μας, κάθε τι καλύτερο από αυτή την ζωή.